

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 7. oktobra 1977 — Številka 16

(Foto: Rajko Ranfl)

Vida Rudolf

Srečen otrok v zdravem okolju

OB TEDNU OTROKA
OD 3. DO 10. OKTOBRA 1977

Sedanost se začne premikati, kadar je prihodnost močnejša od preteklosti. Najbolj otipljiva prvina vsakega jutrišnjega dne pa je naš otrok. Ob njem snujemo svojo prihodnost in dajemo smisel svojim današnjim naporom in delu. V naši samoupravljalški družbi, v kateri želimo z vsakim dejanjem izboljšati kakovost medčloveških odnosov, je usmerjenost k otrokovim potrebam tista zlahka prvina, s katero uspešno premagujemo svojo odtujenost in se očlovečujemo. Tako z dejavnostjo za otroka in z njim kot ljubljnim osebkom povežemo intimne želje in potrebe z družbenimi smotri.

Vsak delavec in občan najlaže spozna svojo samoupravljaljsko moč, ko načrtuje in uresničuje skrb za otroka, ki sam še ne more uveljavljati svojih potreb in izražati interesov. Skorajda ni bolj preprostega zgleada za izenačevanje vsakodnevnih in dolgoročnih osebnih in družbenih interesov v našem družbenem življenju, kot jo predstavlja skrb za razvoj otrok in za bogastvo otroštva. Vzgojnovarstvena dejavnost za otroke v predšolskem obdobju je pomemben del te skrbi, čeprav v »državi« **ni bila celostno uzakonjena kot otrokova pravica**. Kljub temu se z zavestnimi odločitvami delavcev in občanov hitro razvija, saj smo na tem interesnem področju vsi že spoznali, da **sta osebna in družbena blaginja le dve pojavi istega dohodkovnega odnosa**.

Skrb za otroka od njegovega rojstva do odraslosti, še posebno pa v najpomembnejšem razvojnem obdobju pred vstopom v osnovno šolo, se mora pri nas razvijati kot **politika zagotavljanja enakih socialnih razvojnih možnosti za otroke in hkrati kot podružbljanje tistih funkcij, ki jih družina sama v ožjem odnosu: starši in otroci, ne more več kakovostno opravljati**. Znanstvena in tehnična revolucija ob že poznani dejstvu, da **le v prvih letih življenja razvijemo pri otroku le v njegovem predšolskem obdobju, vplivata na naš odnos do tega osebk posebne družbene skrbi**.

Družbeno varstvo otrok (s svojim zdravstvenim, socialnim in vzgojnim vidikom) je pri nas že postalo sestavina družbenega razvoja. V okviru skupnosti otroškega varstva pa delavci ne samo zagotavljajo vzajemno in solidarno pomoč tistim, ki vzdržujejo in vzgajajo otroke, ampak se tudi dogovarjajo z vzgojitelji o vzgojnih programih za otroke, da bi uresničili tudi na tem področju zgodovinske naloge delavskega razreda.

Otroci v družinskem okolju ne morejo več razviti vseh tistih sposobnosti, ki jih bodo rabili, ko bodo z našo vzgojno popotnico zakoračili v 21. stoletje. Družina sama jih ne more več usmerjati v ustvarjalnost z delovno vzgojo, ker postaja vedno bolj porabniška enota. Vloga okolja pa je za otroka večja kot spontani proces biološkega dozorevanja, zato moramo razviti **razčlenjeno delitev odgovornosti za otrokov razvoj in jo razširiti na dodatne osebe, ki morajo sodelovati z družino pri opravljanju njenih socialno-vzgojnih nalog**.

Le v nenehnem ustvarjalnem delu lahko torej omogočimo možnosti za vsestranski razvoj predšolskega otroka v odgovornih medsebojnih odnosih na vseh ravneh in v vseh okoljih: v družini, med družinami, v temeljni organizaciji združenega dela, v soseski in krajevni skupnosti, v občini in mestu, v regiji, pokrajini in republiki.

V vseh teh okoljih smo v preteklem srednjeročnem obdobju že postavili temelje za razvoj vseh treh vidikov družbene skrbi za otroka: od zdravstvenega in socialnega do vzgojnega varstva. Pogoj vsakega razvoja je vedno organiziran človeški potencial, ki se ob soočanju z družbenimi možnostmi zanj odloča.

Načrtovanje razvoja skrbi za otroke je pri nas sestavni del družbene reprodukcije, sestavni del osebne del osebnosti in družbene blaginje in sestavni del boja za človečenje človeka — to, kar pač pojmuje kot **sestavni del socialne kulture socialistične samoupravne družbe**.

Kot svoj temeljni smoter si naša družba zastavlja odpravo vsakršne oblike odtujenosti človeka od njegovih potreb — ne samo v procesu dela, ampak tudi v vsej celostnosti vsakdanjega življenja. Najhuje pa prizadene posameznika odtujenost, izražena v nemoči, da bi lahko vplival na najbolj intimno področje svojega življenja, na pogoje za življenje otroka, ki sam ne more uveljavljati svojih pravic in je zato središče humanistične usmerjenosti nas vseh.

Vzgojnovarstvene organizacije imajo v sistemu družbene skrbi za otroke pomembno vlogo kot vez med družbenim sistemom vrednot in družino. Z družbeno vzgojno dejavnostjo namreč izvajajo programe, ki so grajeni na strokovnih spoznanjih, bolj vsestranski glede na znanstvena spoznanja in manj odvisni od različne stopnje pripravljenosti in sposobnosti staršev ter življenjskih razmer posameznih družin. Vzgojnovarstvene organizacije zato že postajajo žarišča vzgojnovarstvene dejavnosti za predšolskega otroka, tako kot naj bi postala celodnevna šola za šolskega. S tem potrjujemo poseben položaj, ki ga vzgojnovarstvena organizacija dobiva v samoupravni socialistični družbi, v kateri zaradi otroka družina ni več privatna celica življenja, ustanova pa tudi ne več le vzgojnovarstveni servis za tiste, ki so njeni varovanci. Gre torej za razvoj vzgojnovarstvenih organizacij kot centrov za vzgojnovarstveno dejavnost, ki prevzemajo skrb za **predšolsko vzgojo vseh otrok na svojem območju**. Gre za soočanje uporabnikov in izvajalcev ob vzgojnih programih, namenjenih razvoju vsakega in vseh otrok v življenjskih skupnostih; za svobodno menjavo dela pri ustvarjanju okolja, v ka-

Pravilna vzgoja si prizadeva razviti v vsakomur tisto, kar je najboljšo — Gandi

Velika pomanjkljivost staršev: le malokdaj se spomnijo, da so bili tudi sami otroci — Lacretelle

Otroci dobijo udarce za napake, ki so jih zagrešili starši — italijanski pregovor

Preden sem se poročil, sem imel šest teorij, kako vzgajati otroke. Sedaj imam šest otrok in nobene teorije več — J. V. Rochester

Srečen otrok v zdravem okolju

Nadaljevanje s 1. strani

terem bo lahko rasel srečen otrok. To pa je tudi vsebina gesla, ki smo ga v Sloveniji izbrali za letošnji teden otroka, s katerim delovno zaznamujemo družbeno manifestacijo dobre volje in dejavnosti odraslih v korist otrok.

Prosvetni delavci in še posebno vzgojiteljice so hitro spoznale svojo vlogo v družbeni skrbi za otroke, zato se skladno z družbenimi možnostmi res hitro širi spoznanje o predšolski vzgoji kot pomembni družbeni dobrini, ki jo moramo bolj pravično porazdeliti med vse otroke; zato bodo lahko ob tednu otroka, skupno z vsemi prosvetnimi delavci sodelovali v ocenah preteklega dela, saj vsaka osebnost spoznava sebe in svet predvsem prek svojega dela in v odnosih z drugimi. Sele ti odnosi omogočajo človeku, da se tudi sam oceni ter preveri in primerja svoje sposobnosti v vsej celosti družbene življenja. Samo v odnosih z drugimi ljudmi pa so tudi vzgojitelji kot vsi delavci osebki tako svojega razvoja kot tudi razvoja družbe. Posameznikova ustvarjalnost je le del splošnega družbenega razvoja, nit spoznavanja, obvladovanja in nadzorovanja rasti, nemira ter nevarnosti narave, vključno s človekom samim kot njenim delom.

Sodobni, čudoviti, a tudi grozljivi svet dvajsetega stoletja je rezultat ustvarjalnosti človeštva, v neprestani rasti ga je zato treba ocenjevati tudi s človeškimi merili, da se ne razraste v svoje nasprotje. Eno takih pomembnih meril je naša odgovornost za razvoj mladega rodu — zato ob tednu otroka tudi v najbolj skritek kotičku svoje osebnosti preverimo, ali jo znamo meriti po človeško in ali je naša mera skladna s spoznanimi potrebami otroka in določenimi družbenimi cilji ter si priznamo svoj delež pri uveljavljanju vzgojnega smotra: **Srečen otrok v zdravem okolju!**

Brez slepih ulic

Teze za zakon o usmerjenem izobraževanju — citat (3. teza):

Usmerjeno izobraževanje in vzgoja celostne socialistične osebnosti za delo in samoupravljanje temelji na:

- marksizmu, teoriji in praksi samoupravnega socializma;
- dosežkih znanosti, kulture in tehnike;
- potrebah ekonomskega, socialnega in kulturnega razvoja;

— položaju, vlogi in možnostih razvoja človeka v samoupravni socialistični družbi;

— samoupravljanju kot temeljnem družbenem odnosu;

— odločilni vlogi združenega dela pri oblikovanju politike ter razvoja vzgoje in izobraževanja;

— pravicah in odgovornostih človeka, spoštovanju njegove osebnosti ter upoštevanju možnosti njegovega razvoja.

Dne 20. septembra je bila pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje razširjena seja, ki so se je udeležili predstavniki družbenih in političnih organizacij ter izvršnega sveta. Prva točka dnevnega reda je bila obravnava predloga za izdajo zakona o usmerjenem izobraževanju. Že samo to je dovolj tehten razlog, da sodeluje kar največ predstavnikov družbe. Usmerjeno izobraževanje ni samo problem prosvete — saj je to način vraščanja izobraževanja v proizvodnjo (in napredek družbe sploh) ter nasprotno — vraščanje proizvodnje in vseh oblik družbenega napredka v izobraževalni proces. V teh za zakon o usmerjenem izobraževanju je prvič strnjeno in pregledno spregovorjeno o splošnih smotrih, sistemu in dejavnostih usmerjenega izobraževanja, organizaciji vzgojnoizobraževalnega dela, o mestu in deležu učencev in študentov, učnih razmerjih (ki ne bodo več nek stranski tir izobraževanja kot doslej) ter o učiteljih in sodelavcih v vzgojnoizobraževalnih organizacijah.

Čeprav so v razpravi na seji poudarjali, da je to prvi osnutek in da je to prvi pogovor v katerem lahko vsak udeleženec doda (ali odvzame) po svojem znanju in spoznanju in tako prispeva k oblikovanju dokončnega besedila — so teze po triletnem prizadevanju in razpravljanju o usmerjenem izobraževanju vendarle velik dosežek. Zdaj je zapisano, na čem lahko gradimo, kaj lahko dograjamo, iz česa izhajamo. Opredeljeno je mesto združenega dela v izobraževanju — in mesto izobraževanja v združenem delu. Naj citiram (9. teza):

— Delavci in občani se v usmerjenem izobraževanju vzgajajo in izobražujejo za delo in po-

klisce vseh stopenj zahtevnosti in se strokovno izpopolnjujejo v svojem poklicu v skladu z razvojem stroke, razvojem proizvodnih procesov in organizacijo dela ter v skladu s svojimi sposobnostmi, interesi in nagnjenji. V skladu s potrebami in možnostmi delavci v TOZD omogočajo, da se v usmerjeno izobraževanje občani vključujejo pred vstopom v delo, delavci ob delu in iz dela.

V razpravi so poudarili, da pomeni pojem »izobraževanje« oboje — vzgojo in izobraževanje. Zakon bo urejal vse oblike izobraževanja po končanem osnovnem šolanju. Oblike izobraževanja ob delu so manj izdelane (ker je področje dajalo manj izkušenj). Toda zakon — in glede na to tudi sestavljalci teze — enakovredno obravnava mladino in odrasle. Tako na primer 18. teza pravi:

Programi izobraževanja za delo in poklice vrst in stopenj zahtevnosti se oblikujejo:

— na splošnih družbenih smotrih in vzgojnoizobraževalnih nalogah usmerjenega izobraževanja;

— na podlagi nomenklature poklicev in profilov poklicev;

— na podlagi zahtevnosti dela v skladu z lestvico o razvrstitvi kategorij zahtevnosti dela in poklicev.

To pomeni, da so programi izobraževanja v celoti odvisni od profilov poklicev. Tako je področje izobraževanja zakoličeno, ker je dolžno upoštevati nomenklaturu poklicev, sočasno pa je kar najtesneje povezano z združenim delom, saj nomenklatura poklicev izhaja iz dela. Razum-

ljivo je, da ob tem nastajajo dileme: kako daleč naj izobraževanje uredimo z zakonom in koliko ga prepuščamo samoupravnim aktom? Koliko naj upoštevamo prejšnje delovne izkušnje učenca ali študenta? (V usmerjenem izobraževanju so delovne izkušnje pomemben, lahko bi rekli odločujoč dejavnik — toda, ali naj to urejamo sproti od primera do primera?) Kako naj zakon ureja delovno obveznost — ali naj to prepušča samoupravnim aktom? Zakon odpravlja razlike med učenci in vajenci. Vsak učenec naj bi čimprej navezal stike z delovno organizacijo ter sodeloval v delovnem in samoupravnem procesu te organizacije. Toda ali bo zakon o delovnih razmerjih povzel — bolje dopolnil — svoje člane tako, da bi se življenjsko vključil v zakon o usmerjenem izobraževanju (zlasti za delavce, ki so že v delovnem razmerju je to nujno).

Temeljno vprašanje je torej, kako najtesneje povezati organizacije združenega dela z učnim delovanjem šol usmerjenega izobraževanja. Poleg tega bi vsaka sklenjena stopnja izobraževanja morala predstavljati tudi možnost za naprej. V usmerjenem izobraževanju ne more biti slepih ulic. Za prakso pa bi bilo prav, da bi načelo stopnjevanja izobraževanja tudi jasno zapisali.

Ker pa se delovni procesi nenehno izpopolnjujejo, bi glede na to morali nenehno prilagajati tudi učne načrte. Tako dosledno teh besed ne gre jemati, ker bi nam šolstvo zaradi nenehnih sprememb razpadlo. Šola naj izobražuje za poklic, sprotne dopolnitve ali potrebne preusmeritve pa naj bi prevzela delavska univerza. Šola naj ostane pripravna za delo (v nasprotnem primeru bi bil učenec sočasno tudi delavec — torej bi mu morali priznati delovno dobo). Dejstvo, da že zdaj raste več nekontroliranih (ali nenačrtovanih) srednjih šol, potrjuje nujno, da se izobraževanje približa delu. Ne pa da se združi.

Ustavimo se ob organizacijah vzgojnoizobraževalnega dela. Teza 39. pravi: Programe usmerjenega izobraževanja uresničujeta vzgojnoizobraževalne organizacije. Programe usmerjenega izobraževanja lahko izvajajo tudi druge organizacije združenega dela in delovne skupnosti, ki izpolnjujejo s tem zakonom določene pogoje.

Tu so torej dane možnosti za delovanje delavskih univerz (ki naj bi se prožno odzivale potrebam občanov), pa tudi za izobraževalne organizacije znotraj delovnih organizacij (te naj bi prilagajale ljudi za določen spreminjen ali dopolnjen proces dela).

Četudi je koncept zakona o usmerjenem izobraževanju kot celota tako zelo nov, vendarle še ohranja elemente dosedanjega izobraževanja. Navajam del 44. teze: Vzgojnoizobraževalna organizacija grupira učence pri uresničevanju programov v letnike, oddelke in učne skupine. Pri uresničevanju začernih skupnih programov in primarnih programskih usmeritev grupira vzgojnoizobraževalna organizacija učence praviloma v letnike in oddelke.

Seveda se ob tem spet postavljajo vprašanja: Ali naj ima prednost uporabno ali šolsko znanje? Ali je osnova pisni izpi ali uporabnost znanja? Začetni skupni programi so enotni in obvezni za vse — ali tudi za tiste, ki nimajo zahtevane poprejšnje izobrazbe, imajo pa prakso? Vsa ta vprašanja bodo zahtevala dodatne rešitve in odločanja. Sicer pa življenja ni možno enkrat za vselej »ukalupiti«. Torej tudi ne družbe, proizvodnje, umetnosti in šolstva.

O učiteljih pravi zakon tole (teza 65.): Učitelji in sodelavci v smislu tega zakona so vsi delavci izobraževalnih organizacij, ki sodelujejo v vzgojnoizobraževalnem procesu in jim je opravljanje tega dela celotna delovna obveznost ali del delovne obveznosti.

Delovna obveznost znaša po tem zakonu za vse delovne ljudi 42 ur tedensko. Zakon (v 73. tezi) tudi določa pogoje, pod katerimi je možno ustanoviti izobraževalno organizacijo. Ustanovijo jo lahko: organizacije združenega dela, družbenopolitične skupnosti in samoupravne interesne skupnosti.

Skupščina ljudske republike Slovenije naj bi (po poprejšnjih razpravah) sprejela zakon čez približno leto dni. Res pa je, da se šole in vsa družba že zdaj pripravljajo, da bo usmerjeno izobraževanje lahko steklo takoj, ko bo zakon sprejet.

NEŽA MAURER

Združeno delo tudi pri uvajanju usmerjenega izobraževanja

Načrti usmerjenega izobraževanja zahtevajo zelo veliko dela že v teoretični zasnovi. Z uvajanjem v praksi pa pritegnejo k sodelovanju vso družbo, saj so vse organizacije združenega dela enako pomembne in zainteresirane za dober uspeh reforme.

Usmerjeno izobraževanje se bo najprej izvajalo za tiste poklice profile, kjer bodo področja združenega dela na temelju enotnih sistemskih rešitev izoblikovala potrebe. Tam, kjer je izobraževanje iz leta v leto nadgradnja prejšnjega znanja, se bo reforma izvajala postopno. Programske in sistemske spremembe, ki niso odvisne od poprejšnjih, bo hkrati mogoče uvesti v vse letnike ali celo v vse vzgojnoizobraževalne organizacije. Uvajanje reforme se bo po predvidevanjih začelo v šolskem letu 1979-80.

Priprava predmetnikov in učnih načrtov bo nujno zahtevala polno sodelovanje strokovnih služb in uporabnikov, pri preverjanju in predpisovanju pa sodelovanje za to pristojnih organov. Za pripravo, prek verifikacije in predpisovanja učnih načrtov so odgovorni tile nosilci: Gospodarska zbornica Slovenije, Zavod SR Slovenije za šolstvo, posebne izobraževalne skupnosti, Republiški komite za vzgojo in izobraževanje in strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje.

Treba je pripraviti tudi družbeni dogovor republik in pokrajin o enotnih osnovah za klasifikacijo poklicev in stopenj strokovne izobrazbe. Za to pa so pri nas odgovorni: Skupščina SR Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Izobraževalna skupnost Slovenije in posebne izobraževalne skupnosti, dalje Zveza sindikatov Slovenije in Zveza skupnosti za zaposlovanje.

Že samo to bežno naštevanje potrjuje, da smo za uspešno uvajanje usmerjenega izobraževanja soodgovorni vsi.

N. M.

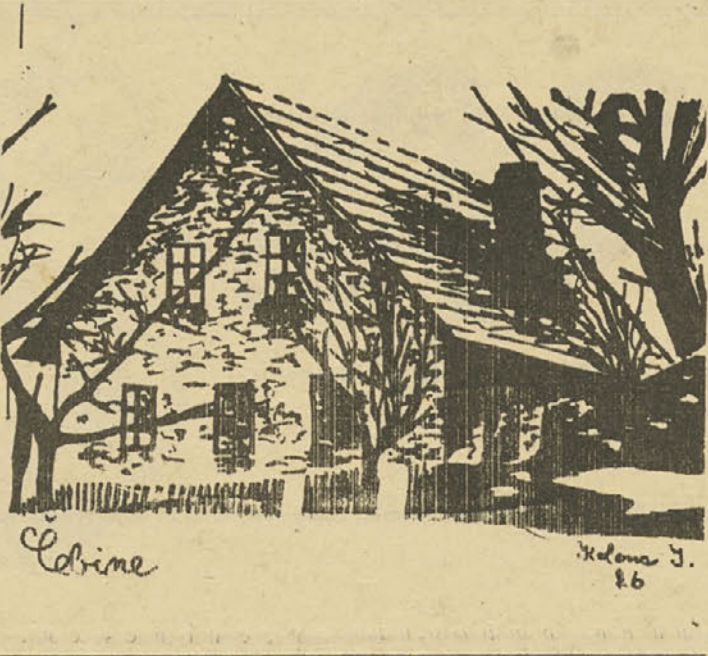
prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. St. tek. računa 50101-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Člankarna šola Vojkove brigade Sp. Jozija

Izkrice

Lozredna številka

Ustvarjalki in dela

Matematika je vse, kar nas obdaja

Prof. dr. Djuro Kurepa: Matematika je primerno sredstvo, s katerim se človek navaja na delo in spozna, kako delo vodi do cilja.

Ko govorimo o človeku, ki je svojo ustvarjalnost posvetil razširjenosti znanstvenih vidikov matematike, je najboljše da njegova prizadevanja skiciramo z ustreznim »jezikom«. Štiri desetletja plodnega in uspešnega dela, pomnoženo z vsoto prispevkov k matematični misli, plus življenjsko delo, ki teži k neskončnosti, je enako matematiki svetovnega slovesa. In ko razstavimo rezultate biografske formule na faktorje, dobimo portret velikih ustvarjalnih zmognosti: profesorja dr. Djura Kurepe.

Profesor Kurepa je bil rojen leta 1907 v Majskih Poljanah pri Glini. Študij matematike in fizike je končal v Zagrebu, doktoriral pa je v Parizu. Sedaj je profesor na Naravoslovno-matematični fakulteti v Beogradu. Lani je dobil nagrado AVNOJ. Bistvena značilnost njegove ose-

bi, če se nenehno srečujejo istovrstna števila. Razumljivo je, da tudi tu nastaja degeneracija.

Matematika je zasnovana na določenih zakonitostih, v življenju matematikov pa so možna tudi naključja. Profesor Kurepa je povsem po naključju odšel v šole, ker se je rodil v revni kor-

— Matematika ima izredno velik pomen na raznih področjih. Čim bolj razvito je kako področje, toliko večja je vloga matematike v njem. Z matematičnim jezikom izražamo zakonitosti na posameznih področjih. Je hkrati svojevrsten jezik, v katerem se računa na različne načine in s tem skrajšuje razmišljanje. V matematiki je bistveno to, da se določajo zveze med deli in celoto pa tudi to, kako so posamezni elementi vedejo do preobrazb ali kako se iz vhodnih podatkov dobivajo izhodni. Ta korak je najpomembnejši.

V tem se kaže tudi izobrazevalna moč matematike, mar ne?

— Da, ker so vhodni podatki vzeti iz življenja, proizvodnje, dogajanja — odgovarja profesor Kurepa — zato so podvrženi posameznim procesom, mi pa opazujemo, kakšni so izhodni podatki in kako so vhodni odvisni od izhodnih. Prav ob tem se mladina uči opazovati, reagirati. Sklepi so včasih preprosti, včasih pa tudi težki.

Profesor meni, da je za uspeh pri tem zapletenem delu pomembno predvsem to, da situacija, s katero se učenci srečujejo, ustreza njihovi starosti in njihovim psihičnim sposobnostim. Dane možnosti morajo biti zanimive in pestre, ne smejo dopustiti, da bi se učenec izgubil v gozdu simbolov in besed, ampak morajo vplivati na njegovo misel in fantazijo. Pomembno je, da se učenec nauči misliti in da se znajde, ne pa da se vsega nauči, ker je to nemogoče. Ni knjižnice, ki bi vsebovala vse, pa tudi človeški možgani še zdaleč ne morejo biti tolikšno »skladišče«. Matematika je primerno sredstvo, s katerim se učenec navaja na delo in spozna, kako delo vodi do cilja.

Posamezna dela tega izvrstnega ustvarjalca pogosto najdemo med svetovno matematično literaturo, v njej so postala celo standardna. Na primer: Kurepovo drevo, Kurepova hipoteza, Kurepovo kompletiranje množic, Kurepovi prostori, Kurepovo načelo, že od nekdaj pa sta uveljavljena izraza antiverije in celularnost, ki ju je v svetovno matematiko uvedel naš profesor.

ZLORABA MATEMATIKE

Dr. Djuro Kurepa je zelo znan v svetovni matematiki. Vsi se strinjajo, da spada v skupino vodilnih znanstvenikov na tem področju. Tudi sedaj dejavno spremlja vsa dogajanja v matematiki in sodeluje v njih. V zadnjem času je slišati, da se pojavljajo v matematiki različne znanstvene struje. Omenjajo tudi spore. Za kaj pravzaprav gre?

— V matematiki so razne struje ne samo glede na predmet raziskovanja, kot so npr. število, lik, premik, temveč tudi glede na dokazovanje. Nekateri izvajajo stroge izpeljave ali dedukcije, drugi pa zagovarjajo postopnost in deduktivnost. Nekateri vidijo vse v razumu, drugi pa v fantaziji in sliki. Nekateri uporabljajo bolj računanje, drugi risanje... Razumljivo je, da pri pouku ne sme vse temeljiti na eni sami metodi, toda postopnost je najpomembnejša za razumevanje novih pojmov in novih spoznanj. Pri tem seveda ni treba iti po zgodovinski poti, temveč lahko preskočimo tudi tisoče let.

Tovariš profesor, dobro bi bilo, če bi nam povedali, ali je mogoče matematiko zlorabljati, saj upravičeno lahko dvomimo v namene nekaterih poznavalcev matematike.

— Matematika je tesno povezana z drugimi vedami in s tehniko. Ob tem se lahko tudi vprašamo, kako preprečiti morebitno zlorabo znanstvenotekničnih dosežkov. V tem je velika moralna odgovornost znanstvenikov. Na to sta opozarjala tudi Tesla in Einstein. Imel sem priložnost, da sem se o tem osebno pogovarjal z Einsteonom. Spominimo se tudi, da je bil naš Tesla izrazit huma-

nist. Zloraba je res možna, če dobi iznajdba v roke organizirana manjša ali večja skupina pokvarjenec. Zato je pomembno, da se mladi izobražujejo v duhu spoznavanja in spoštovanja do tega, kar je ustvarjeno v njihovem ali drugih okoljih.

Ta ustvarjalec širokih razsežnosti je pokazal veliko zanimanje za jezikoslovje (govori deset tujih jezikov), za zgodovino in književnost. Znanje jezikov ga je spodbudilo, da tudi jezikoslovne zakonitosti razišče na matematičen način.

— Zelo pomembno je, da učenec v matematičnem izražanju spozna, kako nastaja stavek in kakšno vlogo imajo posamezni deli stavka. Vsaka formula je stavek. Zelo koristno je, če iščemo v formuli osebek in povedek ter ugotovljamo, kakšni so dodatki, kakšna je njihova vloga in podobno. V matematiki imajo najpomembnejšo vlogo pogojni stavki, prav tako pomembni pa so tudi nedoločni zaimki. To je novejši spoznanje v matematiki — meni dr. Djuro Kurepa.

Se veliko tem bi lahko dali pod matematično povečevalno steklo profesorja Kurepe. V vsaki od njih bo našel znani ustvarjalec in prijetni sogovornik korenine matematike. Prepričljivo bo trdil, da vse to ustvarja življenje. In njegovo večplastnost.

DJOKICA PETKOVIĆ

Idejna izhodišča v učnih načrtih za biologijo

Temelj učnega načrta je snovanje njegove vsebine, ki prikazuje in zahteva tak pouk, kakršen ustreza našim vzgojnoizobrazbenim smotrom. Biologija ima v tem snovanju svojevrstno mesto, saj posega na vsa področja našega življenja in dejavnosti. Ta veda o življenju se izraža na vseh stopnjah življenjskih organizacij, od molekule, prek celice, tkiva, organa, osebka, populacije, vrste in skupnosti. Posebno pomembna so tista področja, ki zadevajo neposredno človeka v njegovih bioloških in družbenih razsežnostih. Do širokega in popolnega razumevanja bioloških vprašanj se ne moremo dokopati z izoliranim proučevanjem. Zato raziskovanja in spoznanja v biologiji niso le področje biologov. Svojo razsežnost dobijo takrat, ko jih lahko v celoti ocenimo. Potrebne so take oblike in metode, da se bodo učenci poleg znanja dejstev, podatkov, različnih pojmov, števil in podobnega naučili še kaj več, si izoblikovali nekatero znanstvene pojme in druge posplošitve ter si tako postopoma ustvarili posplošeno podobo sveta. Učiteljeva naloga pa je, da tedaj, ko obdeluje z učenci idejno vredno snov, z metodo opazovanja prispeva k oblikovanju marksistične podobe sveta in družbe, ki usvajanju marksističnih pogledov. To metodo bo učenec uporabljal tudi takrat, ko mu pri tem ne bo nihče pomagal.

Za razumevanje življenjskih pojavov, procesov in zakonitosti v vsej celotnosti, enotnosti in boju nasprotij daje biologija temelje znanstveno-filozofskim in družboslovnim disciplinam. Nesporno je, da se idejnost pri biologiji ustvarja skozi celoten vzgojnoizobrazbeni proces, pri čemer razumemo, da gre ne le za vsebino, marveč tudi za organizacijo, oblike in metode vzgojnoizobrazbenega dela, za način, kako se te vsebine realizirajo, pa tudi za vpliv na učenca. Zato bi bilo napačno dati prednost nekemu področju ali predmetu, pri čemer bi zanemarili pomembnost biologije. Opazne so težnje po zmanjševanju obsega nekaterih predmetov in učnih načrtov na račun drugih vzgojnih vsebin, katerim »priznavajo« večjo vzgojno vrednost. Neopravičeno bi bilo dokazovati večjo ali manjšo vlogo in pomen posameznih predmetov v idejno-vzgojnem procesu mlade osebnosti, ker je ves vzgojnoizobrazbeni proces celota. In tako je treba obravnavati tudi

Pred izidom nalog objektivnega tipa za biologijo v 7. razredu osnovne šole

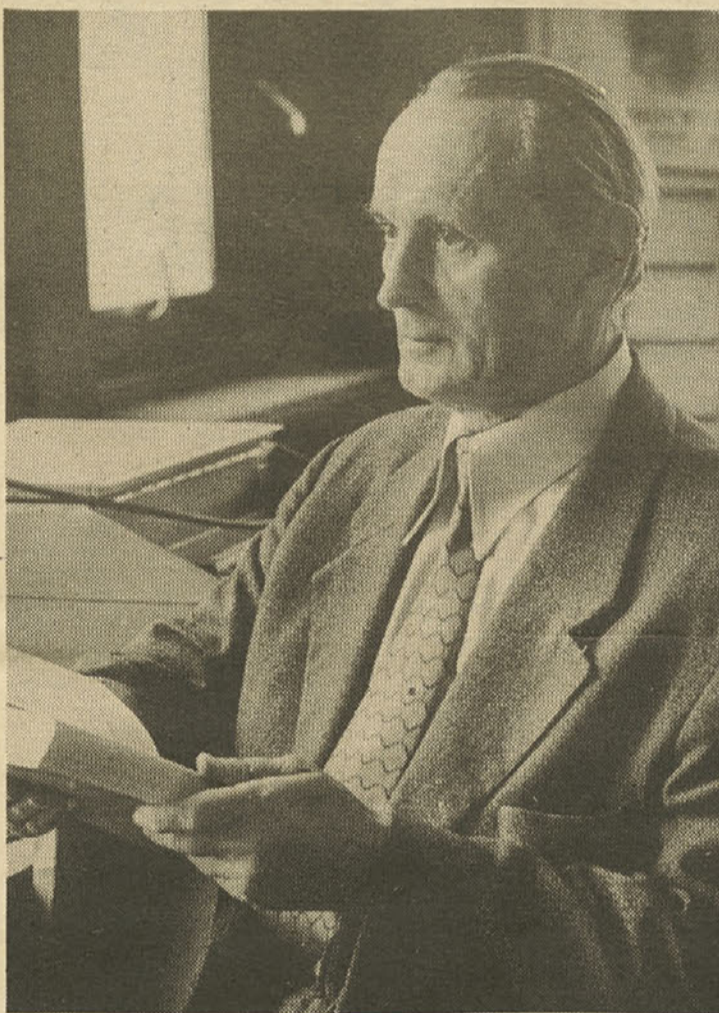
Še v tem koledarskem letu bo izšla pri Državni založbi Slovenije zbirka nalog objektivnega tipa za biologijo v 7. razredu osnovne šole.

Zbirko sestavlja 12 skupin nalog v A in B varianti. Deset skupin zajema vprašanja posameznih zaključnih enot, dve skupini pa sta namenjeni za pregledno preverjanje učne snovi prvega in drugega polletja. Naloge, ki sestavljajo skupino, so glede tehnike reševanja izbirnega tipa, tipa dopolnjevanja in kratkega odgovora ter slikovne naloge. Glede na preverjanje smotrov učne snovi je z nalogami možno preveriti: razumevanje dejstev, pojavov in razumevanje učne snovi. Rešitve vseh 12 skupin je možno napisati na 4 liste formata A 4. Zaradi te posebnosti se tovrstne naloge v tehniki reševanja razlikujejo od nalog objektivnega tipa za 8. razred.

Zbirki so priloženi listi za odgovore z rešitvami nalog. Ti listi bodo rabili učiteljem pri popravljanju in kot vzorec liste za odgovore.

Naloge so primerne za 15-minutno preverjanje znanja, manj pa za ocenjevanje. Učiteljem priporočam, da potem, ko izpolnijo en list za odgovore, seštejejo dosežene točke in jih spremenijo v oceno po eni izmed metod, ki so opisane v priložniku: Leon Zorman — Sestava testov znanja in njihova uporaba v šoli. Zavod za šolstvo SR Slovenije 1974 ali v priložniku, ki je sestavni del nalog objektivnega tipa za biologijo v 8. razredu osnovne šole — Dopisna delavska univerza Ljubljana. Vse naloge naj imajo vrednost po eno točko.

Naklada opisane zbirke nalog bo za 10.000 učencev. Zaradi načina reševanja bo nakup za šole pomenil le enkratni izdelek. ANTON KORENC

Dr. Djuro Kurepa

nosti je, da se primerno loteva vsake teme in da utemeljeno obravnava vsak problem.

Njegov najpomembnejši prispevek, po katerem je zaslovel po vsem svetu, zadeva teorijo delno urejenih množic, v katero je uvedel nove pojme in metode. Mnoge izmed njih nosijo ime Djura Kurepe. Akademiki in profesorji, ki so ga predlagali za nagrado AVNOJ, so poudarili: »Veliko je prispeval k matematiki in matematični misli. Njegovi številni in pomembni dosežki so zapustili veliko sledov v svetu matematike.« Ni matematične katedre na svetu, na kateri ne bi gostoval profesor Kurepa. Objavil je več kot dvesto petdeset znanstvenih del in štiriinšestdeset matematičnih knjig.

ŽIVLJENJSKI KAŽIPOT

Za doktorsko delo je vzel dr. Djuro Kurepa rodoslovje. Se pravi, da je tudi v tem matemati-

— To ni nič čudnega. Tudi v genetiki in razvejanosti števil je podobnost in povezava. Menil sem, da bi morali združiti tudi ta naša geneološka dela in matematiko. Posrečilo se mi je, saj je bila moja doktorska teza v Parizu ocenjena z najvišjo oceno. Tako kot se po glavnih in stranskih vejah razvijajo družine in njihovi odnosi, se razvijajo tudi formule v fiziki, kemiji in predvsem — v taki soodvisnosti je tudi matematika. Poglejte prosim, prebivalce posameznih otokov pri nas in v svetu. Odrezani so od sveta in brez stikov, poročajo se med seboj ne glede na to, če so v sorodu. Podobno je tudi v matemati-

dunski družini, v kateri je bilo štirinajst otrok. Šolanje in študij je uspešno končal. Zanimivo je, kakšen je bil profesorjev matematični kažipot potem, ko je odšel iz Pariza.

— Vrnitev v domovino, kjer sem ostal brez dela. To je pokazal življenjski kažipot. Odsel sem v Majske Poljane, saj sem vedel, da ne morem delati in živeti v Zagrebu. To so bila moja najuspešnejša leta. Delal sem več kot kdajkoli: bral sem vse, kar mi je prišlo v roke, razmišljal in družil s števili in pojavi. Nenehno sem bil z ljudmi, vsak pa je imel svojo filozofijo, svoja razmišljanja. Srečal sem se z neverjetnimi možnostmi matematike. Zasedimo jo povsod — tako v čustvih kot v navadnem seštevanju in množenju... Vsak pojav v nas in okrog nas je povod in nosilec pravih matematičnih kombinacij. Matematika ni samo veda o številih, temveč tudi o strukturah. Stopnja matematičnosti se kaže ne samo v stopnji števil, temveč tudi v medsebojni soodvisnosti.

Po profesorjevem občutku, pretanjenem za večslojno pojmovanje vsega, lahko človek, ki opazuje, kako potekajo zakonitosti v razvoju narave in družbe, takoj dojame — da je vse to — matematika. Tam, kjer bi pričakovali nered — je red. Treba je samo opazovati, kaj se dogaja v naravi in znati abstrahirati — to je že matematika. Kakšna sta potem njeno mesto in vloga v širšem pomenu?

SKRAJŠANO RAZMIŠLJANJE

Velikan matematike odgovarja na kratko:

na praktičnem laboratorijskem in terenskem delu (33 % od vseh ur), fenoloških opazovanj, ekskurzijah, vivariju in drugih opazovalno-raziskovalnih metodah, ki omogočajo samostojnost, ustvarjalnost, raziskovanje in praktično ovrednotenje biologije v vsej njeni razsežnosti.

Pouk biologije daje nešteto primerov za potrjitve dialektičnih zakonov in načel, čeprav neposredno ne nakazuje njihove teoretične definicije in razlage. O zakonu enotnosti in boju nasprotij, prehodu kvantitete v kvaliteto in nasprotno, ter o zakonu negacija negacije pri pouku biologije ne razpravljamo s filozofsko teoretičnega vidika, pač pa razlagamo vse pojave in procese v naravi neposredno s pomočjo vseh treh zakonov, kar pomeni z dialektičnimi zakonitostmi.

Vprašanje odnosa človeka do narave je zelo pomembno predvsem z idejnega vidika. To ni samo ekološki, temveč tudi družbeni problem, saj vključuje socialno komponento kot odločilno.

Pri analizi in obravnavi ekoloških dejavnikov pa je treba poudariti njihov materialnost in spremenljivost, tako v prostoru kot v času ter poiskati med njimi vzročno-posledično zvezo.

Nosilci vzgojnoizobrazbenega procesa — učitelji imajo pri vsem tem glavno vlogo, zato morajo biti filozofsko marksistično izobraženi. Treba bo organizirati izpopolnjevalne oblike dela, kjer bodo poleg strokovne problematike obravnavana tudi vprašanja marksistične vzgoje.

Današnji čas zahteva, da se šola bolj trdno poveže z življenjem, saj smo sredi znanstveno-tehnične revolucije, to je v procesu daljnosežnih socialnih sprememb. Vedno več je znanstvenih in drugih informacij in vedno hitreje se prenašajo. To pa tudi zahteva večjo količino znanja, ki ga je treba dobiti že v šoli. Poiskati je torej treba vse tiste oblike in metode, ki dajejo temelj za razumevanje dialektično-materialističnega pogleda na svet za razumevanje življenja. Pri takem pouku bo učenec tudi zavzeto sodeloval in se hkrati usposabljal za pravilno vrednotenje dosežkov naše samoupravne socialistične stvarnosti.

ROMANA JAZBEC

Zavod SR Slovenije za šolstvo organizacijska enota Maribor

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost Kočevje

Solidarnost med učitelji

Za območje kočevske občinske izobraževalne skupnosti je značilna izrazita raztresenost zaselkov, precejšnje število podružničnih šol in ne nazadnje, močno osredotočenje šolarjev v mestu. Poprečno je kočevska občinska občina med najredkeje naseljenimi v Sloveniji.

V dve centralni osnovni šoli v Kočevju in osnovno šolo Vas-Fara, s skupaj devetimi podružničnimi šolami, hodi 1865 otrok. Od tega jih obiskuje kočevsko šolo 1410, zunanje pa 455. V kočevski šoli je 259 vozačev. V oddelku te šole je poprečno 31 učencev, v zunanjih oddelkih pa po 15.

Kljub temu, da je izredno veliko otrok v mestnih šolah, je posebna pozornost občinske izobraževalne skupnosti namenjena podružničnim šolam. Geslo je: Ne ukinjati podružničnih šol! Zaprta šolska vrata zapro tudi mnoga vrata na kmetijah in ugasnejo žaromete v vaških kulturnih domovih.

Tajnica kočevske izobraževalne skupnosti Danica Kaplan in predsednik izvršnega odbora, inž. Ciril Štrubelj sta bila temeljito pripravljena na naš pogovor.

Kočevsko izobraževalno skupnost smo predstavili v našem glasilu nekako pred petimi leti. V tem času se je stanje v osnovnem šolstvu močno izboljšalo.

V uveljavljanju delegatskega sistema nismo izjeme. V organizacijah združenega dela razpravljamo največ o višini prispevne stopnje. Vse premalo je še znanja in zavesti, da bi ta sistem zaživel polnopravno; inž. Ciril Štrubelj, predsednik izvršnega odbora (Foto: S. J.)

šalo. Temeljna težava, ki pa ste jo tudi letos začeli odločno reševati, je nadaljnje izboljšanje šolskega prostora.

— V finančnem načrtu občinske izobraževalne skupnosti do letos niso bile vključene investicije. Letos smo se odločili, da bomo namenili del denarja za obnovo in gradnjo šolskih prostorov. Žal pozno, saj so nekatere zgradbe v zelo slabem stanju in bo sedaj popravilo precej dražje, kot če bi se zanj odločili ob prvih razpokah. Tako bo treba obnoviti in povečati zgradbo posebne osnovne šole v Kočevju in šolo v Fari, ki je v kritičnem stanju, ter zgraditi novo šolsko poslopje v Kočevju. Z našim denarjem bomo lahko rešili le del problemov. Sedaj zbiramo prebivalci Kočevskega denar za center usmerjenega izobraževanja, ter za bazen in športno dvorano v Kočevju. Torej plačujemo dva samopispevka. Po letu 1981 bo znova na vrsti osnovno šolstvo.

Rekli smo, da se je v preteklih letih položaj v osnovnem šolstvu v vaši občini izboljšal. Povejte nam, prosim, katere izboljšave so doživele v teh petih letih centralni šoli in podružnične šole.

— Pred leti smo bili v naši občini vizirani kadrovske krizi. Posebno hudo je bilo na podružničnih šolah. S primerno štipendijsko politiko, ki jo je dopolnjevala tudi kadrovska politika republiške izobraževalne skupnosti, se nam je posrečilo v teh letih ustrezno zaposeliti vsa delovna mesta in pripraviti celo nekaj učiteljev več. Te danes usposabljam v oddelkih podaljšane bivanja za potrebe celodnevne osnovne šole. Dodamo naj, da imamo sedaj 17 štipendistov, vedno pa ostane vsako leto nekaj štipendij neizrabljenih.

Seveda, s tem ni rečeno, da delajo vsi učitelji v idealnih razmerah. Tudi pri nas imamo še nekaj kombiniranega pouka na podružničnih šolah. Od 19 oddelkov s kombiniranim poukom imajo štiri oddelki trojno kombinacijo.

Pomembna izboljšava so urejeni prevozi otrok v šolo in domov. Zanje odštete leto 1,63 milijona din.

V teh letih se je močno razvilo podaljšano bivanje, ki bo v osnovni šoli Stara cerkev prešlo v celodnevno šolo. Če smo imeli leta 1972 dva oddelka podaljšane bivanja, imamo sedaj 12 oddelkov z 298 učenci in učenkami. Žal to prevladuje v Kočevju. Zanimivo je, da bomo dobili v naslednjih letih celodnevne šole v vaseh, in sicer v Stari cerkvi (februarja leta 1978) v Mozlju, Kočevski reki in Livoldu.

Kar dobro se je v teh letih utrdila mala šola. Vsekakor bi bila potrebna bogatejša oblika male šole po vaseh, kjer ponekod učitelji, ki poučujejo od jutra do večera, komaj zmorejo opraviti vse naloge. V pomoč jim bo 80-urni program male šole za petletne otroke, ki ga načrtuje skupnost otroškega varstva.

V teh petih letih so dobile šole tudi precej učil. V ta namen odštete vsako leto od 100 do 150 tisoč din. Za običajen potek pouka to zadošča, nikakor pa ne za doseganje nadprečnih rezultatov. Veliko nam pomagajo tudi organizacije združenega dela.

In šola v naravi? Z novo telovadnico in plavalnim bazenom, lastnica je krajevna skupnost, se nam je posrečilo med šolarji od 4. razreda dalje odpraviti plavalno nepismenost.

Pomudimo se še pri osebnih dohodkih. Učitelji, ki učijo v Kočevju, imajo poprečno 31 otrok v razredu, tisti, ki delajo na podružničnih šolah, pa 17. Po ko-

Telovadnici v Kočevju, ki je last krajevne skupnosti Kočevje, se bo pridružila prve tedne prihodnjega leta še telovadnica v Stari cerkvi. Tam bodo kulturni dom s sodelovanjem krajevne skupnosti, temeljne telesnokulturne skupnosti in občinske izobraževalne skupnosti preuredili v telovadnico za potrebe celodnevne osnovne šole. Ob njej bo tudi večnamensko igrišče (Foto: S. J.)

Nekaj otrok iz kočevske občine šolamo tudi v Starem trgu ob Kolpi v črnomaljski občini in v Čabru v SR Hrvatski; Danica Kaplan, tajnik OIS Kočevje (Foto: S. J.)

rekturinem faktorju na učenca, ki ga določajo standardi republiške izobraževalne skupnosti, bi moral vsak dobiti za polovico manjši osebni dohodek.

— To je pogled z enega zornega kota. Pogled, za katerega menimo na naši izobraževalni skupnosti, da je pristranski. Ne more biti le število učencev v oddelku merilo za količino denarja, ki ga bomo dodelili tej šolski enoti. Naši delegati v republiški izobraževalni skupnosti so na to že opozarjali in se bodo tudi v prihodnje zavzemali za dopolnitev teh standardov.

Kako smo uredili osebne dohodke učiteljev? Najprej povejmo, da smo zaradi povprečno manjšega števila učencev na oddelku prikrajšani za okrog sedem tisoč din pri oddelku.

Za vse štiri programe občinske izobraževalne skupnosti Kočevje bodo letos potrebovali 28,6 milijona din, od tega za enotni in dodatni program 26,6 milijona din Prvič so vnesli v programe tudi investicije v šolske zgradbe (Foto: S. J.)

Delovni praznik

Pomen nekega društva se ne vrednoti le po letih njegovega obstoja, temveč tudi po delovnih nalogah, ki jih je v tem času društvo izpolnilo. Pri Muzejskem društvu v Škofji Loki se je težko odločiti, čemu v teh slavnostnih dneh dati večji poudarek: 40-letnemu obstoju ali številnim uspehom, ki so jih dosegli v tem obdobju njegovi člani. Članov je iz leta v leto več ne le v matični Škofji Loki, temveč v vsej občini in tudi drugih slovenskih in jugoslovanskih mestih. Ob poročilu, ki ga je na slovesnosti ob 40-letnici društva prebral njegov častni predsednik dr. Pavle Blaznik, so udeleženci spoznali, kakšne gore so pravzaprav premikali v teh štirih deset-

Dosežek prve dejavnosti je Loški muzej, druge — ohranjeno škojeloško jedro in tretje — 23 številč zbornika Loški razgledi. Na približno sedem tisoč straneh in z več kot tisoč ilustracijami so prikazani preteklost, sedanjost pa tudi že jutrišnji dan najširšega loškega ozemlja. Zbornik Loški razgledi je eden najbolj kakovostnih zbornikov pri nas, pa tudi v tujini radi segajo po njem.

K tej na Slovenskem izjemni neprekinjeni založniški akciji je treba dodati še izdajo pomembnih knjig: dr. Pavle Blaznik: Škofja Loka in loško gospodarstvo; prof. France Planina: Škofja Loka s Poljansko in Selško dolino ter več vodnikov.

Častni predsednik Muzejskega društva v Škofji Loki dr. Pavle Blaznik je v zanimivem poročilu ovrednotil prehojeno pot (Foto: S. J.)

letjih ustanovni člani društva: dr. Pavle Blaznik in prof. France Planina ter pokojni notar Stevo Šink, lekarnar Oto Burdych in dežnikar Lovro Planina. Na desetine rojakov so privabili k delu, po vojni pa je društvo preraslo v veliko, složno skupino iskalic narodnega blaga, urejalcev muzejskih zbirk in sodelavcev različnih publikacij, med katerimi so vsekakor najbolj znani Loški razgledi.

Temeljno dejavnost društva lahko razdelimo v muzejsko, spomeniško-varstveno in založniško.

Dodamo naj, da so glavni nosilci dejavnosti v Muzejskem društvu prosvetni in znanstveni delavci v najširšem pomenu besede. Med njimi so: dr. Pavle Blaznik, prof. France Planina, dr. Anton Polenec, prof. Molinar, prof. Leja Legat-Jamar, prof. France Jesenovec in drugi domačini in pripadniki te bogate dejavnosti iz vse domovine.

Muzejsko društvo v Škofji Loki ima podobore tudi v Zelenikih in Žireh ter skupino, ki deluje pri KUD »Ivan Grohar« v Sorici.

STANE JESENOVEC

Iz leta v leto se veča število članov Muzejskega društva v Škofji Loki. Med njimi je veliko prosvetnih delavcev (Foto: S. J.)

Bogatejša Bevkova rojstna hiša

V cvetje odeja rojstna hiša Franceta Bevka v Zakojci nad Cerknem in Hudajužno (4,5 km), je od nedelje, 25. septembra, obogatena še s spominsko ploščo. Zvestemu rojaku so jo namenili krajani Zakojce, njegovi pisateljski in študentski kolegi in vsi, ki ljubijo njegovo pisano besedo. Na slovesnosti ob Bevkovi rojstni hiši, ki naj bi po besedah pisatelja Ivana Potrca postala ena od spominskih hiš, pred katero bi moral vsaj enkrat v življenju stopiti sleherni Slovenec, predvsem pa šolarji, je govoril vodja slovenske delegacije v

skupščini SFRJ dr. Jože Vilfan. Spominsko ploščo je odkril dolgoletni predsednik kluba starih goriških študentov France Gorik. Dr. Jože Vilfan je poudaril, da je France Bevk izredno rad zahajal v rojstno hišo pod obronki hriba Kojca. Tudi v najtežjih dneh svojega življenja in življenja primorskega ljudstva.

V prijetnem kulturnem programu so nastopili recitatorji, pevci in glasbeniki iz Cerkna, Idrije. Logatca ter šolarji iz Zakojce, ki obiskujejo osnovno šolo v Podbrdu.

STANE JESENOVEC

tem bolje bomo delali

Vzgoja v zdravih prostorih in zelenem okolju

(Povzetki pogovorov o aktualnih vprašanih domske vzgoje)

Na področju domske vzgoje se je v zadnjih letih marsikaj spremenilo. Prizadevanja pred enajstimi leti ustanovljene Skupnosti domov srednjih šol Slovenije so ob podpori družbenih dejavnikov obrodila razmeroma bogato boro. Z gradnjo novih domov, za katero zbiramo denar po sprejetem družbenem dogovoru, je domska vzgoja v Sloveniji napredovala še za pomemben korak.

Ko ugodno ocenjujemo področje domske vzgoje, seveda ne mislimo zgolj na materialne izboljšave. Napredek je opazen tudi pri reševanju kadrovskih problemov, strokovnega izpopolnjevanja, vprašanih posebnih šolanja vzgojiteljev, vrednotenja vzgojne dejavnosti, itd.

Naša domska vzgoja prehaja torej v pomembno obdobje — v obdobje, v katerem nastaja drugačna zasnova te vzgoje. Tudi na tem področju se vključujemo v reformo vzgoje in izobraževanja. Vedno bolj se približujemo potrebam združenega dela ali kot je dejal dr. Avguštin Lah, podpredsednik Izvršnega sveta skupščine SRS: »Zagotoviti moramo takšno življenje in delo mladine v domovih, da se bodo smotri, zaradi katerih delovni ljudje združujejo sredstva, tudi uresničili.«

O novi vlogi domov za učence in študente, snovanju novega koncepta domske vzgoje ter življenju in delu v domovih smo se pogovarjali s predsednikom Izvršnega sveta skupščine SR Slovenije dr. Avguštinom Lahom, predavateljem domske vzgoje doc. dr. Vinkom Skalarjem, s svetovalcem Zavoda SRS za šolstvo Franjom Klotnikom, z nekaterimi ravnateljji domov in drugimi.

USPOSOBITI DOVOLJ USTREZNIH KADROV

VPRAŠANJE: Kakšen je pomen vzgojnih domov v reformi vzgoje in izobraževanja?

DR. AVGUŠTIN LAH: »Gradnja študentskih in dijaških domov uresničuje enega od temeljnih materialnih pogojev za reformo vzgoje in izobraževanja. Smisel reforme je namreč ne le v posodabljanju vsebine izobraževanja ter v iskanju ustreznih študijskih poti oziroma možnosti za skrajšanje izobraževanja do poklica. Potrebna je tudi ustrezna razdelitev in razpored dela. Izrednega pomena je, da usposabljam mladino za tiste poklice, v katerih potrebujemo nove kadre. Na nekaterih področjih primanjkuje ustreznih kadrov; tako je v kovinskih strokah, kemiji, na področju vzgoje in izobraževanja in še drugod. Domovi pa olajšujejo uresničevanje kadrovske politike in z usmerjanjem mladine tako lažje sledimo resničnim potrebam.«

VPRAŠANJE: Kakšna je vloga domov za vidika samouprave?

DR. AVGUŠTIN LAH: »Vključevanje mladine v samoupravljanje se pričena že med šolanjem. Učenci opravijo del dela (učenja) v šoli, kjer sodelujejo v samoupravljanju, drugi del pa doma. Gojenci domov se tudi morajo vključiti v samoupravo, na eni strani zaradi boljšega učenja, na drugi pa zaradi zaokrožitve vzgoje in polnejše vključitve v družbeno življenje. Od primerno organiziranega učenja in dela v domovih je odvisen ne le učni uspeh, temveč tudi sodelovanje v interesnih dejavnostih.

Pri organiziranju domskega dela in življenja so mladinci sodegovorni. Ni si mogoče predstavljati, da bi mogli sami vzgojitelji in mentorji prevzeti nase celotno breme odgovornosti za uspešen in zadovoljiv razvoj mladine. Uspešen razvoj je mogoče doseči le, če se mladina zaveda svoje odgovornosti in sama sprejme ustrezne naloge, za katere lahko seveda išče in najde pomoč pri mentorjih (tako strokovno kot drugo).«

VPRAŠANJE: Podatki kažejo, da lahko ob vzgojnem procesu v domovih pridobimo dobre mlade kadre. Kaj menite o tej vlogi domske vzgoje?

DR. AVGUŠTIN LAH: »Če je človek izoliran, zaprt v ozek krog, v svojo osebnost, potem težje spoznava oziroma odkriva svet. Skupinsko življenje poudarja pomen širšega iskanja in ko človek najde svoje torišče ali celo odkrije svoj talent, tokrat s spodbudo kolektiva, z odgovornostjo pred kolektivom, hitreje in bolje raste. Učenci, ki morda sami težje delajo, lahko ob spodbudi in zgledih drugih hitreje napredujejo in dosežejo tudi boljše učne uspehe.«

VPRAŠANJE: Kako ocenjujete kontinuiteto vzgojnega dela, povezanega med srednješkolskimi in študentskimi domovi?

DR. AVGUŠTIN LAH: »Primerne povezave na žalost ne poznam, pa tudi na področju šolstva je ni čuti. Kadar bomo uresničili povezavo višjih in visokih šol s srednjimi in srednjih z osnovnimi, šolsko in zunanješolsko izobraževalno in interesno dejavnost, se bo to nujno pokazalo tudi v povezavi dijaške in študentske mladine v domovih. Tako v pedagoških vedah kot v praksi bo treba premagati tiste zastarele poglede, ki preveč ločujejo posamezna vzgojna obdobja mladine, kar pa v vsakdanjem življenju ni tako.«

ČAS ZA IZDELAVO USTREZNEGA VZGOJNEGA KONCEPTA

VPRAŠANJE: Tovariš dr. Vinko Skalar — predavate o domski vzgoji na Filozofski fakulteti kot docent na oddelku za pedagogiko. Do kod smo prišli v Sloveniji pri izdelavi ustreznega koncepta domske vzgoje?

DR. VINKO SKALAR: »Glede na velike premike na področju domske vzgoje — tu mislim na gradnjo novih domov in tudi na vsebinske spremembe — lahko rečem, da pričenjamo z izdelavo primerne koncepta domske vzgoje. Potrebno je, da poiščemo izvorne, času in razmeram primerne rešitve. Ustrezni, za nas sprejemljivi zgledov zunaj naših meja ni. Tako se tesno povezujemo s prakso, da bi ustvarili koncept, ki bi bil dovolj lizu potrebam praktičnega — vsakodnevnega življenja v domovih. Glede poklica vzgojitelja bi omenil predvsem to, da se odnos ljudi do njega spreminja. Veliko ljudi, zaposlenih v domovih, je bilo takih, ki vzgojnega dela niso občutili kot svoj poklic. V boljših razmerah bo prav gotovo vedno več vzgojiteljev, ki se bodo zavzeli svojega poslanstva.

Koncept vzgojnega dela v domovih bomo zasnovali skrbno ter dovolj široko. Spregovorili bomo na primer tudi o vprašanih prevzgoje, sodelovanja med domovi, študentskih domov in drugega.«

DOMOVI — ŠOLA DRUŽBENOPOLITIČNEGA DELOVANJA

JANEZ STERNIŠA, sekretar OK ZK v Mariboru:

»O pomenu domov z vidika družbenopolitičnega delovanja govori še to, da je veliko aktivistov iz vrst ZK začelo svoje delo prav v domovih. Še danes so aktivni. V primernem ozračju domskega življenja in dela se mlade osebnosti pravilno oblikujejo. Poleg strokovnega napredovanja je pomembno tudi kovanje tovarništva, razvijanja smisla za kolektivno življenje itd. Z izgradnjo domov bo mladina rešila veliko svojih problemov. Prav je, da ob

gradnji domov upoštevamo resnične potrebe. Primer gradnje v Mariboru je pokazal, da so bile pobude za izgradnjo novega doma stvarno zasnovane. Mariborski dom potrebuje mladina širšega območja, zato so tudi sosebinske regije prispevale denar.«

USPEH NI ODVIŠEN ZGOLJ OD DOBRE VOLJE

Ravnateljica novega doma srednješolk v Mariboru Magda Žezlina ne skriva veselja, ko pravi: »V novih prostorih smo presrečni. V takšnih razmerah človek ne samo uspešno dela, ampak tudi bolj srečno živi.«

Ravnatelj Doma »Heroj Tito« iz Koprja Anton Skok meni, da zagotavljajo nove možnosti za delo tudi spremembo vzgojne vsebine. Domovi morajo postati križišča, kjer se bo še bolj celostno oblikovala mlada osebnost.

Ob primerno organiziranem delu (učenu) ostaja dovolj časa za razne svobodne dejavnosti. Prepričan je, da primerna izraba prostega časa zelo veliko vpliva na učni uspeh. Če so doslej učence in vzgojitelje ovirale neustrezne možnosti za delo, pa nove razmere izboljšujejo. To pomeni, da bo mogoče še drugače delati in izpolnjevati nove, obsežne naloge. Ravnatelj koprškega doma »Heroj Tito« se zavzema za to, da bi bili vzgojitelji v domovih osebe z visoko ali višjo izobrazbo. Pojasnjuje, da zahtevajo nove razmere od mentorjev — vzgojiteljev veliko več.

O sodelovanju študentskih in srednješkolskih domov je povedal tole. Doslej smo mladino preveč ločevali na tiste — do 19. leta starosti in druge. Seveda bi bilo nesmiselno govoriti o vzgojiteljih v domovih študentov, zato pa laže govorimo o mentorjih. Vprašanje kontinuitete v vzgoji in izobraževanju je za ravnatelja Antona Skoka eno izmed ključnih vprašanj.

DOMOVI IN SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR

V domovih preživijo sošolci mnogo skupnega prostega časa. Dobro se poznajo med seboj. Hitreje in laže jih je angažirati. Znano je, da se radi odzovejo najrazličnejšim akcijam.

Sodelovanje med domsko mladino in pripadniki JLA je odlično organizirano. O tem je pripovedoval Dime Georgijevski iz Maribora. S tem ko dograjujemo nove domove, ki imajo boljše prostore in več stanovalcev, so se možnosti za sodelovanje med mladino in JLA še povečale.

USPEH

Pedagoški svetoalec pri Zavodu SRS za šolstvo Franjo Klotnik je navedel več podatkov, ki kažejo, da smo na področju domske vzgoje že v dosežanih razmerah dosegli lepe uspehe.

»Učni uspeh v preteklem obdobju je bil 95%. Na področju domske vzgoje dela 600 pedagoških delavcev, od tega je 60% članov ZK. V raznih organizacijah (ZK, mladinski, domski skupnosti, marksističnih krožkih itd.) dela precej mladincev. Prav malo je takih mladih ljudi, ki bi kljub vzgoji v domu zašli na kriva pota.«

KAJ POMENI TO — VZGAJATI

Ivanka Zafošnik je vzgojiteljica ne samo zaradi poklica.

Vzgojno delo ji pomeni zelo veliko. Prve radosti in razočaranja ji je prineslo že pred leti, ko je vzgajala najmlajše na otoku Krku v Punatu. Že od takrat jemlje vzgojno delo kot zelo odgovorno poslanstvo. Zaveda se, da mora s svojimi besedami, dejanji in zgledom družbi primerno koristiti. Danes, ko je vzgojiteljica v srednješkolskem domu »Lizika Jančar« v Mariboru, se bo skušala mladim čim bolj približati in jih razumeti. Prepričana je, da se ji bo to posrečilo s pravilnim — mentorskim delom. Meni tudi, da je vzgojni proces obojestranski in da mora in more vzgojitelj v tem procesu tudi sam pridobivati in napredovati.

ZDRAVI PROSTORI — ZDRAVI LJUDJE

Predsednica delovne skupnosti v Domu srednješolk »Lizika Jančar« v Mariboru tovarišica Maja Pšuder se spominja časov, ko se je v starih prostorih zrušil strop. Na srečo ni bil nihče poškodovan in strop so za silo popravili. Še veliko let pa je bilo treba delati v neustreznih prostorih. Ni težko uganiti, da življenje v tistih razmerah ni bilo niti zdravo niti primerno za uspešno delo. Maja Pšuder je prepričana, da bo odslej mogoče narediti mnogo več, pri tem pa bo treba ohraniti tudi nekdanjo domačnost. Želi, da bi se v novih prostorih razvijali zdravi odnosi, in da bi se razvilo bogato vsebinsko življenje.

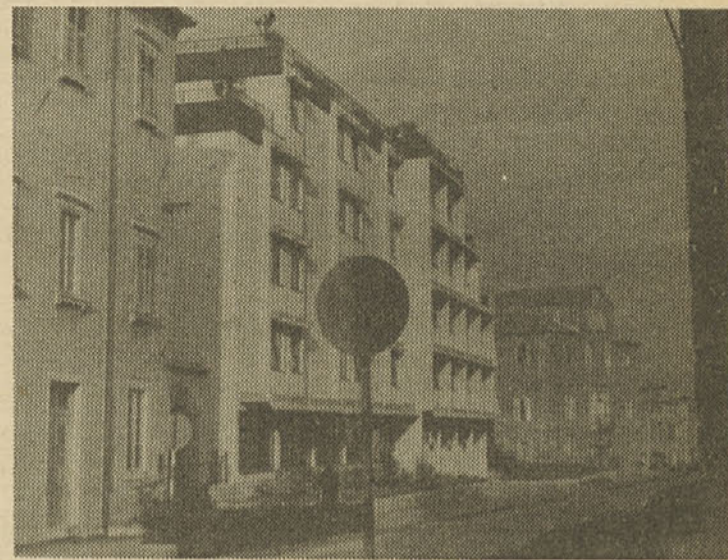
BREZ DENARJA NE GRE

S skromnimi sredstvi se da sicer marsikaj narediti, brez »osnove« pa ne gre, trdi ravnatelj Jože Maček, ravnatelj Doma mladine v trgovini in gostinstvu v Ljubljani. Kot zgled uspešnega sodelovanja z mladimi je navedel dejavnost fotokrožkov. V strokovnem aktivu vzgojiteljev so pod njegovim mentorstvom mladi dosegli lepe uspehe. Govoriva tudi o prihodnji gradnji novega doma za mladino v trgovini in gostinstvu. Zaskrbljeni so, ker ne vedo, kje bodo dobili denar za zagotovitev lokacije.

O tem, da je mogoče doseči izjemne uspehe tudi v skromnih razmerah, nam je pripovedoval predsednik skupnosti domov SRS Jože Prelog. Po vojni je bil ravnatelj Doma »Ivan Cankar« v Ljubljani tovariš Matko Ljubič. Čeprav sam ni bil glasbenik, je uvedel obvezno glasbeno vzgojo. To je bila tudi pot do prvega slovenskega simfoničnega orkestra Slovenije v domu »Ivan Cankar«. O kakovosti, ki jo je ta orkester dosegel, govori že podatek, da se je precej glasbenikov iz Doma »Ivan Cankar« vključilo v radijski orkester.

VZGOJA SE ZAČENJA V VZGOJNOVARSTVENIH ZAVODIH

Ko razmišljamo o domski vzgoji, moramo spregovoriti tudi o vprašanih kontinuitete vzgojnega dela. Začnimo pri najbolj zgodnjih obdobjih vzgoje. Dr. Nuša Kolar s Pedagoškega inštituta meni, da je bilo glede povezovanja predšolske, zlasti družbeno organizirane vzgoje v enotnem, celostnem vzgojnoizobraževalnem sistemu pri nas doslej prejemalo narejenega. Treba bo najti ustrezne sistemske rešitve. Pomen oziroma vloga zgodnjih, predšolskih let za človekov razvoj je znanstveno potrjena. Vzgojnoizobraževalna prizadevanja v predšolskih letih so na-

Kakšna vrednota je urejen dom za srednješolce, vedo najbolje tisti, ki so prebivali v starih zgradbah. Na fotografiji je nov dom v Koprju (Foto: Igor Plohl)

jučinkovitejša, če so povezana z nadaljnjim vzgojnoizobraževalnim procesom. Vemo, da je zahteva po takojšnji povezavi izražena tudi v naši ustavi, zakonodaji ter v sklepih VII. kongresa ZKS in X. ZKJ.

NE POZABIMO NA OKOLJE

Stik z naravo je v vzgojnoizobraževalnem procesu izredno pomemben. O tem smo se pogovarjali s predsednikom Planinske zveze Slovenije dr. Miho Poštočnikom, predsednikom Zveze prijateljev mladine Nikom Lukežem, psihologom Janezom Cerarjem ter s pedagoškim svetovalcem pri Zavodu SRS za šolstvo Franjom Klotnikom.

Razmišljanja se strnejo v ugotovitve, da življenje v naravi primerno dopolnjuje in bogati vzgojno prizadevanja. Pomembno je, da v razmišljanju o domski vzgoji vidimo ne samo delo in življenje v domskih prostorih. Gre tudi za bogate stike z okoljem. V teh stikih pa je narava eno pomembnih poglavij. Pripravil: IGOR PLOHL

Šentjur pri Celju

Nova osnovna šola Franjo Malgaj

27. avgust 1977 je bil za Šentjurčan velik praznik, saj so izročili svojemu namenu moderno in prostorno šolo, ki so jo ob slovesnem odprtju poimenovali po velikem koroškem borcu, šentjurškem domačinu Franju Malgaju. K starim šolskim stavbi, ki je bila zgrajena leta 1909 in je imela trinajst učilnic, so prizidali pet-najst učilnic in prav toliko kabinetov, štiri učilnice in dva kabine za posebno šolo, večnamenski prostor, garderobe itd. Novi prostori so funkcionalno povezani s starimi in s telovadnico.

Po 68 »suhih« letih, ko je postajalo delo v starih prostorih zaradi stiske res že problematično, so se želje učencev, učiteljev,

staršev in krajanov uresničile; zrasla je nova stavba. V novem šolskem letu 1977-78 bodo učenci vseh oddelkov na šoli deležni le dopoldanskega pouka, z nekaterimi dopolnitvami pa bodo dane tudi možnosti za celodnevno šolo.

Poudariti je treba še to, da plačujejo prebivalci krajevne skupnosti Šentjur trg in okolica že drugi samoprispevek. Prav s tem je bila omogočena gradnja, ki je stala 20 milijonov din. Gradbena dela je opravila TOZD Ingrad iz Šentjurja, vse prostore pa je opremilo podjetje »Slovenijales« iz Ljubljane.

ERNEST REČNIK

Najboljši nagrajeni

»Nepričakovan odziv šol je izjemen uspeh in hkrati prikaz bogate prostovoljne dejavnosti pionirske in mladinske organizacije na šolah,« je dejal direktor Zavoda SRS za šolstvo Boris Lipužič ob svoji čestitki nagajenjem. Slavnostna sklepna prireditelja proslavljanja 40-letnice ustanovnega kongresa KPS in 40-letnice prihoda tov. Tita na čelo partije je bila 29. septembra v prostorih Zavoda SRS za šolstvo. V slavnostno okrašeni dvorani so podelili šolam priznanja, uredništvom šolskih glasil in posameznim učencem pa knjižna darila.

Šole so tekmovala s tematskimi šolskimi glasili in z likovnimi deli. Obe tekmovalni sta bila uglašeni s proslavljanjem jubilejev. Na tekmovalju za šolska glasila je sodelovalo 94 šol, na tekmovalju likovnih del pa 56. Na sklepnih prireditvi sta predsednika obeh komisij — za šolska glasila svetoalec Vladimir Zrimšek, za likovna dela pa svetovalka Helena Bercetova — pojasnila merila za ocenjevanje del tekmovalcev.

Nagrajena so bila uredništva naslednjih glasil:

posebna številka Brstje iz osnovne šole Lucijan Seljak, Kranj,

posebna številka Plamenčki iz osnovne šole Angel Besednjak, Maribor,

posebna številka Kidričev rod iz osnovne šole Boris Kidrič, posebna številka Črna zlato iz osnovne šole Trbovlje,

jubilejna številka Iskrice iz osnovne šole Vojkove brigade, Spodnja Idrija,

Zbornik, slovenski otroci iz Nemčije, številka 3 Modri val iz osnovne šole Janko Premrl-Vojko, Koper in številka 2 Črček iz osnovne šole Milojke Štrukelj, Nova Gorica.

Za likovna dela so bili nagajeni tile učenci:

Helena Peternel iz osnovne šole Brezovica pri Ljubljani — lik. pedagog: Tonka Facol, Marinka Stanko iz osnovne šole Brezovica pri Ljubljani — lik. pedagog: Tonka Tacol, Franci Rogej iz osnovne šole Tržišče, Boris Kobeja, 4. a, iz osnovne šole Janka Premrla Vojka, Koper, Leon Oblak, 6. r. iz osnovne šole Tone Čufar, Jesenice, lik. pedagog: Slavko Ilenič, Silvo Mlinar, 6. c iz osnovne šole Ivan Cankar, Trbovlje, lik. pedagog: Leopold Hočvar, Aleš Cund, 5. d iz osnovne šole dr. Josip Plemelj Bled, Janez Slapar, 6. b iz osnovne šole heroja Grajerja, Tržič, Mojca Pušnik, 7. r., iz osnovne šole Kette-Murn, Ljubljana, lik. pedagog: Marjana Jelen in Barbara Lasič, 5. b iz osnovne šole Ljubljana-Vič, lik. pedagog: Ivo Mršnik.

Nagajencem iskreno čestitamo! T. D.

Lepe spalnice novega doma (Foto: Igor Plohl)

Seminar surdopedagogo v Portorožu

Ob novih zahtevah reformirane šole

Od 24. do 30. junija letos je bil v Portorožu uspešen seminar surdopedagogo, ki ga je organizirala zvezna surdopedagoška sekcijska organizacija organizira take seminarje redno vsako leto, a vedno v drugi republiki. Letos je bila na vrsti Slovenija. Organizator vseh priprav je bil Center za korekcijo sluha in govora v Portorožu, ki se je zelo potrudil, da je tudi tehnično administrativna stran seminarja lepo uspela. Seminarja se je udeležilo 200 udeležencev iz vse Jugoslavije.

Predsednik zvezne surdosedkije Jugoslavije prof. dr. Ljubomir Savič, ki je seminar začel, je v uvodnih besedah razložil potek in vsebino letošnjega seminarja. Prvi dan so imeli zanimive referate surdopedagogi iz Bosne in Hercegovine. Izmed referatov je zbudil največ zanimanja referat profesorja likovne vzgoje iz Banjaluke, ki je obravnaval problematiko v zvezi z gluhostjo. Naslednji dan so nastopili s referati surdopedagogi Srbije, ki so v glavnem načeno problematiko v zvezi z učnimi načrti in programiranim izobraževanjem v Srbiji, z uspehi in neuspehi dela z gluhihimi in z načrtovanjem dela v prihodnje. V nedeljo, 26. 6. smo imeli svoj dan Slovenci. Profesorica ljubljanske pedagoške akademije Marija Lipužič je s svojim uvodnim referatom z naslovom Novosti v načinih usposabljanja slušne prizadetih podala pregled dosežkov, uspehov in stranpoti metod dela z gluhihimi v nekaterih evropskih državah, po informacijah in po lastnem obisku v njih. Drugi poročevalci so po svoje skušali obravnavati probleme iz prakse dela z gluhihimi doma v Sloveniji in primerjati rezultate dela. Misli o posodabljanju pouka materinščine pri slušnih in govornih prizadetih — je podal prof. Jakopič iz Ljubljane, Metka Malus in psiholog Neva Ribnikar pa sta očrtali probleme pri vzgoji in izobraževanju mentalno prizadetih gluhih otrok.

Tudi strokovnjaki iz zavoda v Portorožu so prispevali nekaj tehničnih referatov. Individualne oblike in metode dela (VI. Iskra — N. Zorko); Integracijske oblike v Portorožu (E. Perišin); Psihološke raziskave slušne prizadetih otrok (psiholog M. Orcini).

Izmed sodelavcev mariborskega zavoda so sodelovali prof. Adolf Obu, socialna delavka

Marija Breznik in Nataša Koblar. Prof. Adolf Obu je imel zanimiv referat Individualna slušna in govorna terapija pri predšolskih in šolskih slušnih in govornih prizadetih otrocih, Marija Breznik pa je spregovorila o spremeljanju učencev po končani posebni osnovni šoli. Z izkušnjami pri učenju tujega jezika pri slušnih in govornih prizadetih učencih nas je seznanila Nataša Koblar. O ritmiki kot sestavnemu delu rehabilitacije slušne in govorne prizadetih je govoril referat M. Kovačič. Tako smo Slovenci s svojimi prispevki dokaj častno zastopali surdopedagoško prakso na seminarju.

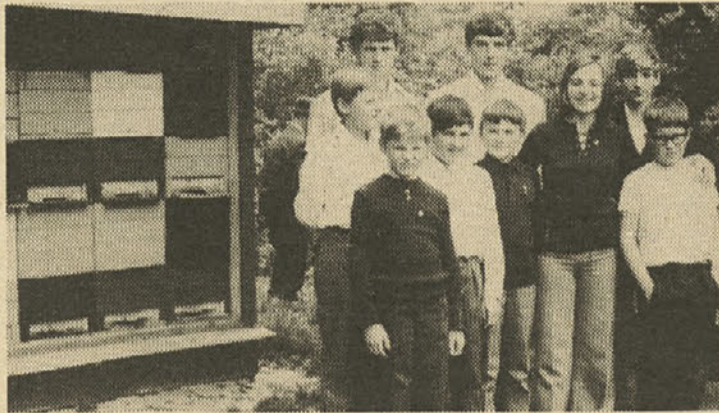
V ponedeljek, 27. 6., se je vrstilo kar 14 referentov iz Hrvaške, ki so obravnavali zlasti problematiko reforme specialnega šolstva ter vprašanje kadra v teh šolah; kako izobraziti te kadre in kdo je odgovoren za njihovo pravilno usmerjanje v zvezi z nalogami, ki jih zahteva reforma. Predavatelj Centra prof. Guberina so obravnavali vlogo ritmičnih stimulacij pri govoru gluhih otrok, vprašanje ritma in izgovorjave ter govorili o uspehih in problemih pri delu. V popoldanski razpravi so sodelovali člani Zveze gluhih. Pobudo za reformo šolstva sprejemajo z veseljem tudi gluhi, opozarjajo pa na temeljit premislek, kateri izmed gluhih otrok naj bi se integrirali v normalne šole, ker je to v vsakem pogledu globoka moralna odgovornost, vredna premisleka in preudarne rešitve.

Namesto surdopedagogo iz Črne gore, ki niso imeli referatov, so govorili zastopniki fonetskega instituta iz Beograda, ki ga vodi prof. dr. Kostić. Njegov prispevek k seminarju je bil zelo velik, saj je postregel v svojem predavanju z zelo uporabnimi podatki glede na govorno rehabilitacijo slušne in govorne prizadetih v zgodnji otroški dobi. Sledili so mu še zanimivi referati sodelavcev Kostičevega fonetskega centra. Z nekoliko manjšo udeležbo so bili zastopani predavatelj iz Makedonije. Upoštevanja vredna sta bila referata o zasnovi osemletnega šolanja slušne prizadetih otrok v okviru nove reforme srednjega šolstva ter o zasnovi usmerjenega sred-

njega šolstva slušne in govorne prizadete mladine v novi reformi srednjega šolstva.

Vsekakor je letošnji seminar v vrsti seminarjev zvezne surdosedkije eden mejnikov ob novih

zahtevah reformirane šole. Gradivo, ki je bilo podano na seminarju, bo izšlo v posebnem zborniku zvezne surdosedkije, kakor je bilo to v navadi tudi pri dose- danjih seminarjih. BOGO JAKOPIČ

Dejavni čebelarji pri osnovnih šolah

Dobro izrabljen prosti čas

Republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev-krožkarjev je bilo letošnjega maja v Celju. Kljub izredno slabemu vremenu je že v zgodnjih jutranjih urah napolnilo obširno avlo hudijske osnovne šole v Celju več kot 150 mladincev, njihovih mentorjev in gostov, kjer je bil pričetek srečanja. Bilo je to prvo tovrstno srečanje in tekmovanje ne le v Sloveniji, ampak tudi v Jugoslaviji. Zato zasluži toliko večjo pozornost.

Prva leta povojnega življenja in revolucionarnega vrenja niso bila najbolj naklonjena usmerjanju interesnih dejavnosti šolske mladine v krožkih, najmanj pa interesnim dejavnostim na področju čebelarstva. Štiriletni boj za naš narodni obstoj je zapustil opustošeno zemljo in uničene domačije. Čebel njeni na vrtovih kmečkih domačij, kjer se je prenašalo čebel arjenje iz roda v rod, so bili uničeni ali pa so ostali brez čebel; čebeljnaki na šolskih vrtovih, kjer je pred vojno dobivala šolska mladina prva spoznanja o čebelah in prva znanja o čebel arjenju, so se razredčili; v učnih načrtih za prihodnje učitelje ni bilo več predmeta za kmetijstvo in s tem je odpadlo tudi čebelarstvo. Tako mladina ni dobivala ustreznih pobud za čebelarsko dejavnost v prostem času. Nastala je vrzel, dotok mladih čebelarjev je usahlin.

Po nekaj letih smo lahko z žalostjo ugotovili, da čebelarstvo pri nas nenehno nazaduje, da se naša bogata in v svetu znana čebelarska tradicija postopoma siromaši, da se število čebelarjev naglo krči in da je poprečna starost čebelarjev okoli 55 let. Posledice so bile porazne. Cela geografska območja so ostala brez čebel in njihovega nujnega opremljanja sadnega drevja, poljščin in travnatih livad. Nasprotno temu pa sta z razvojem industrije in mehanizacije nenehno naraščala potreba in povpraševanje po čebeljih pridelkih, pa najsivo v prehrabne namene, zdravila ali poživila.

Vse to je dalo povod, da so začele na pobudo ZČDS čebelarške organizacije pred desetimi leti zbuhati zanimanje za to dejavnost prav pri osnovnošolski mladini. V začetku je potekalo ustanavljanje krožkov zelo počasi, ne po krivdi mladine. Ni bilo ustreznih možnosti; primanjkovala so osnovna sredstva za izvajanje učnega načrta za delo v krožkih: čebeljnaki na šolskih vrtovih so bili zelo redki; le nekaj krožkov je imelo opazovalni panj; ni bilo slikovnih ponazoril, diapozitivov, filmov, potrebnega učbenika za krožkarje in mentorje. Vse upornejšje prizadevanje trkanje entuziastov-čebelarjev praktikov na vrata tam, kjer ni bilo učitelja-čebelarja na šoli, ti pa so bili zelo redki, da ustanovijo čebelarški krožek, je pokazalo kakšne zmožnosti se skrivajo za to de-

javnost v mladini. V nekaj letih je število krožkov naraslo na več kot 50, v katerih je zajetih več kot 400 mladincev. Vsi znaki kažejo, da bomo imeli že v prihodnjem šolskem letu najmanj 70 krožkov, saj prav v zadnjem času pospešeno pripravljajo ustanovitve novih krožkov tudi v tistih predelih, kjer so sedaj zelo redki ali pa jih sploh ni.

Tudi za delo v krožkih se kažejo boljše možnosti in lepše perspektive, bodisi glede učnih sredstev, prepotrebnega učbenika in podobno.

Tudi podaljšano bivanje in celodnevna šola, za katero se naša socialistična družba trudi, da bi zazvela čimprej in v čim večjem številu, daje vse večje možnosti za razvoj in delo v krožkih. Zavrtni je treba mnenje, da naj čebelarke krožke organizirajo le na podeželskih šolah, ker mestna mladina in mladina v industrijskih krajih nima možnosti za čebelarjenje. Pri tem se pozablja, da so znanstveno-tehnični razvoj, mehanizacija in avtomatizacija dali vprašanju prostega časa povsem drugačen pomen, kot pa je bil značilen za prejšnje čase. Z nadaljnjim razvojem tehnike in tehnologije se bo skrajševal tudi čas, potreben za reprodukcijo človekove delovne moči, se pravi redne zaposlitve, s tem pa se bo povečal prosti čas za svobodne dejavnosti. Kako izrabiti ta prosti čas v prihodnje? S tem vprašanjem se danes ukvarjajo znanstveniki vsega sveta. Ali se bomo okoriščali v tem času s sredstvi zabave dvomljivo vrednosti ali pa bo usmerjena dejavnost na področja, ki dajejo resničen oddih, počitek in razvedrilo, pa tudi dobrine nam in vsej družbi.

Tekmovanja v Celju se je udeležilo 80 mladincev v 34 ekipah, ki so zastopali svoje tovarise v krožkih od Kobilja v Prekmurju do Krškega, Velikih Lašč in Rakkeka. Njihovo znanje je pokazalo, da že obvladajo osnove s področja biologije čebel in čebeljih družin, tehnologije čebelarjenja in zgodovine čebelarstva. Priznanja in darila so bila sprejeta kot spodbuda za še uspešnejše delo; najboljši pa so dobili diplome z darili v obliki novih panjev in literature. Kot dopolnilo srečanju in tekmovanju je bila ob tej priložnosti organizirana tudi vsebinsko bogata in obširna razstava. Tako je prireditel doseglja svoj pedagoški in strokovni namen. MARTIN MENČEJ

»Ptički brez gnezd«

Pred nedavnim je izšla nova številka glasila Ptički brez gnezda, ki ga izdaja Društvo defektologov Slovenije — sekcija strokovnih delavcev v vzgojnih zavodih.

V strokovnem delu prinaša nova številka glasila več člankov, v katerih obravnavajo avtorji zanimiva vprašanja o delu z vedenjsko in osebnostno moteno mladino. Pod naslovom »Prisiljevati ali dopuščati« piše dr. Vinko Skalar o pojmu permisivnosti oziroma o permisivnem načinu obravnave otrok z motnjami vedenja in osebnosti. Dr. Norbert Myschker iz hamburške univerze piše o slikanju ob glasbi kot učno razbremenjevalni metodi, ki spodbuja k dejavnosti. Uspešno jo uporabljajo pri vzgoji in poučevanju vedenjsko motenih otrok.

»Jožek — impulziven, nekontroliran otrok« je naslov članka Alise Fuss. To je zanimiv opis poteka resocializacije vedenjsko in osebnostno motenega učenca, ki je kljuboval vsaki usmerjeni dejavnosti in je... »risal, kadar so drugi brali; kadar so drugi pisali, je bral; kadar so risali, je pisal...«

Petsto naročnikov glasila ima pred seboj vsekakor zanimivo strokovno branje. Vsebinsko omenjenih člankov daje veliko snovi za razmišljanje in je aktualna ne samo za delavce v posebnem šolstvu, temveč tudi za vse druge poklicne kolege.

V informativnem delu objavlja glasilo poročilo o delu sekcije v minulem mandatanem obdobju, zapisnik občnega zbora v Radencih in razna sporočila novega upravnega odbora. MIHA PAJK

Stalna razstava NOB na Kozjanskem

Čudili smo se, ko so prišli na našo šolo sodelavci muzeja revolucije iz Celja. Po hodnikih so razstavili slike. »Le kaj bo to?« smo ugibali. Nejevoljni smo se izogibali slik in se živčno sprehajali po razredih, ker so nam tovariši zabičali, da se ne smemo veliko zadrževati na hodnikih.

Ko nam je tovarišica kasneje povedala, da bodo na šoli postavili stalno razstavo NOB, nas je nejevolja takoj minila. Postalni smo ponosni in veseli.

Prišel je 8. september, občinski praznik, ki ga praznujemo na dan osvoboditve Kozjega in začetek II. kozjanskega kulturnega teden. Popoldne smo se zbrali na hodnikih osnovne šole, kjer so odprli to stalno razstavo. Naše oči so potem budno spremljale slike hrabrih borcev, junaških akcij... Razstava je prikazala predvsem odpor na območju Kozjanskega.

Slike so razdeljene po obdobjih. Prikazujejo vstajo kozjanskih

ljudi, njihovo politično delo in njihov neizprosni boj. Prikazan je pohod legendarne XIV. divizije, ki je imela v teh krajih hude bitke. Na koncu vidimo ljudi veselih obrazov, ki stopajo na pot novega življenja, nove prihodnosti. Prišla je svoboda. Vojna je zahtevala mnogo žrtev tudi na Kozjanskem. Koliko je takih, ki jih ne smemo nikoli pozabiti. Na slikah vidimo obraze mož, žena in otrok, ki so žrtvovali življenja za svobodo, ki jo sedaj uživamo. To so naši največji vzorniki.

Vsi vemo, koliko nam pomeni ta razstava: pionirski odred, posebno pa še zgodovinski krožek je z njo veliko pridobil, saj nam bo razstava pomagala še bolj poglabljati snov iz NOB.

Ponosno lahko trdimo, da bomo nanjo skrbno pazili, saj se vsi zavedamo, da le tako ohranjamo tradicije NOB, ki jih morajo spoznati tudi poznejši rodovi.

MILENA LUPŠE
Osnovna šola Lesično

OSKAR DOLENC: »Notranjčina«, eksponat s samostojne fotografske razstave v galeriji Focus v Ljubljani. Ze nekaj let zbuja pozornost zanosno delovanje profesorja fotografije na Šoli za oblikovanje ing. Dolence. Na sedanji razstavi prikazuje serijo posnetkov zapuščene kmečke notranjosti. Izбира motiva kaže avtorjevo tovrstno socialno angažiranost in nostalgijo po intimnem zatišju. Likovna zanimivost posnetkov je predvsem v bogatih tonkih vrednostih: slikovita menjava odtenkov svetlobe in sence.

Rdeči atom

Knjižna zbirka RDEČI ATOM, ki izhaja pri Partizanski knjigi, je dobila ime po Kosovelovi pesmi. Zbirka želi z različnih zornih kotov skozi umetniško pripoved, biografske in avtobiografske ter dnevniške zapiske predstaviti upor kolonialnih narodov proti gospodarskemu, političnemu in kulturnemu zatiranju. Upor proti tistemu zlu, proti kateremu so se jugoslovanski narodi začeli bojevati leta 1941. Današnja želja po svobodi raste iz iste vere v lepše življenje in bolj pošteno ureditev sveta, ki je v zadnjih sto let vedno vodila delavske in kmečke množice v revolucije in osvobodilne vojne. Ker pa je naš boj samo del velikega svetovnega revolucionarnega procesa, bodo v zbirki RDEČI ATOM našli odmev družbenega vrenja in premiki ter revolucije narodnoosvobodilne vojne z vsega sveta.

Ker želi Partizanska knjiga, da bi ta zbirka zajela čim širši krog bralcev, so knjige dokaj poceni.

V zbirki je izšlo doslej osem knjig:

Vane Marinović: Čirkus ali koček
Andre Mal raux: Človekova usoda 84
Norodom Sihanuk, Wilfred Burchett: Moja vojna s CIA 81
Nikola Nikolić: Otroci s Kozare 52
Nada Kraigher: Pet temnih svetlih let 65
Jean-Paul Sartre: Smrt v duši 110
Angela Davis: Avtobiografija 120
Ada Gobetti: Partizanski dnevnik 90

Delo kiparja Zdenka Grgelja iz Karlovskega Dreznika, ki razstavlja v Kranju

Iz drugih republik in pokrajin

SR SRBIJA

Predlog novega sistema ocenjevanja

V šole ožje Srbije (brez pokrajin) je vstopila reforma letošnje jesen z velikim korakom. Začeli so izvajati nove učne načrte v prvem, drugem in petem razredu osnovne šole in v prvem razredu srednje šole. Ob pomembnih pedagoških spremembah se je pojavil tudi predlog za spremembo dosedanjega sistema ocenjevanja. Pripravil ga je prosvetni svet Srbije. Prav sedaj je v javni razpravi, ki naj bi bila končana do začetka oktobra.

Katere novosti prinaša ta predlog? Zahteva predvsem

spremljanje celotnega učnevega dela in razvoja ter ocenjevanje njegovega sodelovanja pri pouku in zunajšolskih dejavnostih. Zelo pomembno je, da se učitelj navaja ocenjevati poleg obsega predvsem kakovost znanja.

Predlog poudarja, da je najmanj kakovostno znanje na ravni prepoznavanja in reprodukcije naučenega, bolj kakovostno je znanje na ravni razumevanja naučenega, najbolj kakovostno pa tisto, ki omogoča ustvarjalni, kritični odnos do

BOGATA IN PESTRA
IZBIRA KNJIG

Šolske knjižnice na območju Beograda so dosegle v zadnjih letih precejšen napredek. Take knjižnice ima 93 odstotkov osnovnih in 88,7 odstotka srednjih šol. Šolska knjižnica dobiva v sodobni šoli vedno večjo vlogo prav zaradi uvajanja novih učnih metod, katerih namen je doseči večje sodelovanje učencev v

strokovno urejene, nimajo katalogov, ne vodijo potrebnega zvidja in statistike, nimajo programov dela. Poněkod se pojavljajo resni problemi. Najslabše je v šolah za kvalificirane delavce.

V zadnjih letih je bilo rešenih precej kadrovskega problema v šolskih knjižnicah. Samoupravna interesna skupnost za vzgojo in izobraževanje v Beogradu in Republiška interesna skupnost za gospodarstvo in družbene de-

Krajina slikarja Maria Petrovića

naučenega in uporabo pridobljenega znanja.

PREDLOG — OPISNO OCENJEVANJE

V sedanjem sistemu je bila v rabi zgolj številčna ocena, sedaj pa je za več področij predlagano opisno ocenjevanje. To so v osnovni šoli: tuj jezik, osnove tehnike, likovna, glasbena in telesna vzgoja, osnove gospodinjstva, splošni ljudski odpor in samozaščita ter programske vsebine, ki jih določijo šola. V skupnih temeljnih srednje šole naj bi opisno ocenjevali: umetnost, telesno in zdravstveno vzgojo, obrambo in zaščito, temelje marksizma in samoupravni socializem, osnove tehnike in proizvodnje, proizvodno delo učencev in izbirne predmete.

Predlog o uvajanju opisnega ocenjevanja v Srbiji ni nov. Že pred leti je bil v javni razpravi, toda bil je odklonjen, ker so se njegovi nasprotniki (v glavnem učitelji tistih področij, ki naj bi jih ocenjevali opisno) tako organizirano in glasno uprli, da ga ni bilo mogoče sprejeti. Eden glavnih »adutov«, ki so ga ob tej priložnosti potegnili, je bil, da se z opisnimi ocenami predmet razvrednoti. Sedaj je tudi ta trditve neutemeljena, saj je številčno ocenjevanje ukinjeno tudi za predmet temeljni marksizma.

Po predlogu novega načina ocenjevanja je treba pri ugotavljanju učenčevega splošnega uspeha od polletju in na koncu šolskega leta upoštevat tudi opisne ocene. Če ima učenec negativne opisne ocene, mu ni treba opravljati popravnega izpita, prav tako pa te ocene tudi ne vplivajo na to, da bi moral zaradi njih ponavljati razred.

Posebna pozornost je v predlogu posvečena javnosti ocenjevanja. Poudarjeno je, da je ocenjevanje javno in da je treba učenca obvestiti o tem, kakšno oceno je dobil in mu jo tudi pojasniti.

Povejmo še to, da mora učitelj nenehno spremljati učenčev delo in o tem voditi predpisano dokumentacijo, v kateri je tudi učenčev osebni karton.

UKINITI UČITELJEVO »PRIVATNO PRAVICO«

Ko je pojasnjeval predlog novega sistema ocenjevanja, je predsednik Prosvetnega sveta SR Srbije dr. Nikola Potkonjak dejal: »Novega položaja učencev in učencev ne bo mogoče vzpostaviti, če se bo še nadalje obdržal stari, v marsičem že zdavnaj preživel sistem ocenjevanja. Ostrih meja med poukom in številnimi zunajšolskimi dejavnostmi učencev ne bo mogoče odstraniti brez drugačnega načina spremljanja in ocenjevanja dela, uspeha in razvoja učencev. Enostranske in preveč poudarjene izobraževalne funkcije šole ne bo mogoče odpraviti, če bomo učenca v šoli za njegovo delo in uspeh še nadalje ocenjevali po starem, če bomo vrednotili in ocenjevali samo njegov kognitivni razvoj, samo vsoto naučenih in zapomnjenih dejstev ipd. Dokler bo ocena sredstvo prisile in celo kazni (to pa v praksi ni redkost) v učiteljevih rokah, ne bo novega odnosa med učiteljem in učencem v vzgojnoizobraževalnem procesu. Kadarkoli se pojavlja ocena kot glavno sredstvo za ohranjanje učiteljeve avtoritete (kar se v praksi tudi velikokrat dogaja), kadar je za učence in celo za njihove starše skrivnost, področje učiteljeve privatne pravice ipd., ni mogoče spremeniti razmer v šoli in odnosov med učiteljem in učenci.«

Prvi odzivi na predloženi osnutek so pokazali, da bo javnost te rešitve podprla. Ni dvoma: če bo novi sistem sprejet, bo pomembno vplival na porajanje in razvoj demokratičnega duha v šolskem življenju in delu.

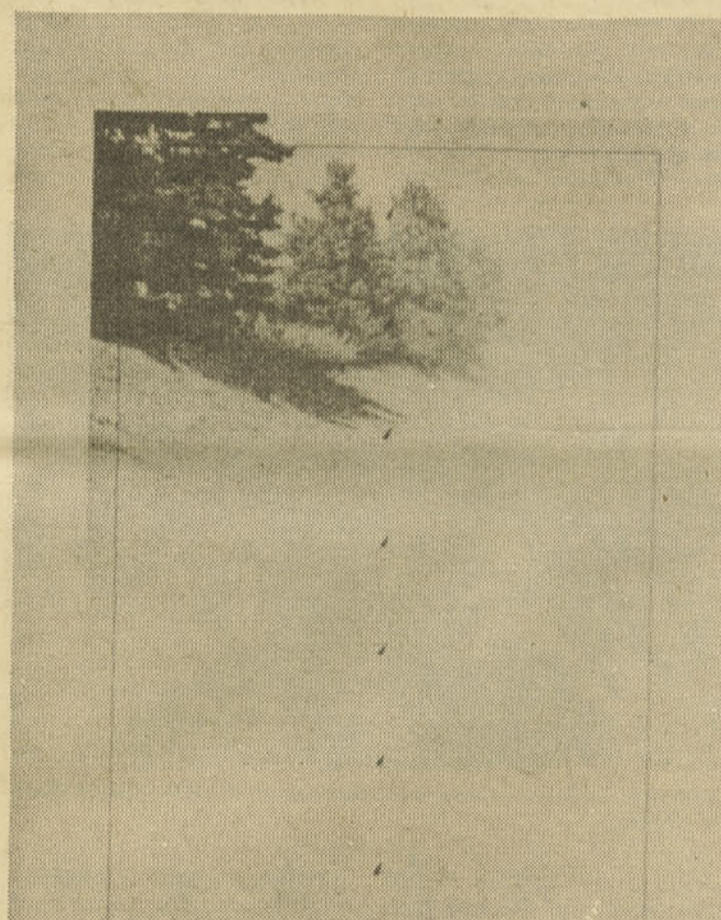
RUŽICA PETROVIĆ

Fantastična slika slikarja Borisa Lavrića

KDO LAHKO POUČUJE LIKOVNO UMETNOST?

Prosvetni svet SAP Vojvodine je sprejel pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o vrsti strokovne priprave in profilu učiteljev splošno izobraževalnih predmetov v prvem in drugem razredu srednjih šol. Po tem pravilniku lahko poučujejo likovno umetnost poleg tistih, ki so končali umetnostno akademijo — likovni odsek, fakulteto za likovne umetnosti, fakulteto za uporabno umetnost (na teh šolah je likovna umetnost glavni ali enakovredni predmet) tudi osebe, ki so končale filozofsko fakulteto: umetnostno zgodovino — učiteljski oddelek.

Boris Jesih »Moje okno«, 1976, barvna litografija

vzgojnoizobraževalnem procesu in jih usposobiti za samoupravljanje. Knjiga pa je nenadomestljiv vir znanja.

V beograjskih šolskih knjižnicah je izbira knjig vsako leto bogatejša in pestrejša. Sedaj je v njih 1.644.723 knjig, od tega v osnovnih šolah 1.106.295, v srednjih pa 538.428 ali 8,5 knjig na učenca.

Največ knjig je namenjenih za šolsko berivo. V zadnjih letih se je povečalo število šolskih knjižnic, v katerih so na voljo tudi priročniki s področja naravoslovnih in družbenih ved, tehnične, likovne in glasbene vzgoje. Kljub temu pa izbor še vedno ne ustreza potrebam pouka.

Zato da bi učitelji lahko čim bolj spremljali razvoj pedagoške vede, postajajo bogatejši tudi učiteljske knjižnice. V njih je vedno več knjig s področja psihologije in metodike, pa tudi splošnih priročnikov ter zbirke pedagoških in strokovnih periodičnih publikacij.

Tudi bralcev je vedno več. Vsak učenec osnovne šole prebere poprečno devet knjig. Učenci sami izročajo knjige bralcem, se uče ravnati s katalogi in uporabljati priročno literaturo. Veliko šolskih knjižnic organizira akcije za širjenje dobre knjige, razstave, literarne sestanke, srečanja s književniki ipd.

In še druga plat medalje: še vedno je precej knjižnic, ki niso

SAP VOJVODINA

Podeljene nagrade »Partizanski učitelj«

Najvišje pokrajinsko priznanje za vzgojnoizobraževalno delo je prejelo osem prosvetnih delavcev in šest ustanov. Nagrade je podelil Nikola Kmezić, predsednik izvršnega sveta SAP Vojvodine.

Tako kot v preteklih letih so tudi letos v Vojvodini svečano podelili tradicionalne nagrade »Partizanski učitelj« — največje družbeno priznanje v pokrajini za dolgoletno predano in požrtvovalno delo na področju vzgoje in izobraževanja mladine. Namen te nagrade, ki jo podeljujejo 9. septembra v spomin na dan, ko so leta 1943 na osvobojenem območju Srema prvokrat srečali partizanski učitelji, je, spodbuditi ohranjanje revolucionarne tradicije in pridobitev revolucije ter ohraniti spomin na svetel lik borcev in učiteljev, ki so s puško in kredo delali v težkih vojnih razmerah.

Na skromni slovesnosti, ki je bila v skupščini Vojvodine, je predsednik pokrajinskega izvršnega sveta izročil nagrade osmim prosvetnim delavcem in šestim vzgojnoizobraževalnim zavodom. Nagrade so prejeli: učiteljica iz Kuštilja Katica Barbulov, učiteljica iz Sombora Piroška Birvalski, prosvetni svetovalec iz Novega Sada Jozef Boldocki in prosvetni delavci Slobodan Vučković iz Sremske Mitrovice, Veljko Miranović iz Bečeja, Stevan Pruginić iz Perleza, Geza Farkaš iz Senta in Djerd Fodor iz Padeja. Nagrado so prejeli tudi predšolska ustanova Boško Buha iz Vrbasu, Predšolska ustanova Proletarac iz Kanjiže, Osnovna šola Jovan Grčić Milenko iz Beočina, Osnovna šola Kostu Trifković iz Novega Sada, Osnovna šola Ivan Milutinović iz Subotice in Pedagoška akademija Žarko Zrenjanin iz Sombora.

Slovesnosti v skupščini Vojvodine so se udeležili predsednik skupščine Vilmoš Molnar, namestnik predsednika PK SKV Boško Krunic, predsednik sveta Zveze sindikatov Vojvodine Marko Djuričin, predsednik Gospodarske zbornice Vojvodine Jon Srbovan, pokrajinski sekretar za izobraževanje, znanost in kulturo dr. Milenko Nikolić, predsednik pokrajinskega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Vladimir Tomić in drugi. Ko je spregovoril nagradencem, je predsednik izvršnega sveta SAP Vojvodine Nikola Kmezić poudaril, da se to visoko priznanje podeljuje v letu Titovih in naših jubilejev. Titovo ustvarjalno delo je neusahljiv vrelce oblikovanja prihodnosti, v kateri človek išče svojo vsebino; to je še posebno pomembno za tiste, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem.

Predsednik Kmezić je opozoril, da je reforma v Vojvodini, ki se je začela še v partizanskih šolah, prišla v obdobje, ko morata biti vzgoja in izobraževanje sestavni del družbenega dela in postati pomemben dejavnik v razvoju pokrajine. Uresničevanje reforme vzgoje in izobraževanja bo zahtevalo še veliko naporov in prizadevanj prosvetnih delavcev kot glavnih nosilcev reforme. Svojo družbeno obveznost bodo lahko izpolnili le, če bodo samoupravno opredeljeni ter dobro marksistično in strokovno izobraženi.

DRAGAN PAVLOVIĆ

SR MAKEDONIJA

Nazivi za učitelje

Reformni posegi v osnovnem in srednjem šolstvu SR Makedonije so prinesli veliko izboljšav. Te so vidne v spremembah pri pouku, povezovanju šol z združenim delom, pedagoškem razvidu itn.

Še posebej je treba opozoriti na veliko spremembo, ki zadeva učitelje osnovnih in srednjih šol. Gre za uvajanje nazivov za učitelje, ki jih bodo v prihodnje podeljevali zaslužnim prosvetnim delavcem v šolah. To ni nekakšno vračanje v preteklost, ko so take nazive podeljevali znanim prosvetnim delavcem, temveč za to, da bi v spremenjenih družbeno-političnih in vzgojnoizobraževalnih razmerah nagradili delo posameznikov (s tem pa tudi šol), ki so s svojim delom na delovnem mestu v šoli in v okolju, kjer delajo, dokazali, da zaslužijo priznanje in nagrado.

Zamisel o uvajanju nazivov za prosvetne delavce v osnovni šoli je urejena tudi z zakonom. Novi zakon o osnovnošolski vzgoji in izobraževanju, ki je bil sprejet lani v SR Makedoniji, opredeljuje tudi vprašanje nazivov za učitelje. V 83. členu je zapisano: »Učitelji razrednega in predmetnega pouka v osnovnih šolah, posebnih šolah, domovih za učence in v osnovnih šolah za delavce lahko pridobijo nazive: samostojni pedagoški svetnik, pedagoški svetnik in pedagoški sodelavec.

Način in pogoje za pridobivanje nazivov iz navedenega odstavka predpisuje Republiški sekretariat za izobraževanje in znanost.

To vprašanje zadeva tudi prosvetne delavce, ki poučujejo v srednjih šolah. Rešeno je v pred-

ložnem besedilu načrta zakona o srednješolski vzgoji in izobraževanju v republiki, o katerem se je že končala javna razprava. Člen 114 določa: »Za izjemne rezultate, ki so jih dosegli pri delu, si lahko učitelji srednjih šol pridobe naziv samostojnega svetnika, pedagoškega svetnika in pedagoškega sodelavca.

Nazivi za učitelje srednjih šol se podeljujejo na temelju sprejetih predpisov, ki jih sprejme republiški upravni organ, pristojen za izobraževalno delo.«

Zakonodajalec je bil povsem jasen, ko je predlagal uvedbo nazivov za učitelje: želel je čim bolj družbeno potrditi delo prosvetnega delavca, s tem pa tudi ustvariti povsem novo delovno ozračje v šolah.

Republiški sekretar za izobraževanje in znanost Ljupče Koprovska meni, da bo podeljevanje nazivov učiteljem povzročilo globlje spremembe v njihovi zavesti. Tisti, ki so dobili tak naziv, bo lahko tudi več zaslužil, hkrati pa bo zgled mladim učiteljem. Menijo, da bo tako nagrajevanje dela posameznikov v šoli in okolju, kjer delajo, vplivalo tudi na druge: da bo ustvarilo delovno ozračje v šolah in željo po pridobivanju nazivov.

Obveščeni smo, da že nastajajo dokumenti, besedila, ki bodo natančneje opredelila merila za pridobivanje nazivov v osnovnih in srednjih šolah Makedonije. Pričakujejo, da bodo merila sprejeta že letos, prihodnje leto pa bodo podeljeni tudi prvi nazivi.

Makedonski poskus je vsekakor zanimiv, kako pa se bo uresničeval v praksi, bo najbolje pokazal čas.

MIŠO KITANSKI

Po svetu

Izobraževanje in delo

Časopis SZKOLA ZAWODWA (urednik Andrzej Kawka) je poljski mesečnik, namenjen po naše tako imenovanim domskim šolam. Vendar ob ogledu ene izmed takih šol vidimo, da je samo del učencev stalno v zavodu. Drugi živijo doma. Nekateri so redno zaposleni po podjetjih in imajo v šoli le teoretični del pouka. Ker so te vrste šol pretežno velika združenja za srednješolsko izobraževanje in delo, bi jih lahko imenovali kar šolski centri.

Šolski center v Szydłowicu leži nekako v sredini med Var-

opremljene — z najmodernejšimi učnimi pripomočki in aparatami (niso pa razkošne). Velja načelo: »Ne smemo zaostajati za življenjem zunaj šole — ne za proizvodnjo ne za kulturnim življenjem.« Vsi vemo, da se delo iz dneva v dan bolj avtomatizira. Če si predstavljamo, da bi kateri od teh učencev šel na primer delat v moderno, velikansko železarno v Katowicah, kjer se od ljudi ogromno zahteva (po strokovni in praktični plati), vendar so jim na voljo tudi najnovejši stroji — je jasno, da morajo biti mladi dobro pripravljeni.

ostane za napredek. Tako imajo na primer kabinet za precizno merjenje (oprema je stala 4 milijone), kjer dela sočasno samo 5 do 10 učencev. Od mikroskopa gre učenec k tabli, da preračuna svoje ugotovitve in potem takoj k stroju, da dognanja uporabi (in preskusi) v praksi. Napake se ne maščujejo v ocenah, pač pa v izdelkih.

KULTURA JE SESTAVNI DEL ŽIVLJENJA

Številke: imajo 30 filmskih projektorjev, 32 televizorjev, 100 radijskih aparatov, svoj časopis (da prištevem avdiovizualna sredstva in grafoskopa že k učilom). Vendar je od tega, kar imajo, morda važnejše to, kar so sami naredili. V spominskem parku sredi zgradb so naredili kamnit holmček s ploščo, kjer so imena padlih iz mesta Szydłowic (zdaj ima 7000 prebivalcev). Tu prinašajo sveže cvetje, vrstijo se spominske svečanosti. Šola ima svojo godbo, ki zna resne in svečane melodije; igra pa tudi za veselje. Opremili so spominsko sobo, kjer so prizori iz gradnje centra pa tudi iz življenja in dela njihovih pokroviteljev — granicarjev. Tu je tudi podoba heroja Hubala, ki je začel z uporom že leta 1939 — in je simbol človeka, ki se do smrti ne preda. V kulturni dvorani, kjer je prostora za 700 ljudi, so vse stene poslikane s prizori iz življenja in dela v posameznih pokrajinah Poljske; ljudje so v narodnih nošah. Tudi te slike na stenah so učenci — pod strokovnim vodstvom — izdelali sami. Ob takšni dvorani je razumljivo, da imajo več pevskih zborov, dramsko skupino. Vsega tega niti posebej ne poudarjajo, saj je zanje kulturna dejavnost tako sama po sebi umljiva kot npr. učenje, delo ali šport.

Na oknih, hodnikih, ob poteh in parkih je mnogo cvetja. Lepota nevsiljivo razveseljuje in plemeniti. Nenavadno osvežujoče pa delujejo številna velika ogledala po hodnikih, vseh javnih prostorih, pa celo ob prostih stenah delavnice in učilnic. V ogledalnih se odsvitajo okna, pomnožuje se cvetje — v njih se lahko ogledujejo učenci. Ker je

Pogovor pred šolo v Szydłowicu (srednji je direktor Jan Ziokiek) (Foto: N. Maurer)

šavo in Krakovem. Vanj prihajajo učenci iz keletskega in radomskega vojvodstva. Šola je bila ustanovljena leta 1946. Tedaj je imela dve zgradbi — danes jih ima 32. Vsa leta od ustanovitve pa do danes je direktor tega zavoda Jan Ziokiek. To je nekdanji bорец za svobodo in — kot sam pravi — ves povojni čas delavec za srečo mladega rodu vsega sveta.

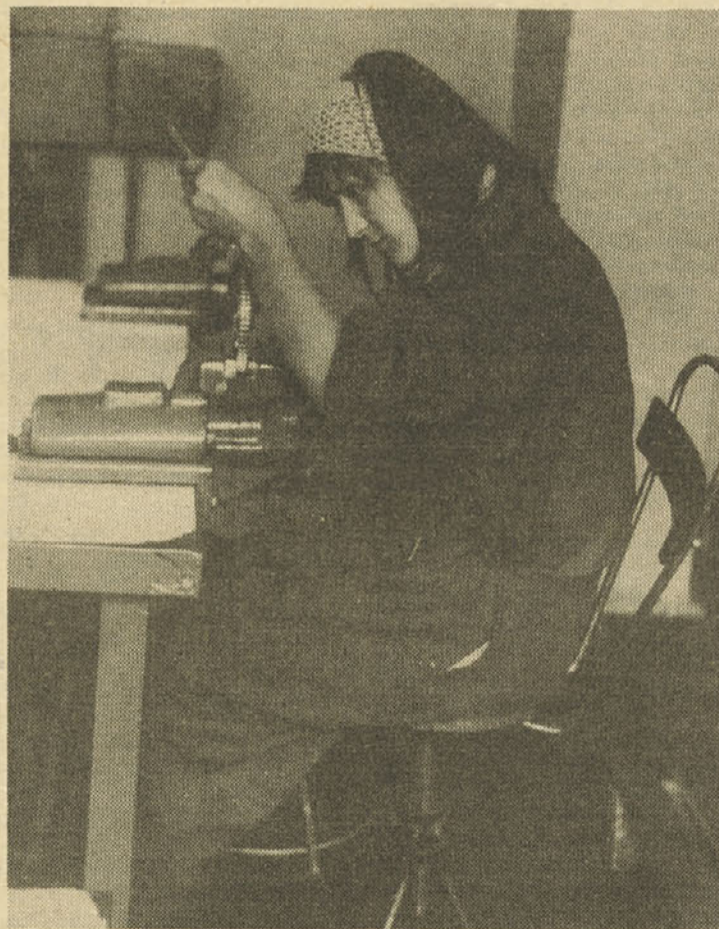
Tajnica Zveze poljskih učiteljev (to je sindikata) mgr. Aniela Biernacka je ob našem ogledu šole dejala: »Na Poljskem imamo mnogo takih šolskih centrov, cejo z lepšimi zgradbami in delavnicami, a malokje se tako kot tukaj čuti človeško srce, ki bije za mladi rod in z delom vzgaja ljudi. Tukaj se mladina uči, dela in si ustvarja možnosti za kulturno razvedrilo.«

Pokrovitelji šole so granicarji. Trideset zgradb — kolikor jih je bilo v povojnih letih dograjenih, so zgradili sami učenci, njihovi starši in vojaki. Tudi opremo za delavnice, športno in kulturno dvorano, stadion in celo živalski vrt so naredili sami. Šola ima 2.020 učencev, 37 razredov (nekateri učenci prihajajo sem samo k teoretičnemu pouku in teh ne štejejo v razrede) in 180 učiteljev. V domu stalno prebiva 157 učencev.

ZNANJE TAKOJ PRESKUŠAJO V PRAKSI

V tej šoli se učijo najrazličnejših strok (kakršne pri nas kaj redko združujemo pod isto streho). Naj naštejemo nekatere poklice: mehanik, elektromonter, varilec, rezkar, mizar, pek, mesar. Če dodamo še to, da ima šola tudi precej lastne zemlje, da obdelujejo polje in vsaj za svojo potrebo pridelajo vso zelenjavo, pa tudi precej krompirja in žita potem vidimo, da vsak od učencev dobi tudi nekaj praktičnega znanja iz vrtnarstva, poljedelstva in živinoreje. Vse, kar je mizar-skkih del (oprema za dvorano, razrede, spalnice), seveda izdelajo doma. Nekateri učenci pa hodijo na praktično delo v bližnje tovarne in podjetja. Komaj si je mogoče predstavljati tesnejšo povezavo med življenjem v šolskem centru in življenjem ter proizvodnjo v družbi.

V zakletvi učencev je tudi stavček: »Ne bomo delali nič takega, kar bi bilo v škodo družbi.« Disciplinari pri delu in disciplinari pri učenju sta umevni sami posebi, saj bi drugače ne bilo mogoče toliko narediti. Učilnice so tudi za naše razmere zelo sodobno

Učenka pri dokončnem oblikovanju zobatega kolesa (Foto: N. Maurer)

država in še tistih, ki jih doda sindikat, to je Zveza učiteljev, sem ugotovila, da oddajo 3 milijone več kot dobijo.) To ni bistveno. Pomembno je, da so računski čisti, da imajo občutek, kako se s svojim učenjem in delom vključujejo v splošno družbeno prizadevanje. In še to: čim več proizvedejo, več jim tudi

toliko ogledal, pa se ugledajo tudi takrat, kadar se pacijo, se pripravajo, v besu ali zavisti kremžijo obraz. Vidijo se tudi takšni, kakršni ne bi hoteli biti. Morda jim to pomaga pri obvladovanju, pri samovzgoji. Ta je v času pubertete gotovo ena od pomembnih komponent vzgoje. NEŽA MAURER

Solanje otrok zdomevc

Težave prve in druge generacije

Med najpomembnejše faze otrokovega razvoja spada nedvomno šolanje. To je faza, ko se otrok začne dejavno vključevati v širše družbeno okolje, doba, ko si pridobiva nove načine sporazumevanja z okolico in ko si predvsem razvija mišljenje.

Razumljivo je, da tudi ta začetek otrokove poti spremljajo težave. Za nekatere otroke pa pravimo, da ne zmorejo biti kos novim nalogam, ker niso dovolj zreli in razviti. To pomeni, da niso popolnoma osvojili prejšnjih faz razvoja. Marsikdaj je nemogoče nadomestiti izgubljeno. In taki otroci so med nami, v normalnem okolju, pri starših, med sovrstniki in predvsem v domovini.

To poudarjam zato, ker se verjetno premalokrat vprašamo, kako pa je z otroki naših delavcev, ki so na začasnem delu v tujini. Kakšne so možnosti za njihov nemoten razvoj? Vse je bolj ali manj normalno — pravimo. Pa le ni tako. In najbolj žalostno je, da se prav tisti, ki bi o tem problemu morali razmišljati, ne čutijo prav nič prizadete. To so tuji učitelji, ki otroke migrantov sprejemajo v šole kot nujno zlo in jih problemi izza kulis ne zanimajo. In mi? Kaj lahko storimo učitelji v dopolnilnih šolah? Sprašujem se, toda korenine tega problema so zelo globoke.

Prvi problemi se začno še pred prihodom v tujino. Najprej odidejo starši. Otroci ostane nekje v varstvu in raste brez običajnega toplega družinskega okolja. Disciplinski problemi so pri teh otrocih večji, uspeh v šoli slabši. Počutijo se osamljeni.

Občutek negotovosti se še poveča, ko oddidejo za starši. Še za nas odrasle je tujina velika neznanost in nevarnost. Otroci je še v težjem položaju, saj ni prišel v tujino prostovoljno kot starši, ampak po njihovi odločitvi. Pri otroku prevladujejo razvojni problemi, starši teh skrbi nimajo več.

Za uspešno vključevanje staršev v tuje okolje je zainteresiran delodajalec, za napredek otroka iz tuje države, posebno v selektivnih sistemih šolanja, ki so v evropskih državah, pa se ne zanima nihče. Integracija, ki nam jo ponujajo države gostiteljice, je le kulisa, alibi za resnico. In resnica je to, da države, v katerih gostujejo naši delavci, nimajo interesa, da bi otroci in njihovi starši tu ostali za vedno. In tako dopuščajo neobvezen odnos tujih držav, da naši otroci obiskujejo njihove šole, se uče njihovega jezika, njihove kulture, za materinščino pa tu ni prostora. Otroci so torej prisiljeni, da se nauči najprej tujega jezika, kajti znanje le-tega je pogoj, da ga sprejmejo v razred, v kate-rega pravzaprav spada. In največji problem je takoj tu. Nesposobnost sporazumevanja. Otrok se zelo malo pogovarja tudi s starši v svojem jeziku, saj ti zanj nimajo dovolj časa.

Otrok ne more potrebe po komunikiranju uresničiti niti zunaj doma s sovrstniki, ker ne pozna tujega jezika. Zaradi tega ga tudi tuji otroci ne sprejmejo medse. Isto se dogaja v šoli, ker je tudi tu obkrožen s tujci, ki govorijo njemu nerazumljiv jezik.

To zmanjšanje govorne komunikacije ima težke posledice, ki se kot plasti nalagajo na vse tisto, kar je že bilo izgubljeno od trenutka, ko so starši prepustili otroka v varstvo in odšli v tujino.

DVOJNO ZAOSTAJANJE

Otrok ne napreduje niti v materinim jeziku, pa tudi v tujem gre razvoj izredno počasi. Govor, ki ga počasi obvladuje, je situacijski in zelo siromašen. Z njim sicer zadosti majhnim vsakodnevnim potrebam po pogovoru, ni pa dovolj bogat za branje in samostojno pismeno izražanje. To pa je še vedno temeljna dejavnost v šoli. Posledica tega je slab uspeh naših otrok v tujih šolah, vključevanje v nižje razrede ali v razrede za slabše razvite, podpoprečne otroke. Najbolj tragično pa je, da

sedi velik odstotek otrok naših zdomevc zaradi nepoznavanja jezika v šolah ali oddelkih za duševno motene otroke, kjer se uče tudi po programih, namenjenih takim otrokom. Vse zato, ker ne poznajo jezika.

Zaostajanje pa se pojavlja tudi v primerjavi z otroki v domovini, njihovimi sovrstniki. Je torej dvojno. Podatki kažejo, da zaostajajo ti otroci poprečno za leto in pol. Tu vidimo že v korenu diskriminacijo, ki so je deležni otroci naših delavcev. Če v začetku nimajo polne pomoči, se zaostajanje povečuje. In kdo naj pri tem pomaga? Učitelji v rednih šolah uporabljajo teste; diagnosticiranja in preskusi dajejo slabe rezultate. Več pa ne storijo. Tako pridejo otroci migrantov v »nefavorizirane« šole, ki usposabljujejo za poklice na neki nižji družbeni lestevici. Po drugi strani pa poteka tudi preračunano odbiranje nadarjenih in sposobnejših otrok migrantov. Odstotek teh otrok, ki jih po obveznem šolanju proglašijo kot sposobne in konkurenčno dovolj močne za nadaljnje šolanje v srednjih šolah, je zelo zelo nizek.

Povrnimo se nazaj k posledicam, ki jih nesposobnost govorne komunikacije povzročijo pri otrokovi osebnosti. Vemo, da govor ni zadovoljiv, upočasnjuje tudi miselni in s tem intelektualni razvoj. Zaostajanje na enem po-

pomeni Jugoslavija domovino njihovih staršev, deželo, kamor gredo na počitnice in kjer živita babica in dedek. Toda to je vse zelo daleč. Marsikdaj začno starši z našo slovensko besedo šele tedaj, ko otrok dobro obvlada tuj jezik. In to je mnogo »prepozno«. Ti otroci ne čutijo, da so del domovine, v katero se bodo nekoč vrnili. In prav zato so naše dopolnilne šole tako zelo pomembne. Žal pa niso obvezne in se moramo vse prečestokrat boriti za vsakega otroka, da se vključi v ta pouk. Kje je vzrok za to, ni treba spraševati.

Za to »drugo generacijo« pa se v tujini živo zanimajo tudi cerkev, naši deželi sovražna emigracija, razne ekstremitične organizacije, in drugi negativni dejavniki. Z vsemi temi težavami se srečujemo učitelji v tujini vsakokrat, ko imamo pouk. Večkrat naletimo na nerazumevanje in ugovore, ker imamo pouk takrat, ko je edino mogoče — v prostem popoldnevu (enem v tednu) otrok, češ, da to preobremenjuje učence. Tu ni kaj oporekati, ker je to resnica. Edini izhod bi bil, da bi vključili materin jezik v reden pouk, kot to po nekaterih državah že imajo, toda tu se pokaže druga, še večja težava. V primeru take integracije bi imeli zvezane sedaj proste roke glede vsebine našega dopolnilnega dela in uresničevanja smotrov in idej naše sociali-

Tudi to je del Švice — nove domovine nekaterih naših šolarjev (Foto: N. Maurer)

dročju je vzrok za težave na drugem. Otrok, ki ga okolje ne spodbuja v govorni, ne more postati odprta, komunikativna osebnost, ki je v naši družbi potrebna. Kako naj otrok, ki mu na vprašanja nihče ne odgovarja in mu vsa okolica le nenehno popravlja govor, izoblikuje svoj »jaz«? Otrok v tujini, ki se v taki situaciji znajde, vidi v svojem okolju starše, ki so na najnižjem mestu družbene lestvice in kot »Ausländerji« največkrat delajo na slabo plačanih mestih. Vidi sebe, ki dosega v šoli slab uspeh. V družbi sovrstnikov ni zaželen, čeprav ga trpijo in večkrat se mu dogaja krivica. Tako postajajo ti otroci »dvojno poljezični«. Uporabljajo sicer dva jezika in po več letih navadno tujega bolje od svojega. Vsi pa si prizadevajo, da bi kar najhitreje prebrodili ta korak — poznavanje tujega jezika, ker je to pogoj za kolikor toliko uspešen napredek v tuji šoli.

Praksa je pokazala, da imajo učenci ob vrnitvi v domovino znanje, stališča, ki so tuja in nimajo nič skupnega z našim izobraževalnim sistemom in družbo.

»DRUGA GENERACIJA« IN NALOGA DOPOLNILNIH ŠOL

Drugi prav tako usoden dejavnik za našo družbo pa je tako imenovana »druga generacija«. Ti otroci so rojeni na tujem, odraščajo že od prvega dne svojega življenja v naročju tujine, ki jim po eni strani vceplja svojo kulturo, jezik itd., po drugi strani pa jim popolne asimilacije ne dovoljuje, in jih vztrajno odvrača kot »Ausländerja«. Tem otrokom

stične družbe. Če se vključi materin jezik migrantov v reden pouk, se nadzor šolskih organov države gostiteljice razširi tudi na to področje. Tako na primer tuje oblasti pregledajo in določijo učbenike, ki se smejo uporabljati, knjige iz domovine, ki jih smejo učenci brati, proslave, teme, ki jih smemo obravnavati itd. Taki postopki razvrednotijo naš koncept šolanja in obenem potrjujejo spoznanje, da ne gre samo za izobraževalni program, ampak za nekaj več. Tako torej ne bi, mogli bolj približati domovino otrokom in vzgajati občutek pripadnosti svojemu narodu. Sedaj, pa čeprav samo eno popoldne na teden, pa lahko storimo zelo veliko. Tudi novi učni načrti za otroke zdomevc nas ne obremenjuje več s pretenzencioznimi zahtevami, zato je naše delo lahko boljše. Načrti, ki ga je bilo prej treba predelati, je bil preveč zahteven, po drugi strani pa je bilo vse skupaj podvojeno. Otrok se uči v redni šoli vsega, kar smo ga ponovno učili še mi v našem jeziku in še več, vse, kar zahteva naš načrt. Veliko nepotrebne je sedaj odpadlo, bistvo pa je v poudarjanju razlik med obema jezikoma. Več časa nam ostane za tisto najvažnejše, za jezik, za pogovor in spoznavanje naše domovine.

Tako bo morda mogoče izpolniti našo največjo nalogo, ki je pred nami — učitelji v tujini, to je: čustveno navezovanje otrok, ki žive v tujini, na domovino njihovih staršev. Zavedati se morajo, da je to tudi njihova domovina, da so njen del.

(Nadaljevanje prihodnjič)

RADIO IN ŠOLA

Nizja stopnja

14. okt. Glasbena
21. okt. Lastovka

Srednja stopnja

11. in 12. okt. Obisk na stari dubrovniški galeriji
18. in 19. okt. Življenjski prostor drevesa

Višja stopnja

11. in 13. okt. Rock — sporočilo kot sinteza besede in glasbe
18. in 20. okt. Podoba Ljubljane v 19. stol.

Nenavadni pogovori

12. in 13. okt. Prikrajšanost otroka za kulturo

Književnost jugoslovanskih narodov

10. okt. Ranko Marinković: Roke
17. okt. Slovenska povojna pripovedna proza

Kako nastane oddaja

Radijska šola RTV Ljubljana je že v šolskem letu 1972-73 uvedla v svoj program tedensko oddajo »Odrasli tako, kako pa mi?«. Oddaja ima obliko pogovora na dano temo in spada v širši program vzgojnih prizadevanj radijske šole. Teme pripravljajo strokovnjaki z institucij, ki odkrivajo socialno obnašanje otrok in mladine. Pri tem izbirajo tiste primere, ki so jih povzročili neustrezni vzgojni prireži in so sorazmerno pogosti. Izbrano temo obdelamo najprej v obliki kratke dramatisirane zgodbe in jo posneto na traku uporabimo kot pobudo za pogovor v skupini.

Udeleženci pogovora so učenci tretjih razredov gimnazije, ki smo jih izbrali po dveh merilih. Prvo skupino sestavljajo učenci, izbrani glede na testne rezultate (kriterij je bil visok testni rezultat), drugo skupino učencev pa je izbralo vodstvo šole oziroma profesorski zbor po merilu dobrega učnega uspeha.

Vodja pogovora predstavi v »zgodbi« obdelane probleme kot probleme nekega mladostnika v družinski, šolski, delovni ali neki drugi situaciji. Skupino prosim, naj razčleni situacijo in predlaga rešitev v obliki akcije oziroma v obliki nasveta vrstniku ali osebam iz njegove okolice.

Predpostavke take strategije so v glavnem tele: člani skupine kot mladi ljudje iz enakega ali podobnega kulturnega okolja bolj ali manj doživljajo enake ali podobne pritiske kot problematični otroci; zato se tudi lahko bolje živijo v situaciji prizade-

tega. Sami so se iz kakršnega koli razloga, a najverjetneje zaradi večje fleksibilnosti v reševanju problemov »izvlekli« iz podobnih situacij brez večje škode zase, sposobni so reflektirati situacije in verbalizirati socialno sprejemljive rešitve; prizadeti del populacije bo raje sprejel nasvet vrstnikov kot pa »moraliziranje« pedagogov. Učitelji in starši pa bodo v oddaji slišali mnenja mladih, kar bo omogočilo boljši stik.

Pogovori so vodeni po načelih skupinske dinamike. Trajajo po približno 90 minut in so v celoti zabeleženi na magnetofonski trak. Pozneje posnetke očistimo in pogovor zmontiramo v 20 do 30 minutno oddajo. Oddaje so namenjene predvsem poslušanju v družinskem krogu in tudi čas oddajanja je usklajen s tem namenom: oddaja je na sporedu v soboto ob 14. uri, neposredno pred začetkom zelo poslušane programskega bloka.

S to tehniko smo že do zdaj zbrali obširno, izredno zanimivo in uporabno gradivo. Ohranjeno je na delovnih trakovih in v zbirnikih o delu skupin. Namen tega sporočila je, dati (glede na možnosti) preliminarne vpogled v gradivo, ki bi ga, sistematično obdelanega, lahko pogojno imenovali »konstrukcija realitete adolescentov« (preučevane generacije). Z drugimi besedami: izvajalci tega projekta so na podlagi mnogih pogovorov ugotovili, da udeleženci pogovora v skupinah na osnovi »začetne situacije«, ki jo poslušajo s traku, napravijo več različic, modificiranih in obogatenih z lastnimi izkušnjami in z lastnimi vtisi o socialni stvarnosti. Šele po takšnem postopku so udeleženci pogovora sposobni razčleniti postopke fiktivnih oseb iz začetne zgodbe, zavzeti moralna stališča, se čustveno opredeliti, predlagati rešitve itn.

Omenjene spremembe in dopolnitve so seveda odvisne od regionalne pripadnosti članov skupine, od njihovega socialnega porekla, od izobrazbe in poklica staršev in od drugih socialnih značilnosti, ki pa vseh ni mogoče nadzorovati. Vendar je mogoče precej jasno spoznati, kateri tip modifikacij pripada nekemu okolju in, še natančneje, kakšne spremembe v vrednostnih ocenah, moralnih stališčih in rešitvah problemov izhajajo iz teh modifikacij.

Ker se tu ne moremo spuščati v podrobnejšo obravnavanje te tematike, se moramo zadovoljiti s splošno ugotovitvijo, da se namreč v večini primerov pri oblikovanju začetne zgodbe »pozabljajo« družbene razsežnosti problema ali pa se te dimenzije pojavljajo kot nekaj tujega, kot neki *vis maior* zunaj dosega kakršnekoli individualne ali kolektivne akcije. Rešitve, kakršne koli že, najpogosteje iščemo v krogu družine, v skupini vrstnikov, v razredu ali — zelo poredko — v strokovnih službah, torej vedno v situacijah, ki so najbolj »pri roki«. In tu se pravzaprav začneja problem.

Na začetku smo rekli, da je končni namen naših tako imenovanih vzgojnih oddaj postopno razbijanje tistih tradicionalnih vzorcev družinske (do neke mere pa tudi šolske) vzgoje, ki ne ustrezajo več spremenjeni socialni situaciji. Besedo »tradicionalni« lahko v tem besedilu brez težav zamenjamo z besedo »kmečki«. Pri tem mislimo na tip primarne socializacije otroka v kmečki družini, ki je obenem tudi proizvodna celica naravnega ali polnaravnega gospodarstva. Tako obdelovana naloga se bo morda zdelala za Slovenijo nenavadna. Treba pa je upoštevati da se prvič: bazične strukture spreminjajo zelo počasi in celo največje socialne spremembe v globalni družbi malo vplivajo nanje, in drugič: da se je socialna struktura prebivalstva v Sloveniji začela hitreje spreminjati šele v osemdesetih letih preteklega stoletja, največje spremembe pa so nastale šele v zadnjih dvajsetih letih. Znani so predeli, v katerih pred petnajstimi leti skorajda še ni bilo zaposlenih v družbenem sektorju, danes pa tam že ni več družine, v kateri ne bi bila oba starša zaposlena v industriji. Če se ve, da kmečki »očje družine« v petnajstih letih komajda zamenja prazenjo obleko, potem je težko verjeti, da se bodo v tako kratkem razdobju spremenile navade, ki so nastajale stoletja.

S temi ugotovitvami seveda ne trdim, da ni bilo in da ni sprememb v družinski vzgoji. Nasprotno: takšnih sprememb je veliko tako v pozitivnem kot v negativnem pomenu, res pa je tudi, da etiologija detektiranega asocijalnega obnašanja otrok in mladine v največ primerih kaže, da so vzorci družinske vzgoje, ki bi bržkone povsem ustrezali v klasični kmečki družini, danes ne ustrezajo več.

Temeljna značilnost takšne vzgoje, sicer znane iz nekaterih socialnih raziskav, je vzgajanje otroka za **življenje in delo v družini**. Pri takem tipu vzgoje doseže otrok sprejemljivo obnašanje **situacijsko**, z zgledevanjem po drugih članih družine, delovne navade pa s postopnim vključevanjem v delo, pač glede na starost in moč. Verbalno prenašanje socialnih izkušenj je skraćeno na najmanjšo možno mero in se nanaša na tiste razmeroma redke vsebine socialne realnosti, ki neposredno vplivajo na življe-

nje in delo kmečke družine. V skladu s tem je tudi tisto, kar imenujemo konstrukcija realitete: resda zaokroženo, koherentno in znotraj kroga bogato razčlenjeno, toda precej zaprti proti širši družbi in z družbenega stališča revno. Značilne lastnosti, ki jih ustvarja takšna vzgoja, so predvsem: odvisnost od družine ali kake druge majhne skupnosti, podredljivost, razvite delovne navade, a tudi poudarjeno zmanjšana gibkost, majhna sposobnost prilagajanja novim situacijam, zlasti situacijam, v katere ni mogoče prenašati v družini pridobljenih vzorcev reakcijanja.

Po vpogledu v takšen tip vzgoje ni težko razumeti, kakšne so posledice hitrega zmanjševanja odstotka prebivalstva, ki se ukvarja izključno s kmetijstvom, zlasti če šolski sistem ni sposoben dovolj hitro nadomestiti vsaj fizične odsotnosti zaposlenih staršev.

Toda to so že skrajne situacije. To, s čimer se srečujemo v skupinah učencev srednjih šol, izbranih za pogovor, je presenetljivo majhna sposobnost opazovanja problemov z vidika družbe kot celote, pa celo neka moralna indiferentnost, kadar gre za postopke, ki ne prizadevajo neposredno nekega majhnega, z osebnimi odnosi povezanega kolektiva. Vse to so kazalniki za sklep, da se temeljna sestava družinske vzgoje ni bistveno spremenila v pomembnem delu družin, da se otroci v teh družinah še vedno vzgajajo pretežno za družino, manj pa za družbo, da je pretežna večina družin še vedno preveč zaprti proti družbi in končno, da šola te pomanjkljivosti družinske vzgoje ne izravna dovolj s tem, da bi prestrukturirala in razširila v družinski situaciji nastalo predstavo o družbi.

Problem je v tem, da v taki utesnjeni in revni predstavi ni dovolj prostora za prisvajanje nekaterih humanih vrednot, ki jih imamo za temeljne družbene smotre vzgojnih prizadevanj. Lahko se, na primer, vprašamo, kakšno stališče bo imel mlad človek do vprašanja arabsko-izraelskega spora, če nikoli ni prišel iz situacij, v katerih se vrednost posameznikov ocenjuje po lestvici med skrajnimi vrednostmi: čist in urejen do umazan in neurejen, dober in produktiven do len in neproduktiven, podredljiv in discipliniran do nepodredljiv in nediscipliniran? Kako bomo

vzgajali vsestransko razvito osebnost z lastnostmi samoupravljalca v samoupravni socialistični družbi, ko pa otroke tako v družini kot v šoli vzgajamo v avtoritarnih in hierarhičnih struktuiranih situacijah? Lahko bi še naprej postavljali takšna in podobna vprašanja in na koncu na vse odgovorili s poslopljenim odgovorom, da so možnosti za uspeh vzgojnih prizadevanj zelo majhne, če se skrijejo na besedno uveljavljanje vrednot in na zahtevo, da je te vrednote treba sprejeti. Pri tem bo konstrukcija realitete mladostnika ostala nedotaknjena, njegova stališča in življenjske odločitve pa bodo slej ali prej samo prenašanje v družini pridobljenih reakcij v delovni kolektiv in v celotno družbo.

Praksa pogovorov s skupinami mladostnikov in s posamezniki iz teh skupin nas je prepričala, da je ta odgovor resničen, namreč, da je uspešnost vseh vzgojnih prizadevanj, vključno tudi vzgojne oddaje radija, največ odvisna od širine in strukture tega, kar smo imenovali konstrukcija realitete mladostnikov. Tega ne moremo imenovati »predstava o družbi in o svetu«, ker slika ali predstava ne vključuje tistega »biti« v tej realiteti kot v prostoru, kjer se anticipirajo stališča, kjer nastajajo odločitve in kjer se načrtuje akcija.

Prva praktična posledica takšnega vpogleda je vsekakor ugotovitev, da je pred vsakim načrtovanjem vzgojnih oddaj treba vedeti, kako je s temi zadevami pri tistih, h katerim se obračamo. Za zdaj o tem ne vemo dovolj.

Drugo, morda še pomembnejše, je spoznanje, da je treba preden nadgrajujemo, še veliko razgraditi, to pa pomeni tvegati očitke, da kvarimo mladino, namesto da bi jo vzgajali.

In končno: ni nevarnejše zmote od prepričanja, da je vzgojne smotre mogoče doseči z moralno pridigo. Vzgajanje je uvajanje v situacijo, v kateri se je treba odločiti in nekako — čeprav samo miselno — doživeti posledice odločitve. Izredno velika je možnost, da v tako imenovanih množičnih posrednih napravah precej tega, česar šola sama — vsaj za trenutek — še ne zmore.

Poslušalce pa bi radi opozorili še na to, da nameravamo v letošnjem šolskem letu prirediti vsaj štirimajst dni take pogovore tudi s skupinami staršev, kjer bodo lahko sami govorili o svoji plati medalje.

ARMADA SMO VSI

Nova pridobitev v naših šolah

Obrambna vzgoja in obrambni krožki

Deseti kongres ZKJ je dokaj natančno opredelil naloge ZKJ v splošni ljudski obrambi, varnosti in družbeni samozasčitvi. Sklepi tretje konference ZKJ ter idejne in programske zasnove priprave mladih za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozasčito, ki sta jih določila predsedstvo ZKJ in predsedstvo SFRJ, so te sklepe še potrdili in učvrstili. V zadnjih letih smo prav na tem področju v naši republiki dosegli že lepe uspehe, hkrati pa smo opozorili na nekatere pomanjkljivosti, ki jih ne gre zanemarjati.

Pouk obrambe in zaščite v srednjih šolah in temeljev splošne ljudske obrambe naše države na višjih šolah in v prvih dveh letnikih fakultet, je postal sodobnejši, na voljo pa je tudi že veliko študijskega gradiva. Žal pa tega ne moremo trditi za pouk prve pomoči in zaščite v osnovnih šolah. Prav zato sva večino pogovora s PREDRAGOM VUKADINOVIČEM, pedagoškim svetovalecem Zavoda SR Slovenije za šolstvo, namenila prav tem vprašanjem.

— Pri nas je že dolgo znana resnica, da so v našem osnovnem

šolstvu zaposlene po večini ženske; te so največkrat brez vsakršne sodobne vojaške vzgoje, ki temelji na obrambi in zaščiti naše države, na doktrini SLO, med šolanjem so si pridobili le nekaj znanja predvojaške vzgoje. Prav zato nas zanima, kje naj si te učiteljice iščejo pomoč, kdo jim bo pomagal, da se bodo usposobile za tovrstni pouk, ki zahteva od posameznika vedno več?

»Zavod za šolstvo v naši republici je sicer že izdelal dokaj natančen in razumljiv učni načrt, ki ga združuje zaokrožen sistem obrambne vzgoje naše mladine.

Če pa ocenjujem praktične prikaze, obrambnega dne na posameznih osnovnih šolah, lahko rečemo, da so pri tem še vedno v veliki meri pričujoča prizadevanja posameznikov, predvsem učiteljev. Zato se obrambni dnevi v šolah tudi tako zelo razlikujejo, čeprav si upamo trditi, da imajo vse šole pri nas enake možnosti za organiziranje sodobne obrambne vzgoje. Če povabimo k sodelovanju še nekdanje borce, rezervne vojaške staršine, tabornike, teritorialce, člane odbora za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozasčito pri krajevni skupnosti, enote JLA na svojem območju, mladinsko organizacijo itd je uspeh zagotovljen. Veliko strokovnega in uporabnega gradiva je objavljenega tudi skoraj v vsaki številki Naše obrambe, Frontu in drugih publikacijah...«

Znano je, da imajo posamične šole pri nas kadrovske težave in to velja seveda tudi za obrambno vzgojo — poleg tega pa jim primanjkuje tudi učil in učnih pripomočkov.

»Tudi to je res. Veliko je šol, ki še sedaj nimajo denarja za te namene. So pa seveda tudi take, ki imajo denar, pa si kljub temu ne morejo priskrbeti potrebnih učil. Tem v uteho naj povem, da prav zdaj v zveznem merilu pripravljamo enoten seznam ponudnikov in izdelovalcev tovrstne opreme, kajti odločili smo se, da bomo v prihodnje te zadeve bolj enotno urejali. Povem naj še to, da je prav zdaj izšla knjiga, ki bo v pomoč učiteljem srednjih šol. Namenjena je tečajnemu pouku. Drugi del te knjige naj bi izšel ob koncu leta.«

— Obrambna vzgoja je del celotne vzgojno-izobraževalne dejavnosti v osnovni šoli in še pred njo, saj se izvaja tako rekoč pri vseh predmetih in dejavnostih, ki so pomembne za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozasčito...

»Da in prav zato, ker sta splošni ljudski odpor in družbena samozasčita neločljiva dela naše socialistične samoupravne družbe, mora vsak učitelj tudi dobro

PREDRAG VUKADINOVIČ,
pedagoški svetovalec Zavoda za
šolstvo SR Slovenije
(Foto: T. Urbas)

poznati temeljne elemente splošne ljudske obrambe, varnosti in družbene samozasčite...«

Kako naj bi po vašem mnenju potekal obrambni dan. Sprašujemo, čeprav vemo, da Zavod SR Slovenije za šolstvo ne predpisuje oblik izvedbe obrambnega dne, temveč to v celoti prepušča posameznim šolam in njihovim sposobnostim ter možnostim?

»Ob upoštevanju določil obrambnega načrta šole, s kate-

rim mora biti seznanjen vsak učenec, naj bi se ob alarmnem znaku vsi umaknili na določeno mesto v naravo ali zaklonišče, kjer bi nadaljevali pouk, seveda v izrednih razmerah. Nato bi si lahko ogledali ob strokovni razlagi najbližjo vojašnico in orožje, tekmovali v streljanju, pripravili srečanje z borci, taborni ogenj, miting...«

— Po našem mnenju, in upam, da se tem ugotovitvam pridružujete tudi vi, so obrambni dnevi v naših osnovnih šolah v resnici našli tisto mesto, ki jim gre. In kar je najpomembnejše, z uvedbo obrambnih dni so postali bolj dejavni tudi učenci. Prav v letošnjem šolskem letu pa so zaživeli v šolah tudi obrambni krožki. Kaj naj bi ti krožki v prihodnje pomenili?

»Menim, da bodo obrambni krožki v prihodnje predstavljali skupino ali jedro učencev, ki jih še posebej zanima ljudska obramba, družbena samozasčita, s katero bodo skupaj s sošolci krepili obrambno pripravljenost ter podružbljanje splošne ljudske obrambe in družbene samozasčite. Čeprav so ti krožki šele dobro zaživeli, si od njih obetamo veliko, predvsem, kar zadeva znanje, ki je potrebno vsakemu udeležencu v obrambnih pripravah, pa tudi kasneje, če bo treba braniti domovino. In ne nazadnje mnogi mladi, zbrani v njih, se bodo prav gotovo laže odločili za nadaljevanje šolanja na eni izmed srednjih poklicnih šol ali v vojaški gimnaziji!«

TONE URBAS

IZBERITE MED NOVIMI KNJIGAMI

O televiziji za šolsko rabo

Boris Grabnar »Televizija, njena brezmejnost in njene meje«

Resnica je, da imamo danes o televiziji — čeprav spada ta med najbolj razširjena sredstva javnega obveščanja — v naši republiki kaj malo informacij. Ta trdiševa pa ne velja za hrvaško-slovensko območje. Povedano drugače: televizijo kot medij smo na Slovenskem samoumevno sprejeli, ves ta čas pa nismo zmogli ne prevesti ne sami ustvariti knjige, ki bi pojasnjevala pojav televizije ne samo tehnološko, temveč tudi širše: da bi teoretično in praktično osvetlila pomen tega medija, njegove posebnosti, pa tudi sociološke razsežnosti.

Boris Grabnar je nekoč v svojem potopisu po Ameriki že omenil nekaj svojih opažanj o televiziji, sedanja knjiga »Televizija, njena brezmejnost in njene meje« pa je zamišljena kot informacija in izobraževalni pripomoček, ki osvetljuje vse bistvene pojave in probleme v zvezi s televizijo. Širše poglavje o televiziji in družbi odpira mnogotere aktualne probleme, o katerih je vredno razmišljati. Televizija je napravila svet za »svetovno vas« (satelitski prenos), to pa ima pozitivne in negativne posledice. Ni mogoče prezreti, da tisti, ki vodi televizijo, zastopa določene interese, družbene ideje itn. Ne gre le za svet reklam in komercializma, temveč tudi za svet idej, manipulacij, namenov.

Avtor tudi ne prezre področja »televizija in samoupravljanje«, ki pa bi ga bilo treba natančneje obdelati. Prebirajmo dalje. Pretrjana se zdi tale navedba: »Potemtakem lahko zatrdismo, da je svetovni mir odvisev od razvejanoosti in dobre organiziranosti elektronskih zvez, ki pokrivajo vso zemeljsko oblo.« Vemo pa, da živijo, žal, še dandanes na Zemlji eni prebivalci v veliki zaostalosti, drugi pa v visoko civilizirani družbi. In tudi to je res, da prav ta civilizacija, visoka stopnja znanosti in ekonomske zmogljivosti nenehno ustvarja nove uničevalne vojaške sisteme. Ob vse bolj populni elektroniki se torej poraja prikrita grozljiva pretnja...

Avtor spregovori in svoji knjigi tudi o možnostih televizijskega medija, o slovnici televizije, o naravi tega pojava. Za bralca bi bilo koristno, da bi dobil v tem delu knjige navodila bolj neposredno, brez zapletenih filozofskih postavk, ki bi jih bilo mogoče tudi preprosto povedati. Videti pa je, da je avtor raje uporabil citate, kot pa da bi poenostavljeno, prošče izrazil dognanja teoretikov. Pri Grabnarjevi knjižici pogrešamo tudi notranjo razčlenitev televizijske vsebinske možnosti; za film poznamo to celo v slovensščini. »Poetika« televizije je ostala nepopolna. Ne glede na te pripombe pa je treba opozoriti na delo, saj smo ga že dolgo pogrešali. Kot izobraževalna informacija je knjižica, ki je izšla pri DDU Univerzum v Ljubljani, prav gotovo zanimiva novost.

I. GEDRIH

Knjižnica Kondor

Avgust Strindberg

Tri drame

Avgust Strindberg (roj. 22. 1. 1849 v Stockholmu, živel do 14. 5. 1912), sodi med tiste notranje razklane, razbolele, med izročila in dedkenco razpete pisce, ki so dali s svojim genijem močan pečat svoji dobi. Poleg Norvežana Henrika Ibsna (Nora, Strahovi), ki ga je daleč nadkrilil po psihološki, kompozicijski in stilni plati, je pri mladem Strindbergu še čuti šola pravega naturalizma, ki po šolskih teorijah boleha na treh izhodiščih: dednosti (v Gospodični Juliji pravi Jean gospodični: Saj ni bilo nobenega upanja, da bi vas dobil — bili ste mi le v svarilo, kako brezupno je misliti, da bi se kdaj vzdignil iz krogov, v katerih sem bil rojen. «) S tem ko hlapec Jean odkriva slabosti Julijine naravi, se razkriva hkrati sam, zadoščeno je teoriji o vzgoji in okolju. Ko pa prestopimo ta šolski prag, sem nam razkriva veličina Strindbergovega duha: od sarkazma, slanga, cinizma, situacijske komike, farse in globokih filozofskih, socioloških in družbenih razkolov nam pove svojo življenjsko zgodbo in oriše dobo — Julija je nastajala v letih 1886—1892. Strindberg je bil sin plemenitega trgovca in deklet. Ta hoja po nabrušenem rezilu, nihanje nad robom biti, smisla, nesmisla ima tudi nadih eksistencializma, nabitega s čutnostjo in poltenostjo.

SANJSKA IGRA razbija formalne meje dramatike in najde stičišče z iskanji toka podzavesti (Joyce, Kafka). Razblinijo se meje realnega sveta, časi se prelivajo, resničnost izove sanjskost. Zanimivo je tisti del dramatik, kjer Strindberg vnaša patološko vprašanje dvojne osebnosti Silovota. Družbena satira je zastrta s simbolizmom: In tedaj se je lepega dne spustil dol, se preoblekel in se pomešal med ljudstvo, zato da bi videl, kako se je godilo pravičnosti. »Simbolistične prvine: Zaliv lepote, sanjska Alice, se mešajo s trdim realizmom: Zemlja ni čista, življenje ni dobro... rojeni iz prahu (katekizem) — pa spet kozmični, vesoljski ekspressionizem (to smo mi, vetrovi, otroci ozračij). Sanjač, pesnik in trdi resničnej se roga Ibsnu v Sonati strahov, ki jo razumem kot poradijo na meščansko okorelo, nabreklo in brez notranjih napetosti zasnovano Norvežanovo pisanje (bolj alegorija!). Tu nam razkriva korupcijo in kapitalistično razpadanje namišljene plemiške veličine (gospodar-služničad). Strindberg, pri katerem se je učil tudi Cankar, je nedvomno pionir nekaterih dramskih zvrsti, ki so preselele tradicijo.

Sonata strahov (1907) postavi ljudi v vlogo simbolov, ki imajo še vedno naturalistične strasti in jih gibljejo tudi take silnice. Pravičnost razveže trdnost zgradbo — fabulo, zanesljivih sodb ni, zavest se preliva v nezavednost; stavec hoče dati, ker je vedno jemal, pa noče nihče ničesar vzeti od njega, živi prek študenta. Strahovi so poleksistence, dejanja so nična ali nimajo »imena dejanja«. Gonilo: denar, oblast, smrtnost; munije in mljčič, »oni svet« sili v »ta svet«, dobri svetega pisma: greh — trpljenje, kešanje — vse je burleskno, izmikajoče. Čisti človek, lepota v boju s svetom blaznosti, minevanja; etika, morala — ves splet človeškega inferna ne prenese več reda in sistema.

IVAN CIMERMAN

Branko Hofman

Lok, izbrane pesmi

B. Hofman sodi po letu rojstva v generacijo, ki je nastopila s skupno zbirko Pesmi štirih (1953). Njegova prva zbirka Pred jutrom je izšla 1951. Petindvajset let pesniškega, dramatskega in proznega snovanja nam ponuja sklenjen lok, ki se pne od začetkov v dandanes.

Zbirka je razdeljena v osem ciklov in vsak zajema določeno obdobje. Prve pesmi so še davek vplivom. (Kosovelov nominalni stavek: Drevo, njegova senca, sneg.) Impresionizem in zadnje veje ekspresionizma so še vedno hladile notranje razbolele in trpko razbičane pesniške svetoje. (O, z mano vonj bo letnih trav in žit.) Plaha ljubezen, osamelost, ki se dotika drevs in drugih reči ter jih ponotranji, pa spet plane-

tarna ljubezen do VSEGA (Ljubim ta skupek živčevja, / ki pesnik mu pravi: srce, / ljubim se sonce in nihanje drevja / in radost in tiho ljubezen žené.)

Iz tega sveta se prevesi v resignacijo, trpkost, melanholiijo in zaman išče »Rad bi anteno, / ki bo lovila govornico srca./ Kakor pravi Dane Zajc: »Biki moči so mrtvi«, tako Hofman: »To je spomin na čas, / ki me je, mladega bikca, / z žarečim železom zaznamoval«. Zanimiv v izboru je cikel o cirkusu, koder avtor govori o svetu igre kot o svetu veljavnih norm, ki si mu postavljamo po-robu skupaj z živalmi. Kletka sveta je kletka ljudi.

To melanholično pesnjenje se počasi dviga v rahlo kljubovalno ironijo in satiričnost, ki pa ji zmanjka velikega, sproščujočega zamaha in tudi večpomenskih otenkov. Pomemben delež v Hofmanovi poeziji zavzema erotika, ki bi jo lahko razdelili v posamezne faze. Najzrejšja je vsekakor tista, ki je pričujoča v zbirki Večno življenje mesa (zlasti: Svet kot makovo zrno, Volčja žalost, Ženska s sončnim vzhodom v sebi...). Nato dobi civilizacijska obtežljiva in obtožujoča doba svoje refleksije tudi tukaj temne tone, zateka se v samospaševanja in beg: »Teci iz razsvetljene izložbe njene boutique, / rojena za oder ti bo dala besede / že v bibliji anahronistične / ... Pozabi in beži.

Neko samotnost, negrupaški odnos vztrajanja v predanosti poeziji čutimo do konca, ko avtor zapiše svoje zadnje pesmi: »To je vrhunec moči in višek ukljenosti: / Zdaj je galjot brez verige na ladji, ki tone.«

Pesnik potegne črto, obračunava, sprašuje se o dokončnih smislih in vsebinah, truden je že, pa imajo besede zato večjo težo. Jezik, pesniška govorica je klasična, stavek je misel, z metriko se poigra na začetku poti, zdaj je ponotranjen ritem filozofsko odziven. Prilastki: »hoja oblakov, slap vetra, zvila se je v sladke grič tesnobne, studentne grenke slin, gluha nenaseljenost« — so ob metaforah in personifikacijah dokaj skopa dleta za njegov pesniški svet. Risa svoje razbolele duše ne prestopi in se pozno odpre za »abecedo veselja«.

Hofmanov delež v slovenski poeziji po svoje razsvetljuje polpreteklo dobo, ko še ni bilo toliko samozvanih lažno-avantgardnih krikov.

IVAN CIMERMAN

Knjižnica Kondor

Vladimir Nazor

Sončni Ditirambi

Radoslav Dabo, profesor na Pedagoški akademiji v Ljubljani, je začel nedvomno trnovo in hkrati odgovorno delo — predstaviti nam želi sodobno in polpreteklo hrvaško liriko, ki je zarisala v literarno zgodovino jasnejše (in večinoma že ovrednotene) sledove.

Vladimir Nazor je nedvomno avtor, ki zbujajo spoštovanje in začudenje hkrati. Štirideset let aktivnega pesnikovanja je tega Dalmatinca, rojenega v Postiriju na otoku Braču, pritegovala široka pahljača raznih tem. Kot profesor, estet in poznavalec antičnih ter renesančnih kultur se je poskušal s soneti, junaškimi epskim homerjevskim heksametrom, žuboreli so mu jambi in troheji, ki jih je poskušal obleči v štokavsko in kajkavsko narečje. Ko sem ob diplomski nalogi razmišljal o njegovi liriki in epiki, sem spoznal, da je bil v svojem bistvu predvsem tenkočuten domoljub. Njegova prva zbirka je bila prežarjena z legendami, izročili, bogovi, ki so jih častili naši predniki in z njo je posegel v žlahno hrvaško zgodovino. Ta nit je vidna vse do pesmi o revoluciji, Titu, jeziku, narodnostnih vprašanjih in svojeravnem odzivu na italianizacijo Dalmacije.

Lirična plat Nazorjeve narave je prišla najbolj do izraza v ljubezenskih pesmih, ki pa se stapljajo z osebnizopovednimi, saj ni nikoli imel svoje Laure ali Beatrice ali Julije, pač pa je skrbel za svojo mater in sestro.

Pri tako širokem življenjskem opusu se zastavlja temeljno vprašanje: Kaj je tisto najboljšo, kar je Nazor napisal v vsaj 14 zbirkah pesmi in kaj živi v vso intenzivnostjo še danes? Ali so to helenistični ali rodoljubni motivi ali samotne blodnje in iskanja misleca? Po melodiozni plati pa so brez dvoma najboljši Škržat, Panta rhei in še nekatere, ki jih v zbirki ni, iz obdobja 1928-1941.

Prevajalski del (Severin Šali, Mile Klopčič in Jože Udovič) je sledil Nazorjevemu svojeravnemu ritmu in metriki. Delo je nedvomno mojstrsko opravljeno. Giganta, kakršen je Nazor, prikazati v drobni knjižici, pa je svojevrstno dejanje, ki mu bo dala pečat literarna zgodovina. Tako smo Slovenci po 101 letu od Nazorjevega rojstva (30. V. 1876) le pridobili droben — presek ustvarjalnosti velikega pesnika. Nazor in Cankar, ki sta lani slavila 100-letnico, sta se le nekako srečala.

C. I.

Magna purga

Kostje Gatnika

Čeprav v »Magni purgi« ne najdemo vsega, kar je Kostja Gatnik ustvaril na področju stripa, pa je v knjižnem zvezku zbrano vse, kar predstavlja njegov strip po svoji tipiki, likovni plati, besedilu, ironiji in tu pa tam tudi groteski. Antologijski izbor »Magna purga danes in nikdar več« je posmeš malomeščanstvu naše vsakdanjčine. Gatnikove »trakove« bi lahko pojmovali kot anti-strip, če imamo v mislih brezhbitne junake iz drugih stripov, ki so takorekoč neuničljivi, večno lepi, brez drobca prahu na sebi itd. itd. Kostja Gatnik je dobival pobude pri ameriškem underground stripu, tako glede bodic kot glede groteskne karikiranosti in brutalnosti, kljub temu pa je ostal problemsko na domačih tleh. Pri stripu — vsaj te vrste — je besedilo nedeljivo povezano s prevladujočo »sliko«, nanizanko, ki daje celoto. Vendar iz praktičnih razlogov ni mogoče spregovoriti o stripu drugače, kot da govorimo ločeno o besedilu in sliki. Ponemok da Gatnik prednost slikanici, ki je malone brez besedila, saj že »okvirček« pove dovolj. Drugod je slikovni del napolnil z besedilom. To je nezahtevno preprosto, najpogosteje ironično, vsakdanji pogovorni jezik je v bistvu osredje besednega sporočanja, obarvan je z narečnim izrazom in slangom. Vsebina besedil je usklajena z risbami — v preprostih »zgodbicah« pa so bodice zoper malomeščansko miselnost. Posmeš velja tudi klasičnim junakom iz stripov in čudežnomogočim situacijam, porabništvo in reklamam, ki poneumljajo.

Gatnik uporablja razne slogovne prijeme, poenostavljeno rečeno, večina sloni na groteski, tudi na brutalnosti, ki najbolj ustreza Gatnikovemu hotenju. Ob taki karikirani grotesknosti lahko uporabi monolog (npr. »24 let«, dogajanja z eno osebo (npr. »In ko pride smrtna ura...«), ali pa gre za daljšo, stripno-nerazvito zgodbo z več osebami, fantazijo (npr. »Oopa!«). Povsem redka, že kar izjemna je Gatnikova stilizacija pri »Brašnem sumu ali šoli za življenje«, kjer gre za negrotes-

kno, »lepoto« ilustracijo, ki je hote v nasprotju s sentimentalno zgodbo in tipiko meščanskega gledanja. V strip vključuje z določenim namenom tudi skico iz umetnosti, helenistično Nike, karikirano in preobraženo Michelangelovo »Stvarjenje«. Gatnikov posmeš meri na vsakdanje slaboumnosti, na privilegiranost, na lažno idiliko, klerikalizem, lažno moralo, vsiljivo poučnost itd. Pri posameznem stripu uporablja zaporedni položaj z zdaj bolj ali manj enakimi »kvadrati« včasih pa tako zaporedje tudi razbije (npr. »Vesolje je okroglo«). Ne da bi se spuščali v podrobnosti, lahko ponekod opazimo vplive, npr. literarnega (Ionesco — v stripu brez naslova o sedečem možu, ki ga zasipajo predmeti). Ko govorimo o oblikovnem vplivu se spomnimo R. Crumba, ob grotesknosti S. C. Wilsona, izjemoma od daleč slutimo Crepaxa (»Strašni sum«). To pa nikakor ne pomeni, da Gatnik ni znal najti svojih izraznih sredstev, nasprotno — celotna »Magna purga« kaže striparjev kritični odnos do pojavov, ki jih občuti tukaj in zdaj. »Magna purga« je prvi knjižni zvezek stripa na Slovenskem. Izdala ga je Studenska založba.

I. G.

Kurirčkove slikanice

Vsakoletna izdaja za najmlajše bralce obsega letos tri knjižice: Zima Vrščaj TISOČ ČOLNIČKOV pripoveduje ljubko, resnično zgodbo iz vojnih let, ko so ljubljanski otroci za prvi maj naredili množico papirnatih čolničkov bele, rdeče in modre barve. Zjutraj na praznični dan so jih spustili po Ljubljani in čolniki so plavali v veselje vseh zavednih ljudi in nemočen bes Italijanov: zavoljo papirnatih čolničkov vendar ne bo nihče skakal v mrzlo Ljubljano. Knjižico je v veselih barvah, polnih upanja na svobodo, ilustrirala Jelka Reichman.

Branka Jurca BABIČINA PRAVLJICA: tudi ta je iz vojnih časov in tudi ta je resnična. V tem je tudi poseben čar teh zgodb. Babica pripoveduje vnučku, kako je njegovo mamicino rodila v pomnišnici — toda pod stalno okupatorjevo stražo. Bila je namreč zaprta, ker je delala za partizane. Pa so dobri ljudje rešili njo in otročička. Kar v cekarju so ga odnesli na varno. Napeta in zelo zanimiva zgodba za male otroke, ki so komaj kaj več kot mamini črvički. Knjižico je zelo prepričljivo opremila Marjanca Jemec-Božič.

Katarina Koldewitz, Kruha, litografija 1924

Tretja knjižica — KURIRČKOV DNEVNIK pa je sestavljena iz slovnih strani lanskich izvodov revije KURIRČEK. OB vsaki sličici — izdelal jih je Marjan Manček — je prostor, kjer lahko mladi bralec opiše, kaj si pod sliko predstavlja. Izredno primerna knjižica za vaje v spisju za drugi in tretji razred. Prvi razred bi lahko skupaj sestavljal odgovore.

Slikanicam sta v ljubkem ovojju priloženi tudi znački po risbah Jelke Reichman iz lanske slikanice »Kresnice« (Vojana Arharja) in veverica iz slikanice »Kako spi veverica« (Neža Maurer). Današnji otroci radi zbirajo značke in gotovo jima bosta v posebno veselje.

Tri nove Čebelice

Pri Mladinski knjigi so izšle knjižice za najmlajše bralce: Vida Brest — PTICE IN GRM — tolikokrat ponatisnjena in vendar vedno nova zgodba o mladi partizanki, ki jo ptice rešijo pred podivjanimi fašisti. Ne gre za pravljico pač pa za prepričanje, da človeku v dobri stvari tudi narava pomaga. (Ilustracije Melita Vovk-Stih)

Ljudmila Prunk-Uva KRAGULJCKI — Pesmi pesnice, ki jo naša literarna zgodovina komajda omeni med literati moderne, naši otroci še vedno radi prebirajo in se jih uče na pamet. Zveneče so in ljubke. Ker so povsem rimane, toliko laže ostanejo v spominu. (Ilustracije Matjaž Schmidt)

Po zapisah Vinka Modernrferja sta pod naslovom DOLGOUHEC IN MEDVED za knjižico ČEBELICA prirejene dve zgodbi: Dolgouhec in medved in druga Kako je medved hruške tresel. Po naravnem pripovedovanju, kot da je vse čista resnica, in po šegavosti se te ljudske zgodbe vedno spet priljubijo novim generacijam otrok. In tudi zopmmniti si jih ni težko. (Ilustracije Milan Bizovičar)

N. M.

Razvijajmo sposobnosti predšolskega otroka

Ponatis knjige, ki je izšla že leta 1976 in je bila hitro razprodana. Stavke so prispevali priznani strokovnjaki — pedagogi, sociologi, psihologi in zdravniki. V člankih so zajeta dognanja in spoznanja, da so predšolska leta najpomembnejša za otrokov čustveni razvoj, za njegovo življenje v družbo. Posebej se avtorji ustavljajo ob problemih, ki povzročajo večje preglavice staršem. Sem prištevamo: obdobje trme, kako privajamo otroka na red in čistočo, kako ga podučimo o spolnosti. Obdelane so tudi najprimernejše igrice in knjige; v sestavkih zasledimo nasvete za spremljanje televizijskih in radijskih oddaj. Seznanimo se tudi s tem, kako otroka postopoma s pomočjo igre navajati na delo. Tako ga počasi pripravljamo za obdobje, ko bo postal šolar in bo moral sprejeti nase prve dolžnosti.

Knjiga obsega 220 strani. V njej je zastopanih 13 avtorjev. Opremljena je s fotografijami, ki obogatijo besedilo. Posebno dragocena bo za vzgojiteljice, pa tudi za starše.

Kultura

Gledališče

Balada o trobenti in oblaku

Gostovanje Primorskega dramskega gledališča v Ljubljani

Kratka zgodba Cirila Kosmača »Balada o trobenti in oblaku« je sama po sebi take literarne narave, da je spontano izzvala prenos v druge medije. Ni čudno, če je literarna iztočnica spodbudila k filmski stvaritvi, pa tudi k dramatizaciji, ki je po filmu in možnostih, ki jih ima film, še posebno zahtevna in skorajda tvegana. V to tveganje se je odločno spustil Janez Povše, zavedajoč se odskih mejnic, hkrati pa je ostal zvest Kosmačevemu izvorniku. Šele živa predstava, kakršno je podalo Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice na septembrskem gostovanju v ljubljanski Drami, je zmoгла potrditi dramatizacijo »Balade o trobenti in oblaku«. Janez Povše je uspelo dramatičarizirati Kosmačevo besedilo le tako, da je kratko zgodbo razgradil in je nato v različnih presekih znova sestavil. Pri tem je pazljivo sledil pisateljevi zamisli in ideji. Kronološki potek je hote poln presekov, retrospektiv, vendar v mozaičnem stapljanju to ne škoduje ne vsebini ne ideji. Zdi se, da je le tako lahko zrelo, prepričljivo na odru oživil »Balado o trobenti in oblaku«.

Kajpak je najbolj logično, da dramatizacijo režijsko izpelje ista oseba. Režija je izhajala iz tako izpeljane dramatizacije in je s scenografijo in igro izpričala čut Janeza Povšeta za bistveno; toda tu in tam režijsko ni pretanjeno sledil sicer celostnemu režijskemu konceptu. Poudarek režije je bil na svečanem recitativnem doživljanju igre in vsebine. Škoda, da je npr. pretirano poudarjeni Temnikarjev začetek prej patetičen kot notranje zazrt in stvaren. Treba pa je dati priznanje za zahtevno režijsko izpeljavo, ki ji je ansambel Goricanov zavzeto sledil.

Stane Leban je kot Crnilogar s psihološkimi podtoni podal zavidljivo stvaritev, prav tako dosledna, a razpoložensko gibka je bila Breda Urbič kot Crnilogarica. Teža Temnikarjeve vloge je zadela Toneta Šolarja, ki je s prizadevnostjo sledil vlogi, s poudarkom na razgraditvi notranjega monologa in dialoga. Temnikarico je predstavila Dragica Kokot-Solar. Poleg Temnikarja je bila najzahtevnejša vloga pisatelja Petra Majcna, ki jo je odigral Marjan Trobec, menjajoči položaj njegove vloge v celotnem dramatiziranem besedilu bi zahteval študijsko povsem pretanjeno igro, že kar dovršenost. Iztok Jereb je prepričljivo podal vlogo belogardističnega oficirja. Ivo Barišič je sledil zahtevnim premikom v igri, Strešnica — Nevenka Vrančič pa je s pantomimo Tilke zdaj bolj sanjsko zdaj bolj živo odigrala svojo ne tako obrobno vlogo.

Uprizoritev »Balade o trobenti in oblaku« je posvečena jubilejnim svečanostim. Dokazala je, da je Kosmačevo kratko zgodbo, mogoče prepričljivo predstaviti tudi na odru. Celotna uprizoritev Primorskega dramskega gledališča govori o uspelem gledališkem dejanju, o ubranih hotenjih gledališkega ansambla. Lahko rečeno, da smo dobili novo domačo dramo.

IGOR GEDRIH

Film
Mozart — Bergman
Čarobna piščal

Mozarta in privlačno moč njegovih melodij pozna ves svet. Tudi Bergmann, njegovo moč ustvarjanja vrhunca zgodbe v drobnih kretanjih, prebliskih v očeh, v trzavicah na obrazih — poznamo. Zdržitvev teh dveh pa se je mnogim zdela nepotrebna, če že ne nesmiselna, posebno, ker gre za opero z obveznimi kulisami in drugimi rekviziti scenerije. In teh se režiser ni izogibal. Ni napravil — kot smo doslej že lahko gledali, na primer Evgenija Onjegina — prizorišča v naravnem okolju. Na filmsko platno je prinesel pravo opero z vso njeno zastarelo opremo. Prikazal pa je tudi obraze ljudi, ki to opero doživljajo; glasbo in dogajanje doživljajo tako spojeno, da sta skupaj močnejša od resnice. Drobnimi vložki norčevanja, ko po tragičnem dogodku nenadoma zagledamo igralce v garderobi, nas ouspnejo in sočasno postavijo v sredo življenja. Navsezadnje smo vsi neke vrste igralci; vsi imamo službe, simpatije, načrte, smotre in želimo čim bolj odigrati svoje vloge.

Bergmann nam opero in glasbo tako približa, da že veliko pred koncem filma začuimo, kako je naša, kako povsem sodi v današnji čas in kako nam celo pomaga živeti v njem. To pa je — poleg strokovno filmskih mojstrov — največ, kar lahko film da. Res je tudi, da je enako primeren in privlačen za prav mlade in za odrasle gledalce. Vsak pač sprejme tisto, kar zmore dojeti. Bergmann in Mozart pa nikogar ne pustita oditi opeharjenega ali nepotešenega iz dvorane. N. MAURER

Aforizmi

- Zaničujemo se in se sovražimo med seboj zaradi podobne usode. Vitomil Zupan
- Bojevanje s peresom spada med največja junaštva. Miroslav Krleža
- Kultura ni nadomestek, ampak ključ življenja. H. W. Mallock
- V spominu ljudstva ostaja samo tisto, ki ga ljudstvo ljubi. Dostojevski
- Ljubezen se nikoli ne rodi v zli duši. Mohamed Ikbāl
- Kaj je človek, če se prepusti samohladnemu preračunanemu razumu? Zločinec, velik zločinec. Ugo Foscolo
- Človek si želi resnice, človek si želi stvarnosti in s tem skazi poetizijo. J. W. Goethe
- Tehnika je maska katastrofe. M. Kessel
- Vojna je zanikanje človeka. Veselin Masleša
- Zlata doba je bila doba, ko ni vladalo zlato. Lezay-Marnesia
- Življenje nam vrača samo tisto, kar dajemo drugim. Ivo Andrić

Skupinska razstava v Bežigrayski galeriji

Bežigrayska galerija skrbi za stalne razstave, ki so morda manj zapažene, kot bi s svojo kakovostjo zaslužile. Gotovo pa je, da si ta galerija pridobiva občinstvo in v mejah možnosti uspešno opravlja svoje delo. V septembru je v njej razstavljala bežigrayska sekcija DSLU. Razstavljene umetnine, izbrane s posebnega, revalnega vidika, dokazujejo, da je mogoče tudi v lokalnem merilu solidno predstaviti umetnike različnega kova. Na razstavi so zbrani z enim, dvema, redko z več eksponati slikarji: Marko Butina, Milan Fras, Rudi Gorjup, Tomaž Gorjup, Tomaž Kvas, Miloš Lavrenčič, Vladimir Pirnat, Irina Rahovsky-Kralj, Janez Starman, Izidor Urbančič, Gabrijela Žugel, in kiparji Jiří Bezlaj, Gorazd Sotler in Lujo Vodopivec. Razstava prikazuje širok razpon od skrajnega realizma, do stilizirane poetizacije, ekspresije in konstrukcije, pa tudi od poglobljene, trdne umetniške izoblikovanosti do prizadevnosti umetniškega iskanja v sedanjosti. Resen umetniški napor je lahko skupen imenovalec vseh razstavljalcev. Kiparski delež je mnogo bolj dognan, vendar lahko taka sodba ob urejevanju slikarskega deleža nehote privede do napačnih skle-

pov. Res pa je, da je dela tega ali onega slikarja ne glede na tematsko raznolikost niso stilno sklenjena celota. Plastik Luja Vodopivca sodita v dognano stilizacijo brutalnega ekspresionizma, iz ženskih aktov vejeta hkrati prikrit lirizem in zgovorna masivnost vitalistične energije. Gorazd Sotler je s smislom za ritmiko in konstrukcijo oblikoval malo plastiko. Portreta Jiříja Bezlaja razodevata v pretežno realistično reducirano podajanje smisel za bistvo, tudi za psihološke vzgibe. Med slikarji opozarja Vladimir Pirnat z dvema portretoma na dosledni realizem in prepričljivo obvladovanje barvne lestvice, viden pa je tudi smisel za psihološko razvidnost človeka. Obe sliki Marka Butine izhajata iz ekspresionistično pojmovane oblikovanosti. Milan Fras je v ploskovito podani sliki pokazal smisel za kompozicijo in strukturo. Irina Rahovsky-Kraljeva je znova potrdila smisel za ekspresivno redukcijo in občutek za bistveno. Izidor Urbančič pa sledi v svojih delih občutju in mu podreja izrazna sredstva. Celotna razstava je prikaz raznolikih izraznih možnosti, tematskih osredotočanj in ne nazadnje tudi preskušnja lastne umetniške doseženosti. R. H.

Predstavljamo mladinsko galerijo »Avla« v Mariboru

Ustvarjalni polet

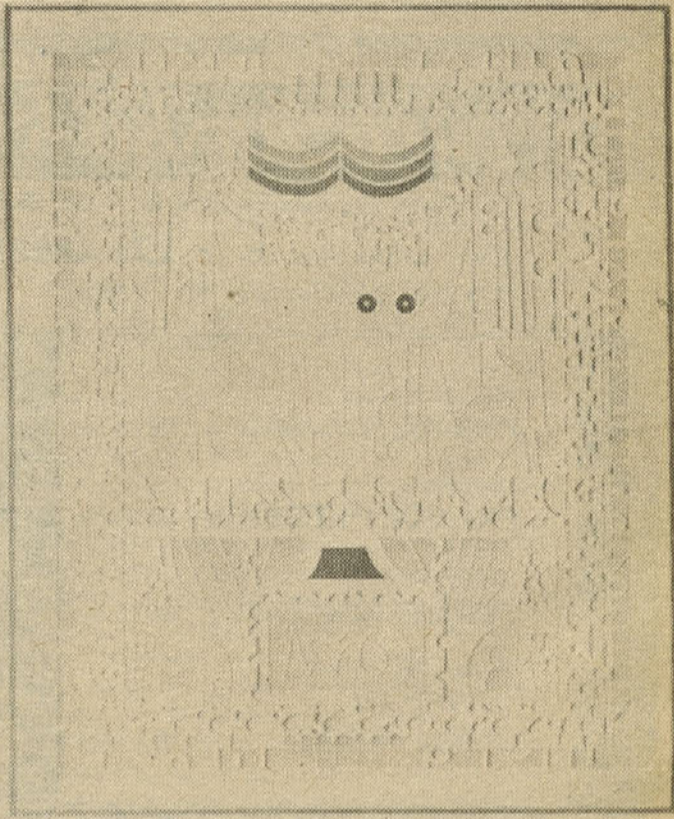
Mladinsko razstavišče GALERIJA AVLA na prvi gimnaziji v Mariboru je začelo novo likovno sezono z velikim ustvarjalnim zamahom. Po razstavi srebrnih gravur ljubljanskega slikarja Bojana Jermana — razstavljeni eksponati pričajo o vztrajnem iskanju mladega likovnika, katerega ustvarjalni svet je sicer še v razvoju, vendar včasih prepričljivo zaživi pred nami — so zdaj odprli že drugo razstavo te sezone. Druga razstava ima naslov DOBITNIKI ŠTUDENTOVSKIH PREŠERNOVIH NAGRAD. Prenesli so jo iz MESTNE GALERIJE LJUBLJANSKE. Šest mladih likovnikov, slikarjev in kiparjev, pred-

V najmlajši slovenski mladinski galeriji se torej krešejo mlade in sveže likovne iskre. Tako postaja fiziognomija galerije AVLA za odtенок jasnejša in izrazitejša. Življenjski opis galerije AVLA je kratek. Zamisel za ustanovitev AVLE so dali dijaki, vodstvo pa je predlog sprejelo. Pred petimi leti so se zbrali okrog znanega likovnega pedagoga, mentorja in slikarja, prof. Marjana REMCA. Likovni ogenj se je naglo razplamtel. Priborili so si gmotno pomoč kulturne skupnosti, del sredstev črpajo iz samoprispevka, včasih pa potrkajo na vrata gospodarskih organizacij. Skozi galerijo AVLA, ki je v večji prve gimnazije, prihajajo gimnazijci v šolo in se tako nepo-

Iz likovnega sveta

Reliefni tisk Marijana Pogačnika

Mnoge, ki smo nekočkrat obiskali letošnji grafični bienale v Ljubljani, so vsaki s svojo svetlo močjo ponovno pritegnili grafični listi profesorja grafika na ljubljanski likovni akademiji, akademskega slikarja in zgodovinarja umetnosti Marijana Pogačnika. Redko srečujemo njegova dela razstavljena samostojno. To prilžnost smo imeli pred dobrim letom, ko mu je bila podeljena Jakopičeva nagrada in je bil prostor slovesnosti v Moderni galeriji opremljen z njegovimi grafikami. Takoj ob vstopu nas je takrat objelo praznično ozračje Pogačnikovih himnično-poetičnih del. Še tako sladokusen gledalec bi moral priznati, da so te stvaritve enkratne, nove in lepe; zato nas tudi ni presenetilo, da je mojster letos prejel veliko nagrado na prireditvi World Prints Competition, izbrani razstavi svetovne grafike, ki jo prirejajo vsako četrto leto v San Franciscu.

Marijan Pogačnik: Poletna mesečina, 1977, reliefna barvna jedkanica

S čim je pravzaprav umetnik dosegel tako sugestivno učinek? Ko sledimo poteku gradnje grafičnega lista, zapazimo najprej monumentalno zamisel kompozicije; enostavna je, širokopotezna in včasih skoraj do simetričnosti stroga. Strogost pa razgibavajo slikovito razčlenjeni, rimično porazdeljeni detajli bogate fantazije. Tako se strogi svečanosti pridružuje pravljica intimnost, statični resnosti dinamična igrivost, disciplinirani gradnji sproščeno migotanje oblik. Podobno sorazmerje vlada tudi v barvah: slovesno belino poživljajo vesele, svetle barve v delikatnih odtenkih rumene, rdeče in modre. Med njimi ni težkih zemeljskih barv (rjave). So optimistične, čiste barve, značilne že v slovenskem tradicionalnem slikarstvu (gotika, impresionizem). Če iščemo v graviranih ploskvah in črtah predstavnost svet, so to ceste, poti, sence, veje, vejice, vitice in bilke. Za naše doživljanje pa ni važno, kaj naš razum v teh oblikah prepozna. Čisto neposredno in dovolj močno delujejo že same likovne prvne in njihova organizacija ne glede na to, kaj predstavljajo.

Reliefna jedkanica je tehnika globokega tiska, ki je posebno zanimiva zaradi svoje plastičnosti in zaradi možnosti, da ploščo matrico lahko tiskamo v več različnih. Ta tehnika omogoča res izčrpano likovno izražanje, saj je s svojo jasno risbo izrazito grafična, zaradi bogatih možnosti v barvah slikarska in zaradi plastičnosti še kiparska obenem.

Postopek reliefne jedkanice je tak: Grafiki na cinkovi ali bakreni plošči s tekočim asfaltnim lakom in čopičem pokrije mesta, ki jih želi nespremenjena. Nato ploščo jedka v dušični kislini. Kislina ima mnogo delov in primerjavi z navadno črno jedkanico; izjeda cele ploskve, zato mora biti močna in grafiki mora pred jedkanjem z asfaltnim lakom res temeljito prekrivati, da mu ga ne prejedka. Po daljšem času (1—3 ure) vzame ploščo iz kisline, jo splakne v vodi in posušiti s pivnikom ter pokrije z asfaltnim lakom mesta, ki jih želi nekoliko nižja o.č. prejšnjih. Spet jedka in spet prekriva in jedka do ustreznih globlin, ki jih pozneje v tisku različno porabi.

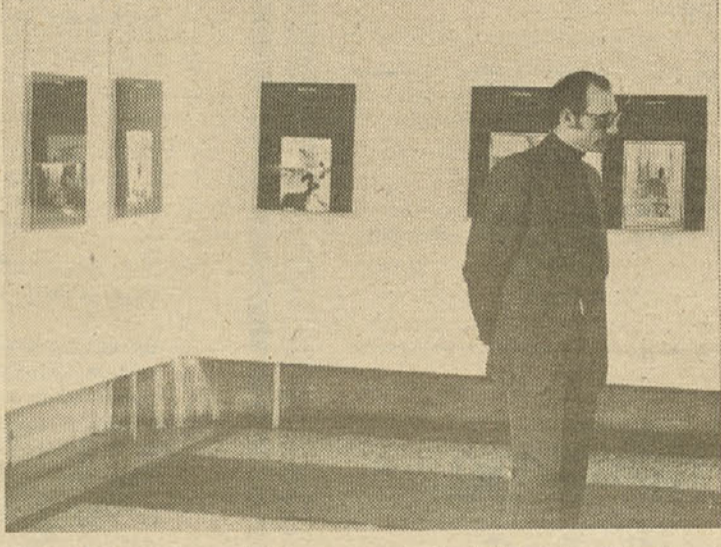
Očiščeno ploščo lahko tiska na tri načine ali v kombinaciji treh načinov. Od teh je najpreprostejši slepi tisk. Tu grafik preprosto odtisne ploščo na vlažen papir s strojem za globoki tisk, ne da bi navajljal ali vrta tako barvo. Izjedkane globine postanejo na odtisu izbočene višine, ki so različno visoke, če je bila ploščo jedkana v več stopnjah. Odtis je brezbarven in govori le s svojo reliefnostjo. Tiskanje poteka hitro, zato se slepi tisk pogosto uporablja za voščilnice, kjer je naklada velika.

Reliefno jedkanico nadalje lahko tiskamo kot visoki tisk. Pri tem s trdim valjem navajljamo barvo na ploščo, tako da so višine v tej barvi, globine pa brez nje. Če je bila ploščo jedkana v več stopnjah, navajljamo lahko z mehkejšim valjem še drugo barvo, ki bo pokrila nižje ploskve, z najmehkejšim pa tretjo, ki bo pokrila najnižje.

Pogačnikov reliefni tisk je kombinacija slepega in visokega. Posamezne ploskve na plošči matrici so navajljane individualno. Postopek je v tako čisti izvedbi izredno delikaten in zamuden. Mimo grede naj omenimo, da povečuje večje gravure za en tak odtis od 7 do 8 neprekinjenih ur.

Tretja možnost, ki jo ima reliefna jedkanica, je tiskanje v globokem tisku ali v kombinaciji globokega in visokega. O tem bomo pisali ob drugem grafičnem delu.

TINČA STEGOVEC

Pedagoški mentor prof. Remec v galeriji AVLA (Foto: M. Slana)

stavlja ustvarjalne smotre naše mlade likovne generacije. Veljko Toman išče nove izrazne smeri v oblikovanju krajine. Pri tem se ne zgublja v abstraktnosti. Slikar Lojze Čemažar je zastopan s svojimi slikarskimi študijami, triptihi in oljnimi platni. Stane Hrovatič je zanimiv v sodobni gestikularni zagnanosti črte in ploskve ter prekrite figurlike. Kipar Zlatko Rudolf išče s sodobnimi prijemi, pri katerih uporablja tudi papir, les, žico itn., izraz humanega življenjskega prostora. Sodobne skulpture Mojce Smerdujeve kažejo smisel za skulpturo. Tugomir Šušnik obeta s svojimi analitičnimi postopki, členitvami slikovnih polj ter z nekoliko ikonografsko usmerjenimi likovnoteoretskimi preskusi in vtisi nemimetične iluzije.

sredno srečujejo z likovno kulturo, rasejo z njo in se ob njej duhovno bogatijo ob pomoči pedagoškega vodje Remca. V AVLA razstavljajo predvsem likovniki, stari do 27 let, včasih pa napravi vodstvo AVLE tudi izjemo. Pri tem imajo jasno postavljena merila: kakovost, izvirnost, idejno napredna družbena angažiranost. Vsaka razstava vnaša na svoj način v Avlo novosti, vsaka razstava je bodrilo za izpopolnjevanje, je likovno izražen klic, v katerem je sporočilo mlademu, pa tudi starejšemu človeku. V novem šolskem letu bo AVLA pripravila deset razstav. Poleg tega sodelujejo z razstaviščem v menzi študentskega doma, z ARS 2 in z radeljsko galerijo. MIROSLAV SLANA-MIROS

KOPER, Kidričeva 46, tel. (066) 22-660 ali

22-750 (odprto 5.40—20.00). V poslovalnici dobite vse turistične informacije, kupite lahko vozovnice za Slavnikove avtobuse na rednih linijah, naročate avtobuse za posebne vožnje ter se prijavite za izlete, potovanja in dopuste, za katere poskrbi Slavnik.

IZOLA, (066) 71-248 (odprto 6.00—19.00)

PIRAN, (066) 73-860 (odprto 7.00—19.00)

PORTOROŽ, (066) 73-250

(odprto 6.00—19.00)

ILIRSKA BISTRICA, (067) 18-055

(odprto 5.00—10.00 in 16.00—18.00)

UMAG, (053) 72-187 in poslovalnice v SR Hrvatski POREČ, REKA, ZAGREB, BUJE,

ZAGREB, Draškovičeva 44, tel. (041) 441-663

LJUBLJANA, Tavčarjeva 8a, tel. (061) 321-351 (odprto 8.00—16.00)

Izleti, potovanja, naročanje avtobusov, dopusti, splošne turistične informacije in drugo. Posebno področje so izleti in strokovne ekskurzije, ki jih naročajo šole, športna društva, taborniki in počitničarji ter sindikalne organizacije. Organizacija in izvedba obiskov vseh vrst prireditev (koncerti, drame, opere in baleti). Že tradicionalni izleti v Benečijo, Furlanijo in slovensko Koroško ter po poteh NOB.

slavnik koper

TOZD Potniški promet in turizem

ima svoj sedež v Kopru, Kidričeva 44—46,

PP 130,
telex 34-124 yu slavkp.

partizanska knjiga

Ljubljana, Trg osvoboditve 13 — tel. 25-249 ali 24-376

Vam priporoča zbirko **ZNAMENITI SLOVENC**, v kateri so izšle prve štiri knjige:

Jože Javoršek:

PRIMOŽ TRUBAR 95,00 din

Niko Košir:

FRANCE PREŠEREN 95,00 din

Jože Pogačnik:

JERNEJ KOPITAR 95,00 din

France Mesesnel:

JANEZ IN JURIJ ŠUBIC 95,00 din

Januarja 1978 leta izidejo:

Josip Vidmar: Oton Župančič

Dušan Moravec: Ivan Cankar

Juraj Martinović: Dragotin Kette

Jože Snoj: Josip Murn-Aleksandrov

PRAVNI NASVET

Delovni invalid in regres za prehrano

VPRAŠANJE:

Sem prosvetni delavec z 28 službenimi leti. Pred kratkim sem bil spoznan za delovnega invalida II. kategorije in delam skrajšan delovni čas 4 ure; za to dobivam tudi osebni dohodek, razliko do polnega osebnega dohodka pa mi plačuje invalidsko zavarovanje v obliki nadomestila izpadlega osebnega dohodka. Pri tem pa je nastalo vprašanje regresa za prehrano: ali sem upravičen do celega regresa ali do polovičnega in kdo mi v drugem primeru izplača razliko do polnega regresa? Morda invalidsko zavarovanje? Ker to vprašanje verjetno zanima še marsikoga, ki je v podobnem položaju, prosim za odgovor (S.S.).

ODGOVOR:

Regres za prehrano pripada načelno samo delavcem, ki delajo s polnim delovnim časom in imajo kot taki tudi pravico do polnega odmora. Delavci, ki delajo skrajšan delovni čas, pa imajo pravice iz rednega delovnega razmerja samo v sorazmerju z obsegom opravljenega dela. Vendar je stališče sindikatov (odbora za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov), naj vsaka delovna organizacija glede na okoliščine, zaradi katerih mora delavec delati skrajšan delovni čas, sama odloči, ali bo regresirala prehrano med delom tudi tem delavcem, če so seveda med polnim delovnim časom, ki ga uživajo drugi delavci, v delovni organizaciji in tako lahko organiziran obrok prehrane med delom tudi uporabijo. Med takšne delavce sodijo brez dvoma tudi delovni invalidi, ki delajo po odločitvi invalidske komisije s skrajšanim delovnim časom. To delo se jim namreč po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju šteje kot poln redni delovni čas.
dr. L. S.

Osnovna šola Toneta Trtnika-Tomaža, Sostro, p. Dobrunje pri Ljubljani

razpisuje prosta delovna mesta

- pomočnika ravnatelja, U, PRU ali P s 5-letno prakso v vzgojno-izobraževalnih zavodih — za nedoločen čas
- učitelja za delo v oddelku podaljšanega bivanja, U ali PRU — za nedoločen čas
- ekonomista za delo v šolski kuhinji s skrajšanim delovnim časom — za nedoločen čas.

Za vsa razpisana mesta morajo kandidati ustrezati razpisnim pogojem in imeti ustrezne moralnopolitične lastnosti.

Prijavi naj priložijo potrdilo o usposobljenosti in kratek življenjepis z opisom dosedanjega dela.

Rok prijave je 15 dni po objavi razpisa.

Odbor za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE BOŠTANJ

razpisuje za nedoločen čas delovno mesto

- učitelja likovnega in tehničnega pouka, PRU, s polnim delovnim časom.

Nastop dela: 1. 11. 1977.

Zakaj je nevarno zamujati šolo?

Stara modrost pravi, da je točnost lepa čednost. Če bo ta postala naša zvesta spremljevalka, potem nam bo olajšala in omogočila varnejši korak na naši vsakdanji poti. Zakaj?

Spomnimo se, kaj vse smo storili napak v nevarnem prometu, če se nam je mudilo. Stekli smo čez cesto, ko tega ne bi bili smeli storiti, spregledali smo bližajoči se avtomobil, napak smo dojeli prometno situacijo in tako naprej.

In tako je tudi z našimi šolarji. Dovolj imamo izkušenj, da jim naglico na poti v šolo prikažemo kot nevaren korak v prometno nesrečo.

Kakšna skrb spremlja pravzaprav zapoznelega otroka na poti v šolo? Največkrat samo ena: za nobeno ceno ne sme zamuditi pouka! Vse drugo — tudi nevaren promet okrog njega — ni ta trenutek zanj tako pomemben.

Pogovorimo se z otroki, pogovorimo se s starši. Zahtevajmo tudi na poti v šolo časovni red, ki ne bo silil otroka nepremišljeno pod avtomobilska kolesa.
MARJAN METLJAK

zavarovalna skupnost triglav n. sol. o.

ŠOLSKI MLADINI IN STARŠEM

Nesreča nikoli ne počiva

- NITI S SKRAJNO PREVIDNOSTJO SE JI NI MOGOČE IZOGNITI !

Zaradi mladostne neizkušenosti je mladina še bolj izpostavljena nesrečam kot odrasli, posledice teh nesreč pa so nemalokrat tako hude, da prizadenejo ne samo mladino, temveč tudi starše. Vselej pa so nesreče povezane z izrednimi stroški zaradi dolgotrajnega zdravljenja ali celo zaradi kakšnih hujših posledic. **PROTI POSLEDICAM NESREČ IN NEZGOD — V GMOTNEM SMISLU — SE JE MOGOČE ZAŠČITITI LE Z ZAVAROVANJEM!**

Nezgodno zavarovanje šolske mladine je najcenejša oblika nezgodnega zavarovanja. Popolnoma zadovoljuje vse potrebe po zavarovalni zaščiti učencev osnovnih in srednjih šol in študentov ob nezgodah, ker daje gmotno pomoč tedaj, ko je najbolj potrebna. Pri ZAVAROVALNI SKUPNOSTI TRIGLAV je zavarovanih zato že 300.000 učencev osnovnih in srednjih šol ter študentov. ZAVAROVALNA SKUPNOST TRIGLAV pri tem zavarovanju ne pričakuje in tudi nima ugodnega finančnega rezultata. Želi samo to, da mladina spozna namen in pomen nezgodnega zavarovanja; že pri mladini želi utrditi prepričanje, da je le z nezgodnim zavarovanjem mogoče omiliti posledice nezgod in da nezgodno zavarovanje lahko samo koristi.

Nezgodno zavarovanje doseže svoj namen le, če je zavarovalnina, ki jo izplača zavarovalna skupnost ob nezgodi, primerno visoka, zato se v letošnjem šolskem letu tudi vi odločite za najvišje zavarovanje!

Za malenkostno premijo, ki jo je treba plačati v začetku šolskega leta, je učenec osnovne ali srednje šole ali študent zavarovan vse šolsko leto in med počitnicami za tele zavarovalne vsote:

ZAVAROVALNE VSOTE (v dinarjih) ZA:

	SMRT	INVALIDNOST	DNEVNI PRISPEVEK	LETNA PREMIJA din
A	20.000.—	80.000.—	17.—	25.—
B	17.000.—	56.000.—	20.—	20.—
C	12.600.—	42.000.—	15.—	15.—
D	8.400.—	28.000.—	10.—	10.—

Vsak se lahko zavaruje po enem od navedenih načinov.

Če zavarovanec zaradi nezgode umre, izplača zavarovalna skupnost takoj celo zavarovalno vsoto za smrt. Celotno zavarovalno vsoto za invalidnost izplača zavarovalna skupnost, če postane zavarovanec popolni invalid, del te vsote pa, če postane zavarovanec delni invalid (npr.: 70% za izgubo cele roke). Dnevni prispevek se izplača za vsak dan nesposobnosti za šolsko delo — če je trajala več kot 10 dni — vendar največ za 100 dni.

STARŠII Poskrbite, da bodo vaši otroci tudi letos plačali premijo, da bodo deležni zaščite, ki jo daje nezgodno zavarovanje šolske mladine pri ZAVAROVALNI SKUPNOSTI TRIGLAV!

OBVESTILO

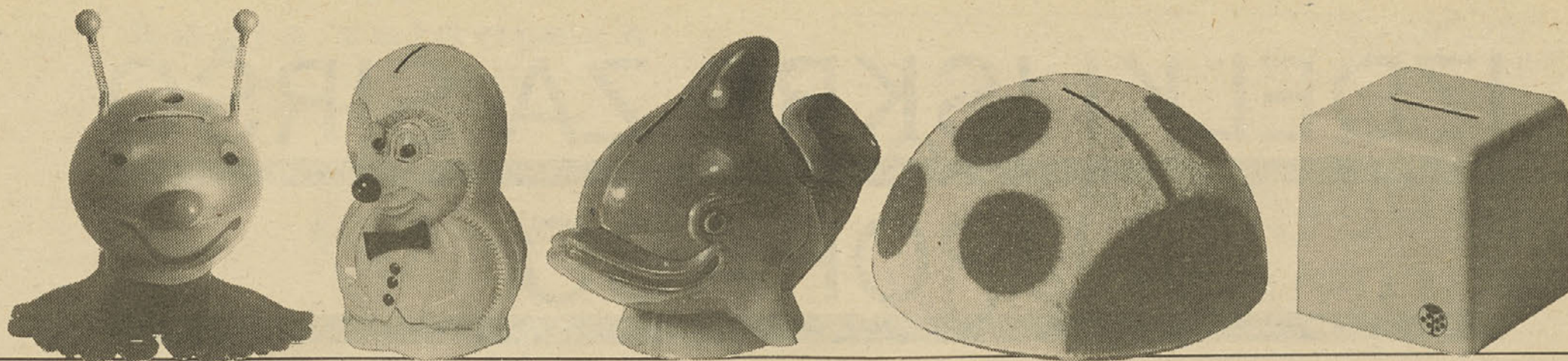
Rdeči križ Slovenije poziva občane in delovne ljudi navedenih občin, da se odzovejo na krvodajalske akcije, ki bodo v mesecu OKTOBRU 1977. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti, odgovoren za krvodajalstvo.

Oktober	3., 4., 5., 6
TOLMIN	10., 11., 12., 13., 14.
AJDOVŠČINA	8. oktobra 1977
BOVEC	18., 19.
BREŽICE	7. oktobra 1977
KOBARID	20., 21.
KRŠKO	23., 24.
LITIJA	
NOVO MESTO	26.
ŽUŽEMBERK	27., 28., 29.
TREBNJE	

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE
REPUBLIŠKI ODBOR

Kako lep kuža! A v šolo je treba? Za to je še čas (Foto: Igor Plohl)

Pionirsko in mladinsko varčevanje na šolah SR Slovenije

Vsako leto oktobra posvečajo mentorji šolskih hranilnic v svojem delovnem območju posebno pozornost širjenju varčevanja, pregledujejo dosežene uspehe in načrt za tisto šolsko leto. V Sloveniji se ukvarjajo s pionirskim in mladinskim varčevanjem na šolah: Ljubljanska banka, Kreditna banka v Kopru, Kreditna banka v Mariboru ter Jugobanka, ki ima sedež v Ljubljani. Na usklajevalnem sestanku letošnjega junija so te banke sklenile, da bodo izvedle oktobrsko akcijo prek Združenja bank, ki ima svoj sedež v Ljubljani, Šubičeva ulica številka 2. Pri tem je pomembno ugotoviti, da ima Združenje bank za svoj stik z odraslimi varčevalci na voljo dnevno časopisje, za stik s šolskimi mentorji in s prosvetnimi delavci pa časnik Prosvetni delavec, ki pride v roke vseh prosvetnih delavcev in predstavnikov prosvetnih organov. Ti odločajo o ustanavljanju in vzdrževanju šolskih hranilnic ter o načinu in obsegu predavanj in demonstracij v oktobru — mesecu varčevanja.

Prvi posvet mentorjev pionirskih in mladinskih hranilnic v Kranjski gori (28. maja 1977)

Tekmovanje članov Ježkovega kluba

Izlet Ježkovega kluba v Kumrovec

ška banka je imela do nedavnega hranilnik v obliki pikapolonice. Zdaj uvaja hranilnik v obliki kocke, menda po hranilniškem izreku: »Kamen do kamna da dom, zrno do zrna kruhov medaljon!« Kreditna banka Koper se predstavlja s hranilnikom »delfin«. Kreditna banka Maribor slovi s svojim hranilnikom »cvenk«. Jugobanka ima priljubljen hranilnik »ježek«.

Koliko truda in pojasnjevanja o koristnosti varčevanja je potrebno, da mentorji šolskega varčevanja premagajo predsodke pri starših ter psihološke zavore pri pionirjih in mladincih.

Varčevati pomeni, znati vrednotiti delovni učinek, razumeti napor staršev in odraslih ter vedeti, kaj se pravi z delom prislužiti si nagrado kot sorazmerno plačilo.

Peter Musi, začetnik šolskega hranilništva (1799—1875)

Da bi si naše banke lažje pridobile zaupanje pionirjev in mladincev, so si po zgledu najnaprednejših držav omislile spodbude mladim varčevalcem. Potemtakem so jih prilagodile višini vlog in njihovi pogostosti.

Učenci osnovnih in srednjih šol ter študenti dobivajo značke: kovinske in plastične, obeske za ključce, ovitke za zvezke in knjige, knjige ter šolske potrebščine.

Vablivo je zlasti tekmovanje mladih pisateljev in likovnikov, katerih najboljša dela banke odkupijo ali nagrade na ime fizične ali pravne osebe. Mladi talenti zbude po oceni strokovnih žirij pozornost učiteljev, ki jim odtlej namenijo več časa, da bi se izpopolnili in uveljavili v javnosti; to pa je pogoj za uspešno poklicno usposobljenost.

Ljubljanska banka podeljuje vsako drugo leto zaslužnim mentorjem šolskih hranilnic Vošnjakovo plaketo, delavcem v pionirskih in mladinskih hranilnicah pa vsako leto Musijeve značke. Druge banke nagrade mentorje z uporabnimi predmeti.

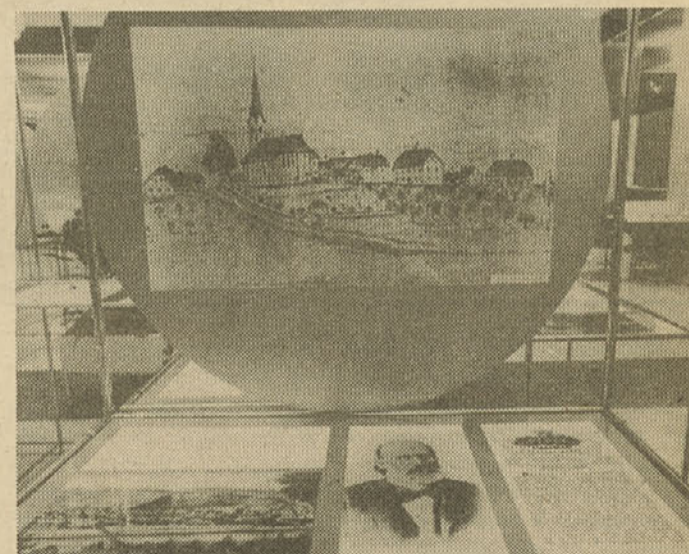
Bančni zavodi pripravijo pionirskim in mladinskim varčevalcem veselje tudi z avtobusnimi izleti v zgodovinske kraje ali v proizvodna podjetja. Mlade izletnike tudi pogostijo.

Mentorji šolskih hranilnic se združujejo v svete, ki upravno in operativno zastopajo koristi varčevalcev. Enega izmed uspešnih mentorskih zborov je organizirala Ljubljanska banka 28. maja 1977 v Kranjski gori.

Ob tej priliki ne smemo pozabiti začetnika šolskega hranilništva Petra Musija, ki je živel med 1799. in 1875. letom. Omembe vreden je tudi organizator hranilništva na Štajerskem, železniški inženir Mihael Vošnjak, ki je bil rojen leta 1837, umrl pa je 83 let star.

Mihael Vošnjak (1837—1920), železniški inženir, organizator hranilništva na Spodnjem Štajerskem

Razstava »Šolsko hranilništvo na Slovenskem«

Letošnja razstava »Šolsko hranilništvo na Slovenskem« je bila prirejena v enoti Ljubljanske banke na Titovi 11 v Ljubljani z ekspanzi, ki jih sicer hrani Šolski muzej v Ljubljani na Poljanski cesti 28. Takšne razstave organizirajo banke tudi v drugih občinskih središčih SR Slovenije.

Hranilništvo v šolah vzgaja v pionirjih in mladincih solidarnost in gospodarnost, kar jim pomaga vzdrževati ustrezne odnose z delovnim okoljem in družbo.

Predsednik literarne žirije Slavko Pregl čestita nagrajenki k nagradi za prispevek na medšolskem tekmovanju Ljubljanske banke

Podatki omenjenih bančnih zavodov kažejo, da je na več sto šolah pod vodstvom več sto mentorjev šolskega varčevanja okrog 126.000 pionirskih in mladinskih varčevalcev. V tej številki so zajeti tudi pionirji in mladinci, ki kot učenci osnovnih in srednjih šol ter študenti varčujejo zunaj svojih šol, vendar pa pri navedenih bankah.

Bančni strokovnjaki šolskega varčevanja si prizadevajo razširiti število svojih pionirskih in mladinskih varčevalcev. Znano pa je, da si je na primer Ljubljanska banka zadala nalogo, da bo povečala število pionirskih in mladinskih varčevalcev ter vključila v program šolskih hranilnic do leta 1980 kar 60 % šolskih zavodov.

Za vsako izmed štirih bank je v šolskih hranilnicah značilen poseben hranilnik, ki ga izprazni blagajnik šolske hranilnice kot novo vlogo in jo seveda vpiše v hranilno knjižico varčevalca. Ljubljans-

IZDELKI ISKRE ZA ŠIRŠO UPORABO

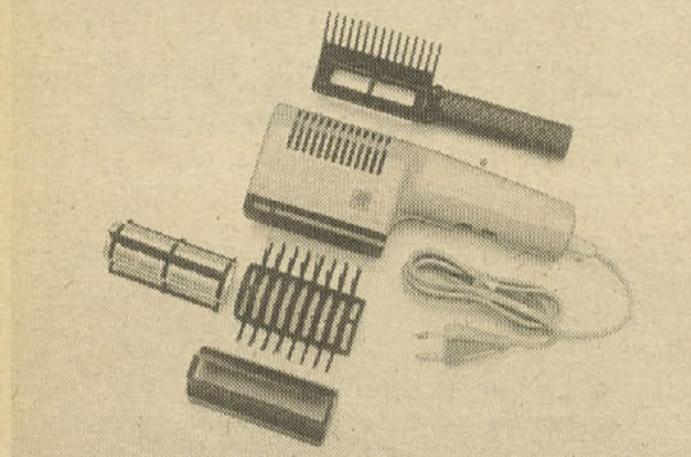

Električni mešalnik s priključki

Iskra, industrija izdelkov za širšo uporabo, ima v svoji obsežni zalogi tudi izdelke zabavne elektronike, gospodinjske aparate, aparate za ogrevanje, kinoakustiko, aparate za osebno nego in aparate za čiščenje tal.

Zabavna elektronika je obsežna proizvodna veja.

Na enem izmed posvetovanj delavcev vzgoje in izobraževanja je bilo slišati zanimiv predlog: »V vsak razred televizor, v vsako šolo barvni televizor!« Ta načrt se opira na potrebo, da posodobimo šolski pouk. Izvedle ga bodo lahko visoke in strokovne šole, pa tudi tiste, ki jih proizvodnja neposredno vzdržuje. Druge šole bodo kupile črno-bele ali barvne televizorje in jih namestile v razredih ter v prostorih za kulturne prireditve. Priskrbele si bodo kakovostne radijske sprejemnike in razglasne postaje, ki omogočajo prenos poučnih oddaj iz rednega radijskega programa ali iz samostojne šolske prireditve.

Set za friziranje

Med črno-belimi televizorji proizvodnje Iskra so se uveljavili tipi: Panorama, Alfa, Beta, Gama, Kekec in Pika. Z barvnim televizorjem Montreal Ultra bodo zadovoljni tudi zahtevnejši uporabniki, saj je zanimanje za program šolske televizije čedalje večje.

Sprejemnik Planica SSM 2070 ima vgrajen kasetni magnetofon, s katerim je mogoče doseči zadostno jakost posnetka ali pa posneti in tako ohraniti oddaje iz radijskega programa in iz programa, pripravljenega in izvedenega v šoli. V načrtu proizvodnje za široko uporabo je tudi stereo Hi-Fi radijski sprejemnik.

Iz izkušnje vemo, da je mogoče gramofone ob primer- nih ojačevalnih napravah uporabiti pri glasbenem pouku.

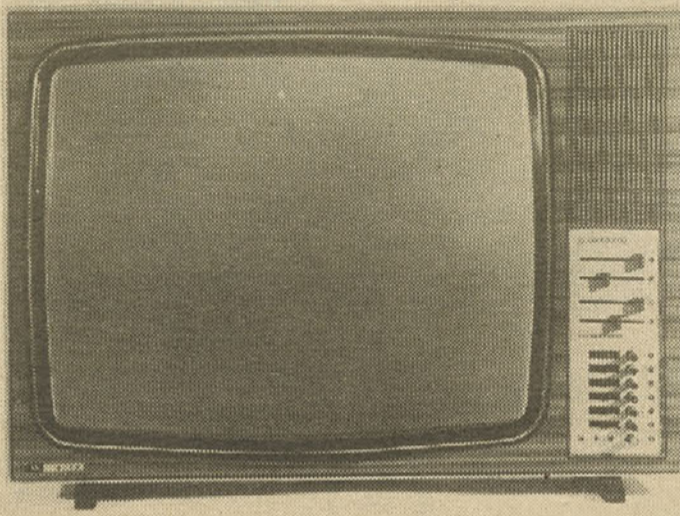
Velik je tudi izbor anten za sprejem radijskih in televizijskih oddaj; tudi tem je treba posvetiti pozornost, če hočemo zagotoviti kakovostno delovanje kupljenih aparatov.

Da bi akustične instrumente v šoli in dcma učinkovito uporabili, si pomagamo z ojačevalnimi napravami. V prostoru, ki smo ga namenili prireditvam, s pridom uporabljamo disco naprave. V vsakem občinskem središču naj

bi prosvetni in kulturni delavci našli ustrezno mesto za kinoprojektorje 16 mm; denar zanje naj bi predvideli že v proračunih. Za večje šole z več podružnicami predstavljajo možnost za kulturno rekreacijo učencev osnovnih in srednjih šol, študentov in njihovih staršev.

Sodobne šole gredo v korak z razvojem, zato si olajšajo delo z razglasnimi postajami, zvočniki ali zvočnimi stebri.

Brez gospodinjskih aparatov si ne moremo zamisliti sodobne šolske kuhinje. Mešalniki, sokovniki, kavni mlinčki

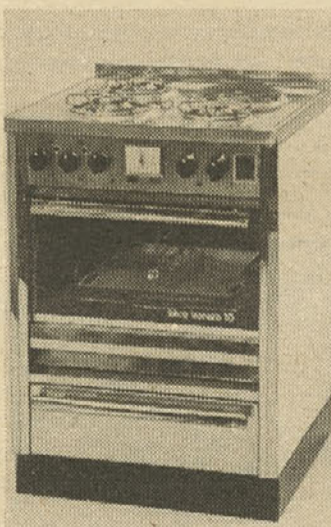

Televizor Panorama Alfa

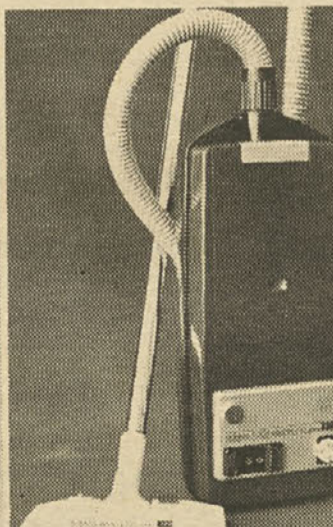
idr. so koristna pomagala za pripravo živil, električni štedilniki, električne peči, električni kühalniki in toasterji pa nepogrešljive gospodinjske priprave.

Ko se v pozni jeseni ozračje ohladi, je treba pomisliti na nabavo aparatov za ogrevanje. Potrebni so še posebno v tistih prostorih šol, ki niso centralno ogrevani. Iskrina konvekcijska peč Termix je moderno oblikovana električna peč za ogrevanje bivalnih prostorov. Deluje po načelu naravne konvekcije zraka. Ima vgrajen lamelni grelec, zato ohrani toploto, čeprav peč izklopimo. Vgrajeno stikalo izbira moč grelca od 500 do 2000 W. Termostat zagotavlja ohranitev zaželeno temperature. Ta peč tehta 10 kg. Infralux 1500 in Infralux 2000 sta primerni zlasti za sanitarije. Prva je brez kontrolnih lučk, v drugo peč pa so vgrajene. Prva tehta 1 kg, druga pa 1,10 kg.

Iskra proizvaja peči za dodatno ogrevanje. Takšno ogrevanje je primerno v prehodnih obdobjih, ko še ni dovolj hladno, da bi vključili splošne ogrevalne naprave. Tako segrevamo posamezne sobe, zlasti če nimamo centralne kurjave. Dosedanji proizvodni program Iskre je obsegal različne plinske peči, termokonvektorje, sevalne peči itd.

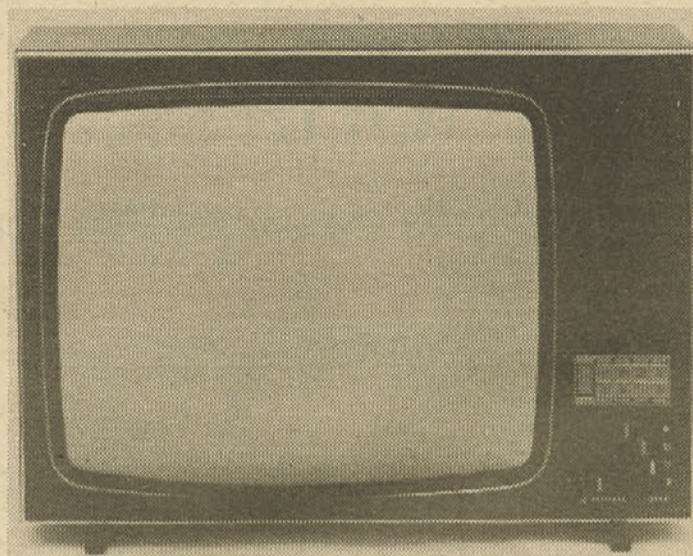

Štedilnik Iskra Venera

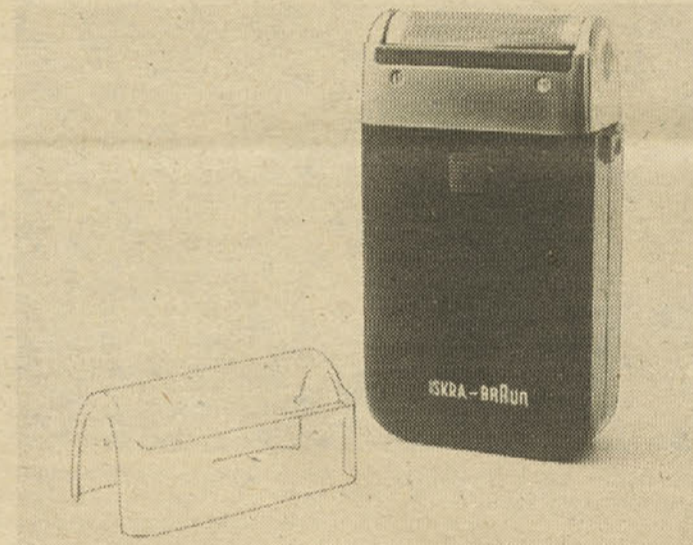
Sesalec

Najnovejši dosežek na področju ogrevanja so električne modulare peči. Njihovo ogrevanje je res nekaj posebnega. Te peči namreč ogrevajo, ne da bi se pri tem razžarele. Temelj njihove sestave so infra rdeči žarki, ki jih proizva-

Televizor Panorama Gama

jajo grelci v obliki tiskanih vozov. Značilno za to dolgovolno ogrevanje je, da se predmeti segrevajo neposredno pod vplivom sevanja, zrak v okolju pa se segreje pod vplivom toplotne energije. To pomeni, da porabijo te peči za isto toplotno stopnjo mnogo manj električnega toka kakor klasične električne peči. Dolgovolno ogrevanje je zdravo, gospodarno, praktično in varno.

Brivnik Iskra Braun Synchron

Temeljito čiščenje tal zahteva nakup sesalnikov Iskre ali sesalnikov Iskre AEG. V sodobnih stanovanjih so električni sesalniki za prah nujen gospodinjski pripomoček.

Gramofon Iskraphon stereo

Radijski sprejemnik Planica

Znani so tudi Iskrini aparati za osebno nego, kot so električni brivniki, seti za friziranje, sušilniki las ter avbe komfort.

Iskra izdeluje torej vse tisto, kar potrebujejo šole in učitelji tako v vsakdanjem življenju kot pri svojem poklicnem delu.

Iskra

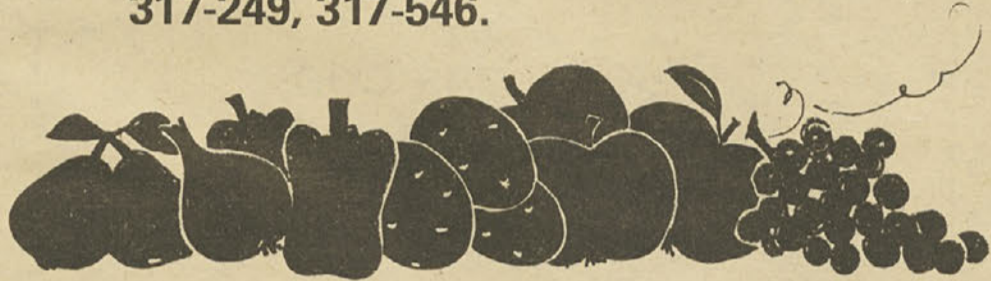
Sadje zelenjava

VELETRŽNICA S KMETIJSKIMI PRIDELKI
Ljubljana, Poljanska cesta 46/a

Oskrbujemo kuhinje šol in domov za učence in študente vzgojno-varstvenih ustanov, s svežim in konzerviranim sadjem, zelenjavo ter brezalkoholnimi pijačami po konkurenčnih cenah za dnevno porabo in za ozimnico.

Naročila sprejemamo osebno ali po telefonu na štev.: 316-185, 317-249, 317-546.

Kupcem priporočamo, da pravočasno sklenejo pogodbe o nakupu in prodaji.

DRŽAVNA
ZALOŽBA
SLOVENIJE

Dr. Vid Pečjak

Psihologija spoznavanja

● RAZŠIRJENA IN DOPOLNJENA IZDAJA

Pri Državni založbi Slovenije bo izšla bistveno razširjena in dopolnjena izdaja knjige PSIHLOGIJA SPOZNAVANJA dr. Vida Pečjaka. Prva izdaja, ki je izšla leta 1975, je bila že ob izidu razprodana (488 strani, 210 risb in grafikonov).

Knjiga daje pregled sodobne psihologije spoznavanja z empiričnimi podatki. Prikazani so prispevki ameriških, ruskih, nemških, francoskih, švedskih, čeških, japonskih in drugih avtorjev, avtor knjige pa razlaga nekatere lastne poglede, hipoteze in teorije o posameznih psiholoških vprašanjih.

Cena knjige: 440 din

V vseh knjigarnah in pri DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE
Mestni trg 26, Ljubljana

NAROČILNICA PD-10

Nepreklicno naročam knjigo PSIHLOGIJA SPOZNAVANJA.

Znesek 440 din bom poravnal
takoj (po povzetju) ali v 4 mesečnih obrokih po 110 din.

Knjigo mi pošljite na naslov (tiskane črke!):

Poklic naročnika:

Prosimo, da ustrezno označite ali vpišete!

Kraj in datum:

Podpis naročnika:

uniles

Upravam:

- domov za učence in študente
- šol
- vzgojnovarstvenih zavodov
- inštitutov
- ter prosvetnim delavcem!

OZD MEBLO

Nova Gorica
Izdeluje pohištveno
opremo za:

- govorilnice in sprejemnice
- za poslovne gostinske sobe
- za dnevne sobe in spalnice
- za namembne prostore
- dnevne — otroške in mladinske sobe
- cvetličnjake za avle, hodnike in druge prostore

ČE ŽELITE, OPREMO TUDI MONTIRAMO!

PRIPOROČAMO SE!

VAŠ SINDIKALNI IZLET

Če se odločite za sindikalni izlet, vam bodo morda v pomoč naši programi enodnevnih izletov. Programi so sestavljeni tako, da vodijo po krajih, znanih po pomembnih dogodkih iz NOB. Ogledali si boste lahko razne krajevne in zgodovinske znamenitosti. Če se odločite za eno od možnosti, se prijavite zanj pri TOZD, ki jo organizira. Za prevoz pa se pozanimajte pri najbližjem prevozniku ali vaši turistični agenciji.

- GORIŠKA BRDA** 80 din
 Po prihodu v Šempeter malica v priznani kavarni Modri hram (jajca s kraškim pršutom, teran), izlet v Brda in ogled vinske kleti Dobrovo, kjer bo pokušnja vin, ogled briškega spomenika, nato kosilo v hotelu Sabotin v Novi Gorici (goriški pasticio, zrezek s prilogo, goriški radič). Po kosilu je možen izlet na Kostanjevico.
 Informacije, prijave: Hotel SABOTIN, Nova Gorica, tel.: (065) 21-344 in 21-324.
- LENDAVSKE GORICE** 85 din
 Po prihodu v Lendavo ogled naravne mumijske vojščaka Hadika iz časa turških vpadov, ki je ohranjena v cerkvi med vinogradi nad mestom, nato pokušnja vin v Esterhazijevi kleti. Sledi kosilo (madžarske specialitete) v Lendavi oziroma v Petišovcih. Po kosilu družabne prireditve z nagradnimi igrami ob termalnem kopališču Terme v Petišovcih. Na poti domov še kratek postanek za ogled kolišča Bobri.
 Informacije, prijave: Penzion PARK, Lendava, tel.: (069) 75-044 (tov. Marika Szabo).
- BELA KRAJINA** 120 din
 Po prihodu v Metliko malica (belokranjsko cvrtje), nato ogled belokranjskega muzeja in vinske kleti, kjer bo tudi pokušnja vin s prigrizkom (preste). Kosilo (belokranjske specialitete). Popoldan nastop folklorne skupine, nato družabna prireditev ob spremljavi tamburic.
 Informacije, prijave: Viator TOZD Bela krajina, tel.: (068) 76-035, tov. Viktorovski.
- BLED** 100 din
 Po prihodu na Bled ogled gradu, nato prevoz na otok in ogled muzeja. Kosilo (kmečka pojedina) ali piknik na Zatrniku. Popoldan čajanka v kavarni hotela Park.
 Informacije, prijave: Prodajna služba hotela Golf Bled, tel.: (064) 77-591.
- GOZD MARTULJEK** 75 din
 Sprejem na terasi hotela Špič, nato gorenjska malica (klobasa, zaseka, ržen kruh in čaj). Izlet k Martuljskim slopovom, nato gorenjsko kosilo ali piknik.
 Informacije, prijave: Hotel ŠPIK, Gozd Martuljek, tel.: (064) 88-415.
- KOROŠKA** 90 din
 Po prihodu na Poljano pri Prevaljah vam bodo postregli s koroškim mežrlom. Nato izlet na Prežihovino in kosilo v hotelu Rimski vrelec v Kotljah (ribe s tatarsko omako, priloga, solata, koroški žlikrofi).
 Informacije, prijave: Hotel Rimski vrelec Kotlje, tel.: (062) 86-015.
- O. P. Programe lahko prilagodimo željam obiskovalcev.**

DOBRO IN POCENI

V hotelih vzdolž jadranske obale, ki so odprti tudi v jesenskem obdobju, so izredno nizke posezonske cene. Res, da se ne boste mogli kopati v morju, zato pa imajo hoteli pokrite bazene z ogrevano vodo. Na voljo so vam igrišča za tenis in golf in kabineti za trim; kratka, možnosti za šport in rekreacija je na pretek.

Posebne ugodnosti veljajo za zaključene skupine, športnike in upokojeince.

Informacije dobite v Viatorjevih turističnih poslovalnicah.

VIATOR LJUBLJANA TEL.: 314-544

1. KOZARA — JAJCE — DRVAR — BIHAC	21. 10. 77 (3 dni)	1.050 din
2. BUDIMPEŠTA	8. 10. 77 (2 dni)	880 din
3. SAN MARINO	8. 10., 22. 10. 77 (2 dni)	620 din
4. SALZBURG	8. 10. 77 (2 dni)	750 din
5. KNEŽEVINA LIECHTENSTEIN	21. 10. 77 (3 dni)	1.300 din
6. FIRENCE	14. 10. 77 (3 dni)	1.040 din
7. GENOVA — PORTOFINO — FIRENCE	7. 10. 77 (3 dni)	1.160 din
8. PRAGA	14. 10. 77 (3 dni)	1.290 din

Za 29. november smo vam pripravili posebno bogat program izletov.
 Informacije in prijave: Viatorjeve turistične poslovalnice in druge pooblaščenice agencije.

ZALOŽBA LIPA KOPER

Spoštovani bralci! Svoje domače in šolske police lahko obogatite z naslednjimi knjigami, ki po sodbah kritike veliko prispevajo k podobni sodobne slovenske literature:

Marija Mitrovič: **CANKAR IN KRITIKA**, 350 str., cpl. 158 dinarjev.
 Znanstvena razprava o Cankarjevem literarno-kritičnem delu, napisana na najnovejših literarno-zgodovinskih načelih.

Dimitrij Rupel: **SVOBODNE BESEDE**, 453 str., cpl. 178 dinarjev.
 Sociološka raziskava o slovenski realistični književnosti v 2. polovici 19. stoletja.

Srečko Kosovel: **MOJA PESEM**, 172 str., pus. 128, cpl. 118 dinarjev.
 Nov izbor iz Kosovelovih pesmi je delo najboljšega strokovnjaka za kosoveloslovje dr. A. Ocvirka.

Ciril Zlobec: **KRAS**, 100 str., cpl. 98 dinarjev.
 Izbor avtorjevih pesmi na temo Krasa.

Miroslav Košuta: **PRIČEVANJE**, 96 str., cpl. 96 dinarjev.
 Pričevanje o stvarnosti današnjega časa, kakor jo občuti slovenski zamejski pesnik.

Milan Lipovec: **LESENO JADRO**, 460 str., cpl. 158 dinarjev.
 Roman o življenju ljubljanskih čolnarjev v polpretekli dobi, pisan v cenjenem, sočnem slogu pisatelja Lipovca.

PESNIŠKI LISTI, letniki 1-4, letnik 8 številki 96, posamezna številka 12 dinarjev.
 Sprotno izdaje slovenske sodobne poezije, ki zapolnjujejo vrzel med objavami v revijah in samostojnih zbirkah.

Dimitrij Rupel: **DRUŽINSKA ZVEZA**, 304 str., cpl. 189 dinarjev.
 Roman iz slovenskih umetniških in meščanskih krogov v Ljubljani, ki z lucidno drznostjo osvetljuje na prvi pogled nevidne napake današnjega življenja.

Vitomil Zupan: **MRTVA MLAKA**, 221 str., cpl. 138 dinarjev.
 Kritika je zapisala pozitivne sodbe o tem psihološkem ljubezenskem romanu, ki se dogaja v Ljubljani.

Pavle Zidar: **ČRN TRN**, 376 str., cpl. 168 dinarjev.
 Roman o umetniku Bamabi in izseljenki Blanki, ki sta okusila vsak svoj grenki kruh zaznamovanega človeka.

Miha Maleš: **RDEČE LUČKE**, 144 str., cpl. 139, z avtorjevim podpisom 159 dinarjev.
 Nežne risbe iz ljubezenskega življenja, kakor ga človek doživi le v slutnjah.

Založba priporoča tudi nekatere knjige, ki izidejo v jeseni:

OSIMSKI SPORAZUMI, Milica Kacin-Wohinz: NARODNOOBRAMBNO GIBANJE PRIMORSKIH SLOVENC V LETIH 1921-1928, Milivoj Slaviček: PEGASTO TISOČLETJE (izbor pesmi sodobnega hrvaškega pesnika), Igor Torkar: BALADA O SMEHU (epska pesnitev).

Knjige pošiljite na naslov:

Naročam:

Založba LIPA
 66000 Koper
 Muzejski trg 7

TOZD Lesni in gradbeni material
 Ljubljana, Gerbičeva 101,
 tel. 061 64-061

Za vzgojnovarstvene zavode, šole vseh stopenj, domove za učence in študentske domove ter inštitute, ki jih na novo gradite ali preurejate, vam naše specializirane poslovne enote dobavijo in vgradijo vse vrste stavbno-mizarskih izdelkov, notranjo vgradljivo opremo ter stenske in stropne obloge vseh vrst, serijske proizvodnje ali po individualnih naročilih.

V naših prodajalnah:

v Ljubljani — Gospodarsko razstavišče, Titova 50, Hala D, tel. 061 312-598, Vižmarje, Plemljeva 86, tel. 061 51-881,

v Celju, Medlog 18, tel. 063 25-900;

v Hočah pri Mariboru, tel. 062 76-860;

v Domžalah, Ul. Antona Skoka 20a, tel. 061 72-397;

vam je na voljo izbor lesnega in gradbenega materiala, ki ga prodajamo pod geslom:

»Vse za vaš dom na enem mestu!«.

Podrobnejše podatke o cenah, rokih in pogojih lahko zahtevate osebno, pisмено ali telefonsko na navedenih naslovih.

IZŠLA JE ZELO ISKANA KNJIGA

SVET AKVARISTIKE

Na področju akvaristike zelo primanjkuje izvirne literature, zato smo se pri ČZP Kmečki glas odločili, da izdamo knjigo »Svet akvaristike«. Pisec Rihard Jerič daje v knjigi akvaristom veliko praktičnih napotkov za ureditev in vzdrževanje akvarija ter nasvete za gojitev, prehrano in ob boleznih okrasnih sladkovodnih rib.

Ljubitelji vodnih lepotic si bodo lahko ogledali barvno prilogo s 157 vrstami akvarijskih rib, pa tudi tabelo, ki bo prikazala sistematično razdelitev rib na družine, rodove in vrste.

Knjigo zelo priporočamo šolam, saj bo koristen pripomoček zlasti učiteljem biologije in tehničnega pouka. Tudi učenci bodo z večjim zanimanjem sledili pouku o življenju v vodi, če jim bomo to nazorno prikazali v akvariju.

CENA JE 80 DIN.

SOBNE, OKENSKÉ IN BALKONSKÉ RASTLINE

— knjiga, ki bo razveselila ljubitelje cvetja in okrasnega zelenja. Delo je napisal priznani strokovnjak France Vardjan. Ob upoštevanju strokovnih nasvetov in napotkov, ki jih boste našli v knjigi, vam bo uspeh pri gojitvi cvetja in okrasnih rastlin zagotovljen. Seznanili se boste s številnimi vrstami cvetja in rastlin in s tem, kako jih razmnožujemo, sadimo, zalivamo, gnojimo in varujemo pred boleznimi in škodljivci.

Knjigo, ki obsega 350 strani, bogati 340 barvnih slik in 80 risb.

Izšla bo v sodelovanju ČZP Kmečki glas in Cankarjeve založbe ter jo lahko že naročite.

CENA DO IZIDA JE 285 DIN, ZATO NE ODLAŠAJTE Z NAROČILOM!

NAROČILNICA

Ime in priimek:

Kraj:

Pošta:

Naročam knjigo:

Knjigo bom plačal po povzetju — v obrokih, (Obrok ne more biti manjši od 100 din).

Podpis:

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov ČZP KMEČKI GLAS, Miklošičeva 4, 61000 Ljubljana.